

Utgiftsområde 4

Rättsväsendet

Utgiftsområde 4 – Rättsväsendet

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Rättsväsendet	4
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	4
2.2	Utgiftsutveckling.....	5
2.3	Mål för utgiftsområdet.....	6
2.4	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	6
2.5	Resultatredovisning.....	7
2.5.1	Utveckling av brottsligheten, tryggheten och förtroendet för rättsväsendet.....	7
2.5.2	Organiserad brottslighet.....	15
2.5.3	Flödet i brottmålsprocessen.....	18
2.5.4	Dömande verksamhet, exklusive migrationsmål och brottmål.....	27
2.5.5	Hot mot Sveriges säkerhet.....	28
2.5.6	Brottsförebyggande arbete.....	30
2.5.7	Stöd till brottsoffer.....	33
2.5.8	Utveckling av rättsväsendets kostnader	36
2.6	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	37
2.6.1	Brottsutvecklingen, organiserad brottslighet och flödet i brottmålsprocessen	37
2.6.2	Dömande verksamhet, exklusive migrationsmål och brottmål.....	38
2.6.3	Hot mot Sveriges säkerhet.....	39
2.6.4	Brottsförebyggande verksamhet	39
2.6.5	Stöd till brottsoffer.....	40
2.7	Återrapportering av vissa tillkännagivanden som gäller rättsväsendet.....	41
2.8	Politikens inriktning	49
2.8.1	Fortsatta förstärkningar av rättsväsendet	49
2.8.2	Åtgärder för att stärka det brottsförebyggande arbetet.....	50
2.8.3	Skärpta straff och fokus på brottsoffret	51
2.8.4	Effektivare verktyg för det brottsbekämpande arbetet	53
2.9	Budgetförslag.....	55
2.9.1	1:1 Polismyndigheten.....	55
2.9.2	1:2 Säkerhetspolisen.....	57
2.9.3	1:3 Åklagarmyndigheten.....	58
2.9.4	1:4 Ekobrottsmyndigheten.....	59
2.9.5	1:5 Sveriges Domstolar.....	60
2.9.6	1:6 Kriminalvården.....	62
2.9.7	1:7 Brottsförebyggande rådet	64
2.9.8	1:8 Rättsmedicinalverket.....	66
2.9.9	1:9 Brottsoffermyndigheten.....	67
2.9.10	1:10 Ersättning för skador på grund av brott	68
2.9.11	1:11 Rättsliga biträden m.m.	69
2.9.12	1.12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.....	70
2.9.13	1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar.....	71
2.9.14	1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete.....	72
2.9.15	1:15 Säkerhet- och integritetsskydds nämnden.....	73
2.9.16	1:16 Domarnämnden	74
2.9.17	1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering.....	75

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2024 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt tabell 1.1.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Polismyndigheten	40 765 012
1:2 Säkerhetspolisen	2 449 651
1:3 Åklagarmyndigheten	2 633 893
1:4 Ekobrottsmyndigheten	1 078 513
1:5 Sveriges Domstolar	7 559 106
1:6 Kriminalvården	16 145 316
1:7 Brottsförebyggande rådet	256 552
1:8 Rättsmedicinalverket	605 838
1:9 Brottsoffermyndigheten	58 712
1:10 Ersättning för skador på grund av brott	221 953
1:11 Rättsliga biträden m.m.	3 667 357
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	90 987
1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	19 174
1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	121 157
1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	33 034
1:16 Domarnämnden	11 758
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	310 000
Summa anslag inom utgiftsområdet	76 028 013

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	571 000	2025–2027
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	571 000	

2 Rättsväsendet

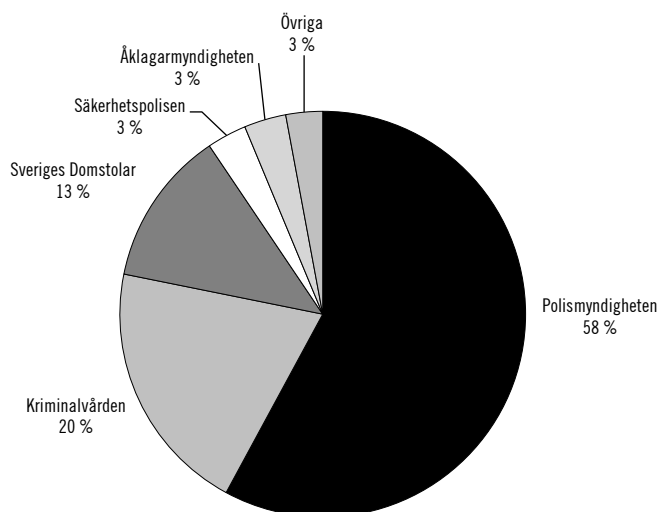
2.1 Utgiftsområdets omfattning

Huvuddelen av resurserna inom utgiftsområdet avser kriminalpolitiskt inriktad verksamhet. I övrigt är rättsväsendets verksamhet inriktad på att avgöra rättsliga tvister mellan enskilda och mellan enskilda och det allmänna samt att handlägga olika typer av ärenden. Den kriminalpolitiskt inriktade verksamheten syftar till att öka tryggheten, upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott, utreda brott, se till att den som begått brott lagförs, verkställa påföljder och rättsliga anspråk och ge stöd till dem som drabbats av brott. Utgiftsområdet innefattar myndigheter inom polisen och åklagarväsendet, Sveriges Domstolar samt Kriminalvården. Dessutom ingår Rättsmedicinalverket, Brottsförebyggande rådet (Brå), Brottsoffermyndigheten, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden och Domarnämnden.

Under 2022 fördelade sig kostnaderna mellan myndigheterna inom rättsväsendet enligt diagram 2.1.

Diagram 2.1 Kostnad per myndighet inom rättsväsendet 2022

Procentuell fördelning

Källa: Årsredovisningar för rättsväsendets myndigheter 2022.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 04 Rättsväsendet

Miljoner kronor

	Utfall 2022	Budget 2023 ¹	Prognos 2023	Förslag 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026
1:1 Polismyndigheten	33 313	37 043	37 254	40 765	44 016	47 190
1:2 Säkerhetspolisen	1 939	2 111	2 104	2 450	2 676	2 772
1:3 Åklagarmyndigheten	2 007	2 303	2 256	2 634	2 791	2 857
1:4 Ekobrottsmyndigheten	831	953	947	1 079	1 132	1 164
1:5 Sveriges Domstolar	6 769	7 051	7 179	7 559	7 931	8 206
1:6 Kriminalvården	11 940	14 133	14 587	16 145	19 660	22 642
1:7 Brottsförebyggande rådet	173	232	223	257	307	311
1:8 Rättshjälpverket	551	587	586	606	644	660
1:9 Brottsövervakningsmyndigheten	44	53	54	59	59	58
1:10 Ersättning för skador på grund av brott	118	222	149	222	222	222
1:11 Rättsliga biträden m.m.	3 526	3 911	3 617	3 667	3 670	3 670
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	89	95	94	91	91	91
1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	18	19	10	19	19	19
1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	69	100	99	121	121	111
1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	22	28	29	33	40	42
1:16 Domarnämnden	10	11	11	12	12	12
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	79	202	187	310	321	238
Totalt för utgiftsområde 04 Rättsväsendet	61 496	69 056	69 387	76 028	83 713	90 267

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen 2024–2026 för utgiftsområde 04 Rättsväsendet

Miljoner kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	68 306	68 306	68 306
Pris- och löneomräkning ²	2 096	4 541	6 231
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	5 627	10 866	15 740
varav BP24 ³	3 042	4 980	9 742
Överföring till/från andra utgiftsområden			-10
Övrigt			
Ny utgiftsram	76 028	83 713	90 267

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tabell 2.3 Utgiftsram 2024 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

	2024
Transfereringar ¹	4 111
Verksamhetsutgifter ²	70 932
Investeringar ³	985
Summa utgiftsram	76 028

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2022 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Mål för utgiftsområdet

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och att öka människors trygghet. Målet för rättsväsendet är den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Rättssäkerhet innebär att rättsskipning och annan myndighetsutövning ska vara förutsebar och enhetlig samt bedrivs med hög kvalitet. Med rättstrygghet avses att enskilda personer och andra rättssubjekt ska vara skyddade mot brottsliga angrepp på liv, hälsa, frihet, integritet och egendom.

Målen är beslutade av riksdagen (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:JuU1, rskr. 1997/98:87).

Regeringens arbete ska även främja målen om jämställda, fredliga och inkluderande samhällen i linje med Agenda 2030.

2.4 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

För att bedöma måluppfyllelsen avseende riksdagens mål för kriminalpolitiken – minskad brottslighet och ökad trygghet – används följande indikatorer:

- upplevelse av trygghet enligt Nationella trygghetsundersökningen
- antal anmälda brott inom olika brottskategorier
- självrapporterad utsatthet för brott enligt Nationella trygghetsundersökningen
- antalet konstaterade fall av dödligt våld, varav antal med skjutvapen.

I år har en ny resultatindikator tillkommit, antal konstaterade fall av dödligt våld, varav antal med skjutvapen. Den ger en viktig indikation på brottsutvecklingen i förhållande till målet om minskad brottslighet och ökad trygghet, genom att belysa det grävsta våldet. Nivån av det dödliga skjutvapenvåldet belyser också utvecklingen av grov organiserad brottslighet.

Rättsväsendets mål, den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet, rör komplexa begrepp som är svåra att fånga i enskilda indikatorer. Såväl rättssäkerheten som rättstryggheten förutsätter dock ett välutvecklat och välfungerande rättsväsende, vilket kan belysas med information som mäter kvaliteten och effektiviteten i rättsväsendet. Sådan information redovisas också i resultatredovisningen. En viktig del av rättsväsendets resultat är att följa upp hur de brott som anmäls hanteras av rättsväsendets myndigheter. Sådan information, tillsammans med information om brottsförebyggande arbete och stöd till brottsoffer, redovisas också. Rättssäkerheten

och rättstryggheten är beroende av människors förtroende för rättsväsendet. Förtroendet är en viktig förutsättning för att människor ska anmäla brott, delta i brottsutredningar och ställa upp som vittnen. För att mäta förtroendet för rättsväsendet används följande indikator:

- förtroende för rättsväsendet enligt Nationella trygghetsundersökningen.

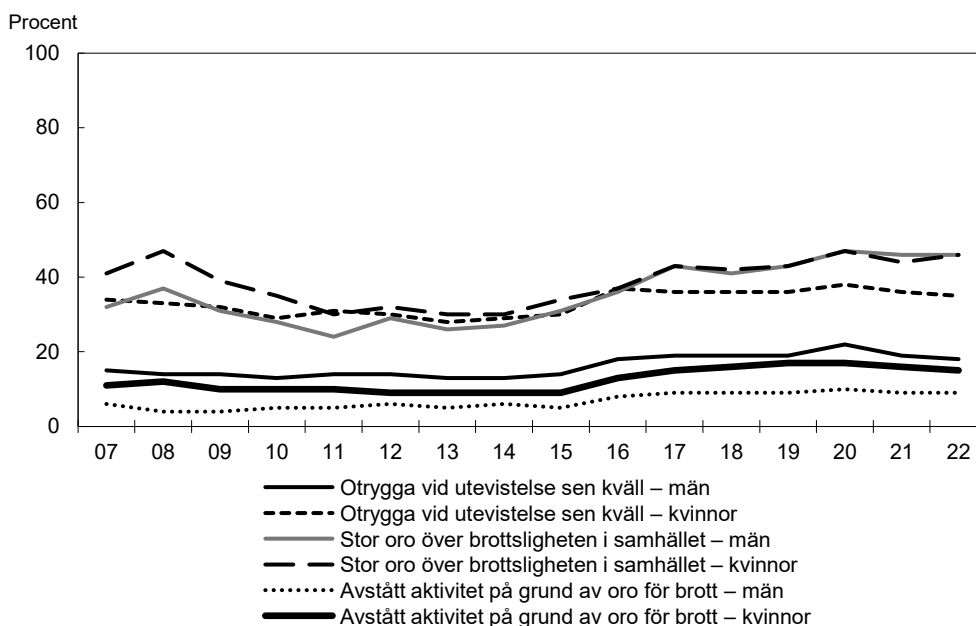
Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är en frågeundersökning som sedan 2006 genomförs årligen av Brottsförebyggande rådet (Brå). Undersökningen riktar frågor om utsatthet för brott, upplevelse av trygghet samt förtroende för och erfarenheter av rättsväsendet till ett slumpmässigt urval av personer mellan 16 och 84 år i befolkningen. År 2017 reviderades undersökningens metod, flera nya brottstyper infördes och urvalet utökades från 20 000 till 200 000 personer. För att möjliggöra jämförelser över tid har Brå genomfört nya beräkningar av resultat som publicerats före 2017. För motsvarande resultat före omräkningen, se tidigare NTU-publikationer. Den statistik som är individbaserad redovisas uppdelat på kön när sådan statistik finns och det inte finns särskilda skäl som talar emot det.

2.5 Resultatredovisning

2.5.1 Utveckling av brottsligheten, tryggheten och förtroendet för rättsväsendet

Otryggheten är fortfarande på höga nivåer, kvinnor är betydligt mer otrygga än män och otryggheten är särskilt utbredd i socialt utsatta områden

Att öka tryggheten är ett kriminalpolitiskt mål som rättsväsendets myndigheter och även andra samhällsaktörer bidrar till. NTU mäter flera olika aspekter av otrygghet, exempelvis otrygghet vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet, oro över brottsligheten i samhället och om man avstått från någon aktivitet på grund av oro för att utsättas för brott. En majoritet av befolkningen uppger att de är trygga, men sedan 2016 har nivåerna av otrygghet varit något högre än åren dessförinnan. År 2022 uppgav 27 procent av befolkningen att de var otrygga vid utevistelse sent på kvällen. Det är en minskning med 1 procentenhet jämfört med 2021. Som framgår av diagram 2.2 upplever kvinnor generellt sett betydligt större otrygghet än män.

Diagram 2.2 Indikatorer på otrygghetens utveckling

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

År 2022 uppgav 35 procent av kvinnorna att de känner sig otrygga vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet, att jämföra med 18 procent av männen. NTU visar även att otryggheten får konsekvenser. Bland kvinnorna upplever 15 procent att oron för att utsättas för brott ofta påverkat dem att avstå från någon aktivitet, exempelvis gå på en promenad eller besöka en restaurang, jämfört med 9 procent av männen. Det finns därför skäl att särskilt uppmärksamma kvinnors otrygghet. Otryggheten i samhället är ojämnt fördelad även på andra sätt. Exempelvis visar resultaten att andelen otrygga är högre i de yngsta och äldsta åldersgrupperna jämfört med personer i medelåldern. Även faktorer som utbildningsnivå, familjetyp och bostadstyp påverkar otryggheten och oron över brottsligheten.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har haft i uppdrag att ta fram NTU-statistik för områden med socioekonomiska utmaningar enligt den definition som togs fram av Delegationen mot segregation och Statistiska centralbyrån och som numera tagits över av Boverket. Den nya statistiken redovisades för första gången i NTU 2022 och kommer fortsättningsvis att publiceras årligen. I områden med socioekonomiska utmaningar uppgav 41 procent att de känner sig mycket eller ganska otrygga vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet (NTU 2022).

Minskning av anmälda brott över samtliga brottskategorier förutom tillgrepsbrott

År 2022 anmäldes ca 1,45 miljoner brott, en minskning med ca 33 000 brott eller 2 procent jämfört med 2021. Efter att ha ökat från mitten av 00-talet fram till 2020 har antalet anmälda brott minskat två år i rad. Förändringar av antalet anmälda brott över tid behöver inte betyda att det begås fler eller färre faktiska brott, men det ger en bild av vilka volymer som rättsväsendet har att hantera.

De anmälda tillgrepsbrotten (stöld, rån m.m.) utgör en antalsmässigt stor del av samtliga anmälda brott – ca 392 700 av totalt 1,45 miljoner anmälda brott 2022, vilket motsvarar 27 procent. Efter att ha minskat kontinuerligt under en längre tid utgör tillgrepsbrotten den enda brottskategori där antalet anmälningar ökade marginellt under 2022 jämfört med 2021 (+1,2 procent eller 4 546 brott). Dock anmäldes 26 procent färre brott under 2022 jämfört med 2013. Till de brottstyper inom

kategorin som ökade mest hör fickstöld (+34 procent eller 5 814 brott) och tillgrepp av annat icke-motordrivet fordon än cykel och båt (+167 procent eller 4 169 brott). Antalet anmälda bostadsinbrott har minskat kraftigt sedan 2017 och minskade även under 2022, med 12 procent jämfört med 2021. Personrån mot unga ökade kraftigt mellan 2016 och 2019 men har därefter minskat påtagligt tre år i rad. Under 2022 anmäldes 1 430 personrån mot unga, vilket motsvarar en minskning med 12 procent jämfört med 2021. Även personrån mot vuxna har minskat kontinuerligt sedan 2019.

Skadegörelsebrotten utgör också en betydande andel av de anmälda brotten, 15 procent 2022 (motsvarande ca 211 400 brott). Mängden skadegörelsebrott som registreras varierar beroende på berörda aktörers rutiner vid rapportering och registrering av brott. Ett exempel är att skadegörelsebrott som har skett vid olika tidpunkter ofta anmäls vid ett och samma tillfälle, vilket innebär att brotten i dessa fall kan härröra från tidigare år. Jämfört med 2013 har antalet anmälda brott ökat med 50 procent, men de anmälda skadegörelsebrotten utveckling har varierat under den senaste tioårsperioden, utan någon tydlig trend. År 2022 minskade antalet anmälda skadegörelsebrott med 9 673 brott jämfört med 2021, en minskning på 4,4 procent.

Utvecklingen av antalet anmälda brott över tid har i hög grad påverkats av att antalet anmälda bedrägerier ökat kraftigt. Ökningen av anmälda bedrägeribrott beror enligt Brå sannolikt i hög grad på ökad internetanvändning i samhället och den tekniska utvecklingen, som bidrar till nya metoder och möjligheter att begå bedrägeribrott. Antalet anmälda bedrägerier ökade stadigt mellan 2006 och 2018, men minskade därefter 2019–2021. Under 2022 var antalet anmälda bedrägeribrott oförändrat jämfört med 2021 (ca 195 900 brott). Däremot syns vissa förändringar när det gäller bedrägeribrotten sammansättning. Kortbedrägerierna är fortsatt den bedrägerityp som genererar flest anmälningar (71 559 brott) och efter att ha minskat kraftigt 2020 och 2021 ökade anmälningarna återigen under 2022 (+8 procent eller 5 082 brott). Ökningen gällde främst kortbedrägerier utan fysiskt kort. Det bedrägeribrott som ökade mest jämfört med 2021 var bedrägeri genom social manipulation (+43 procent eller 10 611 brott). En stor del av bedrägerierna genom social manipulation riktar sig mot äldre/funktionsnedsatt (62 procent). Ett vanligt tillvägagångssätt är att en bedragare utger sig för att vara t.ex. en banktjänsteman eller myndighetsperson. I det senare fallet kan det även bli fråga om brottet föregivande av allmän ställning, som är ett brott mot allmän verksamhet (17 kap. BrB). Även anmälningar om övriga brott mot allmän verksamhet, där föregivande av allmän ställning ingår, ökade kraftigt 2022 jämfört med 2021 (+293 procent eller 4 027 brott). De brottstyper som minskade mest jämfört med 2021 var identitetsbedrägeri (-31 procent eller 6 795 brott), annonsbedrägeri (-11 procent eller 3 139 brott) och övrigt bedrägeri (-15 procent eller 4 362 brott).

Narkotikabrott är ett ingripandebrott där myndigheternas arbete har stor betydelse för hur många brott som anmäls. Över tid har antalet anmälda narkotikabrott ökat kraftigt. Under 2022 minskade dock antalet anmälda narkotikabrott med knappt 4 procent jämfört med 2021. Merparten av de anmälda narkotikabrotten 2022 utgjordes av innehav (50 procent) och eget bruk (42 procent). Av dessa brottstyper ökade innehav med 3 procent, medan eget bruk minskade med 10 procent jämfört med 2021.

De anmälda sexualbrotten minskade under 2022 med 2 983 brott, motsvarande knappt 11 procent, jämfört med 2021. Det är första gången som anmälningarna sjunker efter att ha ökat kontinuerligt mellan 2016 och 2021. Minskningen 2022 avsåg främst sexuellt ofredande (-10 procent eller 1 167 brott), men även antalet anmälda våldtäkter mot kvinnor minskade (-12 procent eller 661 brott). Sett ur ett längre tidsperspektiv har emellertid antalet anmälda sexualbrott ökat kraftigt. Exempelvis

anmäldes 52 procent fler våldtäkter mot vuxna 2022 jämfört med 2013. Samtidigt är den faktiska utvecklingen av sexualbrotten svårbedömd. Enligt Brå (2017:5, 2019:5 och 2020:6) kan ökningen av anmälda sexualbrott delvis förklaras av en ökad uppmärksamhet kring sexualbrott, som sannolikt har resulterat i en högre anmälningsbenägenhet. Ökad tillgång till internet och smarta mobiltelefoner kan enligt Brå i viss mån även ha bidragit till att öka förutsättningarna för förövare att begå vissa typer av sexualbrott. Över tid har antalet anmälda våldtäkter också påverkats av lagändringar (2005, 2013 och 2018) som innebär att våldtäktsbegreppet har utvidgats.

Antalet anmälda fall av misshandel ökade med 2 procent jämfört med 2021. Antalet anmälda misshandelsbrott mot kvinnor eller flickor var oförändrat och uppgick till ca 38 900 brott. Misshandelsbrott mot män eller pojkar ökade med 4 procent och uppgick till ca 45 100 brott. De senaste tio åren har antalet anmälda misshandelsbrott varierat mellan drygt 80 000 och drygt 88 000 anmälda brott utan någon tydlig trend.

Tabell 2.4 Anmälda brott och procentuell utveckling

	Antal anmälda brott 2022	Procentuell förändring sedan 2013	Procentuell förändring sedan 2021
Misshandel	84 011	4,5	2,0
Sexualbrott	24 656	39,3	-10,8
Tillgrepp	392 744	-26,3	1,2
Bedrägeri	195 929	32,1	0,0
Skadegörelsebrott	211 366	49,8	-4,4
Brott mot trafikbrottslagen	68 949	5,7	-9,2
Brott mot narkotikastrafflagen	113 475	18,0	-3,9
Samtliga brott	1 447 470	3,2	-2,2

Källa: Officiell kriminalstatistik.

Långt ifrån alla brott anmäls och benägenheten att anmäla kan variera över tid och mellan olika brottskategorier. Antalet anmälda brott är följaktligen ingen tillförlitlig indikator på brottslighetens utveckling. Exempelvis är nivån på antalet anmälda trafik- och narkotikabrott i stor utsträckning ett resultat av polisens spanings- och ingripandeverksamhet. Frågeundersökningar som NTU är därför ett viktigt komplement för att kunna bedöma brottsutvecklingen.

Självrapporterad utsatthet för brott fortsätter minska enligt Nationella trygghetsundersökningen

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) omfattar självrapporterad utsatthet för tretton vanliga brottsstyper som drabbar enskilda personer och hushåll. När det gäller jämförelser över tid konstaterar Brå att det inte går att utesluta att resultaten för de frågeområden som inkluderas i NTU har påverkats av de förändrade livsstilmönster som covid-19-pandemin har medfört för stora delar av befolkningen under de senaste åren. Många har exempelvis tillbringat mer tid i hemmet, vilket både kan ha haft inverkan på utsattheten för brott och påverkat omständigheterna kring besvarandet av enkäten, såsom möjligheten att besvara den i enrum. För att öka kunskapen om hur pandemin kan ha påverkat respondenternas livsmönster, vilket i sin tur kan ha påverkat utsattheten för de brott som mäts i NTU, drogs i NTU 2021 ett slumpmässigt extraurval om 10 000 personer, som utöver de ordinarie frågorna fick kompletterande frågor om olika förhållanden under pandemin. Resultaten visade bl.a. att de flesta svarande hade minskat sina besök i köpcentrum, gallerior och museum (80 procent), och mer sällan gått på restaurang, bar och krog (70 procent) (Brå kortanalys 2/2022). Begränsade möjligheter till socialt umgänge på många platser utanför hemmet kan enligt Brå exempelvis leda till en minskning av utsatthet för brott

som ofta begås genom fysisk interaktion av en okänd gärningsperson, såsom personrån och misshandel. Även om pandemins effekter sannolikt var betydligt mindre vid insamlingen till NTU 2022 går det enligt Brå ännu inte att veta i vilken utsträckning pandemin har påverkat resultaten, utan i stället får framtida undersökningar visa huruvida de senaste årens trender och mönster fortlöper eller bryts.

I NTU 2022, som avser utsatthet för brott under 2021, uppgav 19,5 procent av de svarande att de utsatts för något brott mot enskild person. Det är något lägre än 2020, då andelen var 20,2 procent. Det är också den lägsta andelen som uppmäts sedan den sammanslagna kategorin brott mot enskild person började mätas 2016. Bland kvinnor är det 20,2 procent som uppger att de utsattes för brott mot enskild person under 2021 jämfört med 20,8 procent 2020, medan motsvarande andelar för män är 18,7 procent 2021 och 19,7 procent 2020. I undersökningen är utsattheten störst för hot, följt av trakasserier och försäljningsbedrägeri. Utsattheten skiljer sig åt mellan kvinnor och män. Män uppger i större utsträckning än kvinnor att de har utsatts för misshandel, personrån, hot, bedrägerier och fickstöld, medan en betydligt större andel kvinnor än män uppger att de har utsatts för sexualbrott och trakasserier. Det är också vanligare att kvinnor uppger att de har utsatts för brott av en partner eller före detta partner. I uppföljningsintervjuerna för NTU 2022 uppgav de kvinnor som under 2021 utsatts för misshandel att gärningspersonen i 54 procent av fallen var en partner eller före detta partner. Det är en påtaglig ökning jämfört med föregående år, då andelen uppgick till 28 procent. Motsvarande andel bland män som utsatts för misshandel under 2021 uppgick till 3 procent.

Från och med NTU 2017 redovisas utsattheten för bedrägerier uppdelat på försäljningsbedrägerier och kort- eller kreditbedrägerier. Andelen som utsatts för kort- eller kreditbedrägeri minskade från 4,1 procent 2020 till 3,5 procent 2021, och är en fortsättning på den minskning som setts de senaste mätningarna. Försäljningsbedrägeri utgör den enda brottstypen mot enskild person där utsattheten ökade 2021 jämfört med 2020, från 5,5 till 5,7 procent. Sedan 2017 mäts även utsatthet för brottstyperna nätcränkning och fickstöld. Utsattheten för båda brottstyperna minskade något under 2021 jämfört med 2020.

Tabell 2.5 Andel utsatta för brott mot person 2021

Procent

	Samtliga	Män	Kvinnor
Misshandel	2,8	3,5	2,1
Hot	7,8	8,0	7,6
Sexualbrott	4,5	1,1	7,5
Personrån	1,2	1,9	0,6
Fickstöld	1,4	1,7	1,2
Försäljningsbedrägeri	5,7	6,4	5,1
Kort-/kreditbedrägeri	3,5	4,0	3,2
Nätcränkning	2,2	2,2	2,2
Något brott mot enskild person	19,5	18,7	20,2

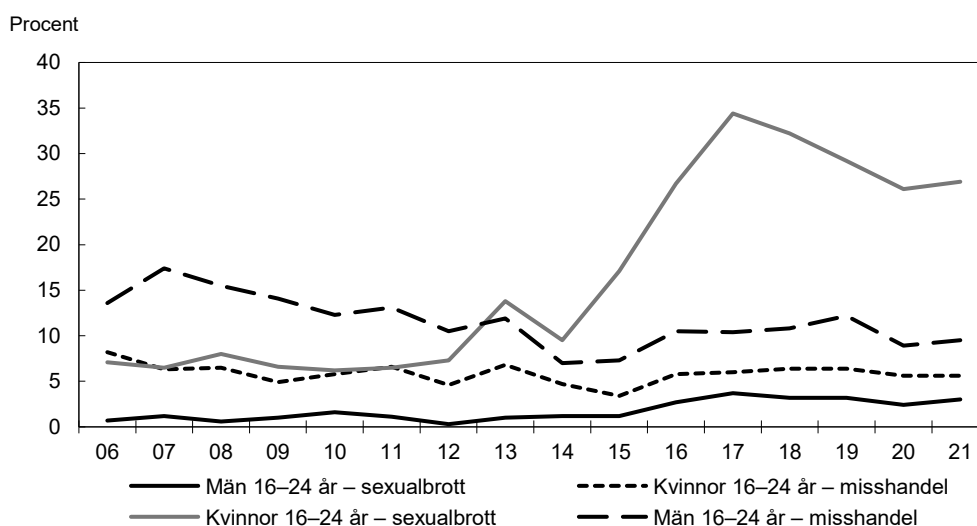
Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Sexualbrott i NTU innefattar ett brett spektrum av brott – från straffrättsligt lindrigare händelser såsom kränkande sexuella kommentarer, till mycket allvarliga brott såsom våldtäkt. Mellan 2014 och 2017 ökade den självrapporterade utsattheten för sexualbrott påtagligt, särskilt bland kvinnor men även bland män. Utsattheten har

dock minskat 2018–2021, men ligger fortsatt betydligt högre än för tio år sedan. Totalt 4,5 procent uppgav att de utsattes för sexualbrott 2021, en marginell minskning jämfört med 2020 då andelen uppgick till 4,6 procent. Mest utsatta är unga kvinnor (se diagram 2.3). Utsattheten för allvarliga sexualbrott är betydligt mindre och har legat på en relativt stabil nivå över tid.

Efter några år på lägre nivåer ökade utsattheten för misshandel i NTU mellan 2016 och 2019, från 3,1 procent till 3,6 procent. År 2020 minskade dock utsattheten för misshandel till 2,8 procent och den ligger kvar på samma nivå 2021. Det är unga män som är mest utsatta för misshandel. Medan andelen utsatta män i de äldre åldersgrupperna minskade något 2021 jämfört med 2020, ökade andelen i åldersgruppen 16–24 år från 8,9 till 9,5 procent. Dock är utsattheten i denna grupp fortsatt mindre än 2016–2019. Uppgifter från Socialstyrelsens patientregister visar också att allt färre personer det senaste decenniet har intagits i slutenvård och öppen specialistvård på grund av misshandel, en utveckling som är än mer tydlig i relation till den växande befolkningen.

Diagram 2.3 Andel unga kvinnor och män (16 – 24 år) utsatta för misshandel och sexualbrott

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

NTU mäter också egendomsbrott mot hushåll. Dessa har minskat sedan mätningarna startade 2006, vilket beror på att de fordonsrelaterade brotten har blivit färre över tid. Andelen utsatta för egendomsbrott minskade marginellt från 13,2 till 13,1 procent mellan 2020 och 2021. Utsattheten för bilstöld ökade något från 0,8 till 0,9 procent, medan utsattheten för bostadsinbrott och stöld ur/från fordon var på samma nivå 2020 och 2021. Det vanligaste egendomsbrottet mot hushåll är cykelstöld. Under 2021 uppgav 10,3 procent att de utsattes för cykelstöld, en nivå som legat relativt stabilt under hela mätperioden.

Utsattheten för brott är ojämnt fördelad i befolkningen. NTU 2022 visar att 5,3 procent av de svarande hade drabbats av 76,3 procent av de brotts handlingar mot person som rapporterades i undersökningen. Utsattheten för brott är generellt störst bland unga. Exempelvis uppgav 33,7 procent i åldersgruppen 20–24 år och 32,3 procent i åldersgruppen 16–19 år att de utsatts för brott mot enskild person under 2021. Detta kan jämföras med 7,5 procent i åldersgruppen 75–84 år. Enligt Brå är dock många äldre av åldersrelaterade skäl särskilt sårbara för exempelvis vissa typer av bedrägerier och stölder i hemmet (Brå 2018:7). Därtill visar NTU 2022 att en särskilt utsatt grupp är ensamstående föräldrar, där 29,7 procent uppgav att de utsatts för något brott mot enskild person under 2021.

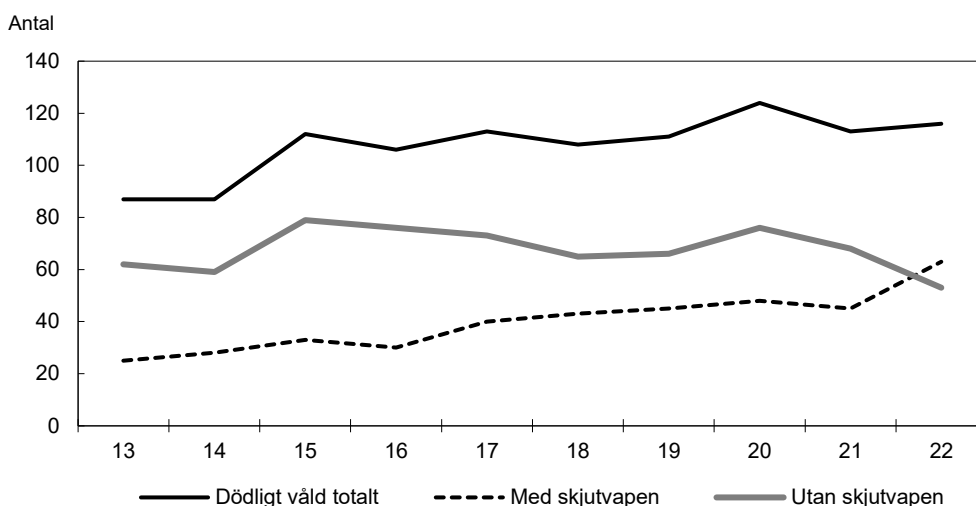
Som tidigare nämnts är otryggheten betydligt högre i områden med socioekonomiska utmaningar än i landet som helhet. Däremot går det inte att skönja några betydande skillnader mellan dessa områden och riket som helhet avseende utsattheten för brott. En delförklaring till att det finns skillnader i nivåerna av otrygghet men inte när det gäller utsatthet för brott skulle kunna vara att det i områden med socioekonomiska utmaningar i större utsträckning förekommer brottslighet som inte fångas upp i NTU. Brå har i en tidigare studie, som baseras på en annan områdesindelning, konstaterat att så kan vara fallet när det gäller otrygghet och utsatthet för brott i socialt utsatta områden i urban miljö än i andra urbana områden, t.ex. när det gäller brott som skjutningar vilket inte fångas upp i NTU (Brå 2018:6).

Färre ungdomar uppger att de utsatts för eller varit delaktiga i brott

Brå har i uppdrag att minst vart tredje år genomföra Skolundersökningen om brott (SUB), i vilken elever i årskurs nio tillfrågas om utsatthet för och delaktighet i brott. Enligt senaste SUB (2021) uppgav hälften (50,2 procent) av eleverna att de begått något brott (stöldbrott, våldsbrott, skadegörelse eller provat narkotika) vid minst ett tillfälle under de senaste tolv månaderna. Det är något lägre än vid den föregående mätningen 2019, då andelen uppgick till 51,7 procent. Andelen är något större bland killar än bland tjejer. Av de brottstyper som ingår i undersökningen är det bland både killar och tjejer vanligast med stöldbrott. Även andelen ungdomar som uppger att de utsatts för brott minskade från 48 procent 2019 till 45 procent 2021. Totalt sett är utsatthet för brott ungefär lika vanligt bland tjejer som bland killar, även om strukturen skiljer sig åt mellan könen. Bland killar är stöld den vanligaste brottstypen, följt av misshandel. Bland tjejer är det vanligast att ha blivit utsatt för sexualbrott, följt av stöld.

Dödligt våld på fortsatt höga nivåer

År 2022 konstaterades enligt Brås officiella kriminalstatistik 23 fall av dödligt våld mot flickor eller kvinnor och 93 fall mot pojkar eller män, totalt 116 fall. Det är 3 fall fler än under 2021. Efter att ha sjunkit fram till 2012 ökade antalet fall av dödligt våld och stabiliserade sig på en högre nivå från 2015 och framåt. Över tid har vissa typer av dödligt våld minskat, medan andra har ökat. Det som framför allt har drivit på den totala ökningen är det dödliga skjutvapenvåldet som mellan 2013 och 2022 mer än fördubblades från 25 till 63 fall (+152 procent). För första gången sedan Brå började redovisa uppdelad statistik 2013 är dödligt våld med skjutvapen nu vanligare än det övriga dödliga våldet (se diagram 2.4). Samtidigt har det dödliga våldet mot barn och alkoholrelaterat dödligt våld mellan vuxna män minskat över tid. Även det dödliga våldet mot kvinnor har minskat under de senaste decennierna. Särskilt tydligt är detta i förhållande till befolkningsutvecklingen. År 2022 uppgick antalet fall av dödligt våld mot kvinnor till 23, vilket är en minskning med 1 fall jämfört med 2021. Av dessa avsåg 10 fall situationer där offer och förövare var eller hade varit närstående genom en parrelation (5 fall färre än 2021). Den långsiktiga trenden är att dödligt våld mot kvinnor inom ramen för nära relation har minskat något.

Diagram 2.4 Antal konstaterade fall av dödligt våld, totalt och uppdelat på om skjutvapen använts eller inte

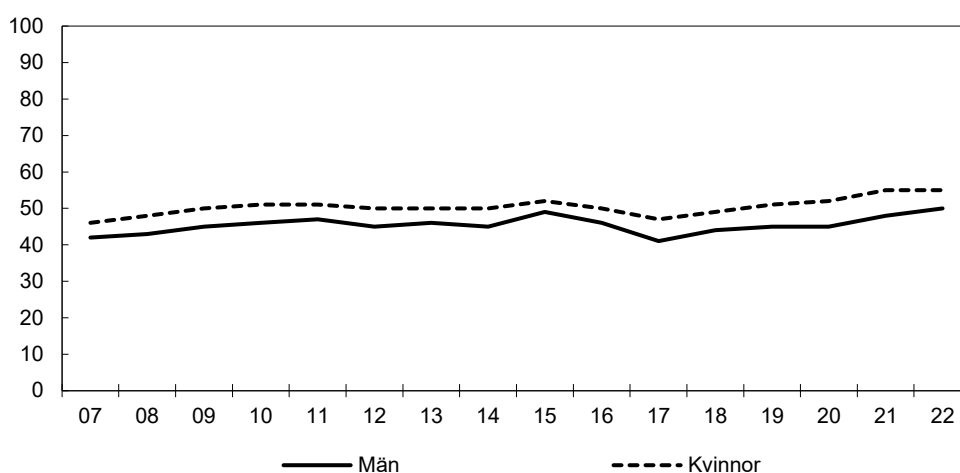
Källa: Officiell kriminalstatistik.

Fortsatt ökande förtroende för rättsväsendet

Förtroendet för rättsväsendet fortsatte att öka 2022, då 53 procent uppgav att de hade ganska eller mycket stort förtroende för rättsväsendet som helhet. Motsvarande andel 2021 var 52 procent. Kvinnor har något högre förtroende för rättsväsendet än vad män har (se diagram 2.5). Det är också något vanligare att personer i medelåldern har högt förtroende för rättsväsendet än unga och äldre. Personer med minst en inrikes född förälder har ett högre förtroende för rättsväsendet som helhet än utrikes födda personer, som i sin tur har ett högre förtroende än personer som är inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

Diagram 2.5 Förtroende för rättsväsendet

Andel med mycket eller ganska stort förtroende

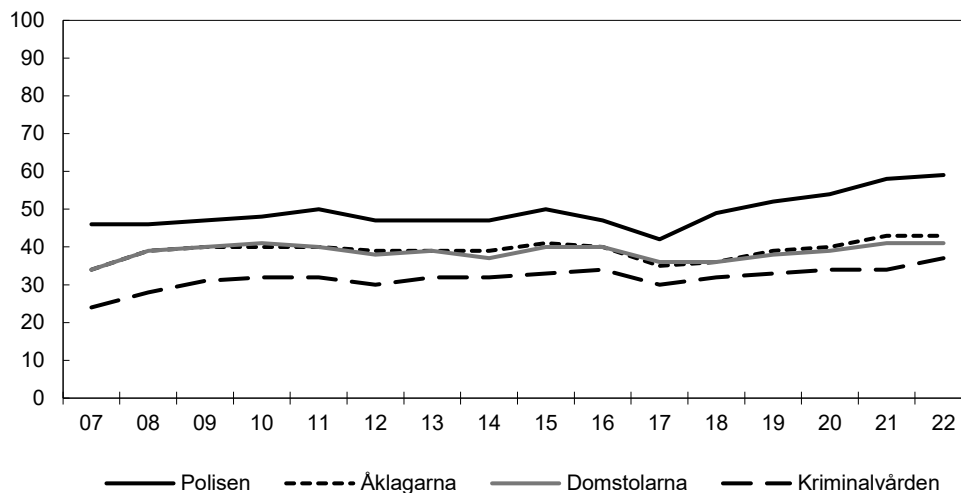
Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Nivån på förtroendet skiljer sig åt mellan olika myndigheter i rättsväsendet, vilket delvis kan bero på deras olika uppgifter och roller. År 2022 ökade förtroendet för Polismyndigheten och Kriminalvården jämfört med 2021. För båda myndigheterna uppgår förtroendet till den högst uppmätta nivån sedan mätningarna startade 2007. Förtroendet för Åklagarmyndigheten och domstolarna är oförändrat jämfört med 2021, men även för dessa myndigheter tangerar förtroendet den högsta nivån hittills.

De skillnader i förtroende för rättsväsendet som helhet mellan kön, bakgrund och ålder som beskrivits ovan gäller på det stora hela även för de enskilda myndigheterna, med undantaget att förtroendet för Kriminalvården är större i de yngre jämfört med de äldre åldersgrupperna.

Diagram 2.6 Förtroende för myndigheter i rättsväsendet

Andel med mycket eller ganska stort förtroende

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

2.5.2 Organiserad brottslighet

Rekordhöga nivåer av dödligt skjutvapenvåld

Antalet fall av dödligt skjutvapenvåld, som vanligen begås av kriminella nätverk, har under en längre tid ökat kraftigt. För perioden 2014–2017 låg Sverige tvåa efter Kroatien bland 22 studerade länder i Europa vad gäller dödligt skjutvapenvåld per capita (Brå 2021:8). År 2022 nåddes en ny högstanivå med 63 fall av dödligt skjutvapenvåld (Brå). Det är en påtaglig ökning av dödsskjutningar jämfört med de senaste fem åren, då antalet har legat på omkring 45 per år. Statistik från Polismyndigheten visar även att 2022 var det år då det skett flest skjutningar (391) sedan statistiken började sammanställas 2017. Enligt uppgifter från Socialstyrelsens patientregister har antalet personer som vårdas i sluten eller specialiserad öppenvård till följd av skottskada ökat de senaste tio åren, från 82 personer 2013 till 107 personer 2022, och av dessa är en majoritet män. Dock har antalet minskat sedan 2018, då antalet uppgick till 148.

Skjutvapenvåldet har ofta sin grund i konflikter med koppling till narkotikamarknaden eller personliga relationer (Brå 2019:3; Brå 2021:10 och Lärdomar av Enchrochat, Polismyndigheten 2021). Narkotikaförsäljningen utgör en viktig inkomstkälla för de kriminella nätverken och konkurrens om makt över narkotikamarknader är bl.a. en orsak som kan leda till konflikter. Användning av skjutvapen kan även vara ett sätt att bygga upp, stärka och upprätthålla en position i den kriminella miljön, samtidigt som våldet kan öka behovet av att skydda sig från andra individer som agerar på samma sätt (Brå 2019:3). Enligt Polismyndigheten förändrades karaktären på skjutningarna under 2022, där fler händelser av ren avrättningskaraktär skedde, med det uppenbara målet att döda och inte skada offret. Företeelsen att skjuta för att döda tas även upp i tidigare studier (se Brå 2016:12 och Brå 2019:3). Vidare förklaras ökningen i antalet dödliga skjutningar av ett högt rådande konfliktläge mellan löst sammansatta kriminella grupperingar, där lojaliteter skiftar snabbt (Polismyndighetens årsredovisning 2022). En möjliggörande faktor bakom våldet är tillgången till

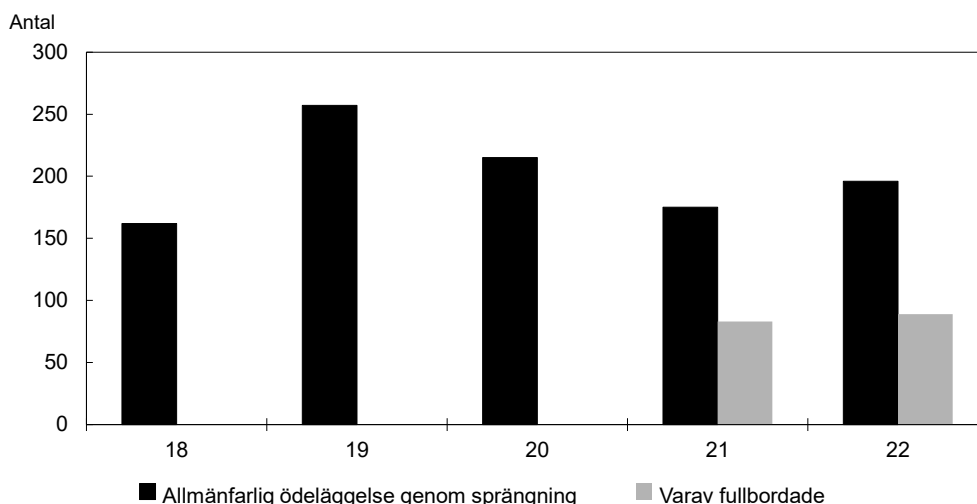
skjutvapen, som inom de kriminella nätverken i Sverige är god. Det visar bl.a. det krypterade material som Polismyndigheten fick tillgång till via Encrochat och Sky. I hanteringen av materialet från de krypterade applikationerna kunde Polismyndigheten konstatera att vapentillgången inte är en begränsande faktor (Lärdomar av Encrochat 2021). Samtidigt minskade antalet vapen som beslagtogs av Tullverket under 2022 jämfört med 2021, från 85 till 64. På grund av förändringar i Tullverkets statistik fr.o.m. 2021 är det inte möjligt att avgöra om minskningen är en del av en nedåtgående trend eller inte.

Parallellt med att det dödliga skjutvapenväldet har ökat har andelen fall av dödligt våld i den kriminella miljön som klarats upp minskat över tid (Brå 2020:4, 2021:8). I en studie av hur polisen utreder dödligt våld i kriminell miljö konstaterar Brå att dödligt våld i kriminell miljö innefattar en högre grad av planering och att gärningspersonerna uppvisar en hög grad av forensisk medvetenhet. Det innebär att det är svårare att klara upp dödligt våld i kriminella miljöer än andra typer av dödligt våld. En slutsats som enligt Brå kan dras av detta är att det i stor utsträckning är andra saker än rena polisiära åtgärder som påverkar om ett ärende klaras upp eller ej, så som att en inblandad avsätter DNA på brottsplatsen eller fastnar på en övervakningsfilm (Brå 2023:4). Samtidigt finns det enligt Brå utrymme för vissa förbättringar i utredningsarbetet, exempelvis fler satsningar på utbildning och kompetensutveckling avseende utredning av grova våldsbrott. Många fall av dödligt våld i den kriminella miljön är också reaktioner på tidigare våldsbrott. Samordningen mellan olika utredningar med gemensamma beröringspunkter behöver därför utvecklas så att de kan dra större nytta av varandra.

En fortsatt hög nivå av sprängningar

Polismyndigheten uppger i årsredovisningen 2022 att användningen av explosiva varor och andra farliga ämnen fortsatt var hög under 2022, liksom fynd och beslag i den kriminella miljön av såväl konventionella militära explosiva varor som improviserade konstruktioner. Framför allt har användningen av explosiva varor i form av olika improviserade konstruktioner använts mot flerfamiljshus, bostäder, fordon och näringsverksamheter. Sprängningarna är ofta avsedda att skapa rädsla och utgöra påtryckningar mot individer med kriminella kopplingar.

Antal anmälda sprängningar ligger på en hög nivå, men har fluktuerat över åren. År 2018, det första året för vilket det finns officiell kriminalstatistik, anmäldes totalt 162 fall av allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning (försöksbrott och fullbordade brott). År 2019 anmäldes 257 brott, följt av 215 respektive 175 brott år 2020 och 2021. Under 2022 anmäldes 196 fall, av vilka 89 utgjordes av fullbordade brott.

Diagram 2.7 Anmälda sprängningar

Anm.: Officiell kriminalstatistik för allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning finns sedan 2018 och är uppdelad mellan försök och fullbordade brott sedan 2021.

Källa: Officiell kriminalstatistik.

Brottsuppläggen har blivit mer komplexa

Det grova våldet i form av skjutningar och sprängningar utgör den mest synliga delen av organiserad brottslighet, men det finns även en bakomliggande kriminell ekonomi som består av en mängd olika upplägg och investeringar med syfte att illegalt få ekonomisk vinning. I denna kontext ingår även vinster från investeringar i och illegal distribution av narkotika och vapen (Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2022). De tolv myndigheter som ingår i den gemensamma satsningen mot organiserad brottslighet har sedan tidigare bedömt att de allvarligaste hoten utgörs av angrepp på utbetalande system och undandragande av skatter och avgifter, narkotikabrottslighet och det grova våldet som följer i dess spår samt de parallella samhällsstrukturer som vuxit fram i utsatta områden (Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2021). Därtill har myndigheterna i den senaste lägesbilden 2023 lyft fram ytterligare fyra allvarliga hot som påverkar samhället i stort. Hoten utgörs av en ekonomisk brottslighet som blivit ett allt viktigare inslag i organiserad brottslighet, den geografiska utbredningen av organiserad brottslighet och dess påverkan på lokalsamhället, att brottsarenan är global samt att genom otillåten påverkan och infiltrering har nätverk och aktörer inom organiserad brottslighet sannolikt fått större makt och inflytande (Myndighetsgemensam lägesbild 2023).

De brottsupplägg som aktörer inom den organiserade brottsligheten ägnar sig åt har utvecklats och blivit mer komplexa. Kriminella agerar anonymt genom att använda sig av företag, målvakter och falska identiteter, samt utnyttjar de informationsluckor som uppstår när myndigheter har ett delat ansvar för en fråga och inte utbyter uppgifter med varandra (Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2021). Felaktiga registeruppgifter som används som dörröppnare för brottslighet lyfts fram som en sårbarhet liksom att arenan som aktörer inom organiserad brottslighet agerar på är både fysisk och digital. Digitaliseringen innebär att man kan undgå spårbarhet och gör det möjligt för aktörer att ägna sig åt och styra brottslig verksamhet på distans. Även bruk av förfälskade, manipulerade och osanna dokument, intyg och handlingar som i dag registreras hos svenska myndigheter i kriminellt syfte bedöms av myndigheterna vara omfattande (Myndighetsgemensam lägesbild 2023).

Fler barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk

På senare tid vittnar bl.a. Polismyndigheten om att allt fler barn och ungdomar involveras i de kriminella nätverken och utnyttjas för att sälja narkotika, förvara pengar, vapen och narkotika och för att utföra grova våldsbrott. Sammanställningar av material från det krypterade chattverktyget Encrochat visade bl.a. att äldre individer återkommande lägger ut uppdrag på ungdomar, såsom utförandet av grova våldsbrott (Lärdomar av Encrochat, Polismyndigheten 2021). I Brås rapport om narkotikamarknader framkommer även uppgifter om att äldre personer i narkotikabranschen utnyttjar barn och unga strategiskt, bl.a. för distribution och försäljning av narkotika (Brå 2021:10). För att få mer kunskap har Brå i uppdrag att studera hur barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk (Ju2022/01405).

Den 20 april 2023 beslutade regeringen om ett uppdrag till Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse att lämna förslag om en struktur för systematisk och långsiktig samverkan mellan myndigheter och aktörer på nationell, regional och lokal nivå (Ju2023/00972). Syftet är dels att förhindra att barn och unga socialiseras och rekryteras in i miljöer kopplade till organiserad brottslighet och gängkriminalitet, dels att säkerställa att effektiva och ändamålsenliga åtgärder vidtas när barn och unga är inblandade i grov kriminalitet. Uppdraget ska redovisas senast den 29 september 2023. Den 1 juli 2023 infördes en ny bestämmelse som gör det straffbart att involvera personer som är under 18 år i brott eller brottslig verksamhet (prop. 2022/23:53).

Högst antal fängelseår utdömt sedan satsningen mot organiserad brottslighet inleddes

Sedan 2009 samverkar tolv myndigheter på uppdrag av regeringen i en satsning mot organiserad brottslighet. Fokus ligger på allvarlig och samhällshotande organiserad brottslighet, och mot organiserad brottslighet i lokalsamhället med särskilt fokus på utsatta områden. Myndigheterna ska gemensamt bekämpa den organiserade brottsligheten genom brottsförebyggande åtgärder, administrativa åtgärder, exekutiva åtgärder, lagföring och återtagande av brottsvinster.

Under 2022 utdömdes inom ramen för satsningen 473 fängelseår, vilket är det högsta sedan satsningen inleddes (Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2022). Kronofogdemyndigheten utmätte tillgångar på 73 miljoner kronor, vilket nästan är en fördubbling jämfört med 2021. Även antalet fällande domar i tingsrätt som gällde grov ekonomisk brottslighet och antalet utdömda näringsförbud ökade. För att ytterligare stärka det brottsbekämpande arbetet beslutades under året att de operativa aktionsgrupperna inom satsningen ska öka från 200 till 300 medarbetare.

2.5.3 Flödet i brottmålsprocessen

En viktig del i bedömningen av rättsväsendets resultat är att följa upp hur de brott som anmäls hanteras av rättsväsendets myndigheter. I detta avsnitt redovisas statistik över anmälda brott, utredning, lagföring, antalet inkomna, avgjorda och balanserade brottmål till domstolarna samt verkställighet av utdömda påföljder. Verksamhet som inte rör ärendeflödet i brottmålsprocessen, exempelvis brottsförebyggande arbete och stöd och information till brottsoffer, ingår inte i denna beskrivning utan redogörs för separat.

Fortsatt minskat inflöde till rättsväsendets myndigheter

Enligt den officiella kriminalstatistiken anmäldes ca 1,45 miljoner brott i Sverige 2022, vilket är ca 2 procent eller 33 000 brott färre än 2021 (ordningsböter som utfärdas av polis ingår inte i denna statistik). Ett ärende som inkommer till en brottsbekämpande myndighet innehåller ett eller flera anmälda brott. Under 2022 minskade antalet inkomna ärenden till Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Till Polismyndigheten inkom ca 1,21 miljoner brottsärenden, exklusive ärenden från kamerabevakning med trafiksäkerhetskameror. Det är en minskning med 2,3 procent i förhållande till 2021. Antalet inkomna ärenden till Åklagarmyndigheten uppgick till ca 176 500, vilket är en minskning med 3,4 procent jämfört med föregående år. Även vid Ekobrottsmyndigheten minskade antalet inkomna ärenden. Antalet inkomna ärenden till Ekobrottsmyndigheten uppgick till 7 262, vilket är en minskning med 3 procent jämfört med föregående år.

Rättsväsendets förutsättningar att hantera och klara upp de anmälda brotten är i stor utsträckning beroende av vilken typ av brott som anmäls. För att tolka utredningsresultatet krävs därför kunskap om de anmälda brotternas karaktär och sammansättning. Den anmälda brottsligheten kan grovt delas in i tre kategorier med olika förutsättningar för utredningsarbetet: ingripandebrott samt offerbrott med eller utan interaktion mellan gärningspersonen och den brottsdrabbade. Ingripandebrott såsom trafik- och narkotikabrott är generellt sett relativt enkla att klara upp medan offerbrott med interaktion, såsom hot och misshandel, i allmänhet bedöms vara medelsvåra att klara upp. Offerbrott utan interaktion, exempelvis skadegörelse samt vissa stölder och bedrägerier, är över lag svåra att klara upp. Majoriteten av de brott som anmäldes 2022 var offerbrott utan interaktion (ca 54 procent), följt av offerbrott med interaktion (ca 25 procent) och ingripandebrott (ca 22 procent). Fördelningen är i princip oförändrad jämfört med 2021.

Det finns också tecken på att rättsväsendet i allt större utsträckning hanterar komplex brottslighet som är tidskrävande att utreda och lagföra. Av Ekobrottsmyndighetens årsredovisning 2022 framgår att särskilt krävande ärenden utgör ca 4 procent av det totala antalet avslutade ärenden vid myndigheten, men att hanteringen av dessa ärenden står för ca 41 procent av myndighetens samlade kostnader för utredning och lagföring. I domstol har avgjorda större mål fluktuerat över tid men har på totalen ökat i både antal och huvudförhandlingstid jämfört med 2013 (se vidare s. 25). Även Polismyndigheten lyfter i sin årsredovisning att antalet komplexa och resurskrävande utredningar, bl.a. skjutningar, ökade under 2022, en bild som också kommer till uttryck i Åklagarmyndighetens årsredovisning. Grova och resurskrävande brott som mord och dråp, grov misshandel och narkotikabrott som inte är ringa utgör 3 procent av alla brottsmisstankar vid Åklagarmyndigheten. Den andelen är oförändrad jämfört med 2018. Samtidigt har den andel av åklagarnas tid som lagts på dessa brottstyper ökat, från 14 till 18 procent. Det är därmed en stor och ökande andel av resurserna som behöver läggas på dessa typer av brott. Antalet långa häktningstider har också ökat, liksom antalet häktade med restriktioner. Därtill har prövningen av restriktioner skärpts, vilket sammantaget kan vara en indikation på att utredningsarbetet blivit mer komplext och kräver fler utredningsåtgärder.

Fortsatt minskning av ärenden redovisade till åklagare och personupplärade brott

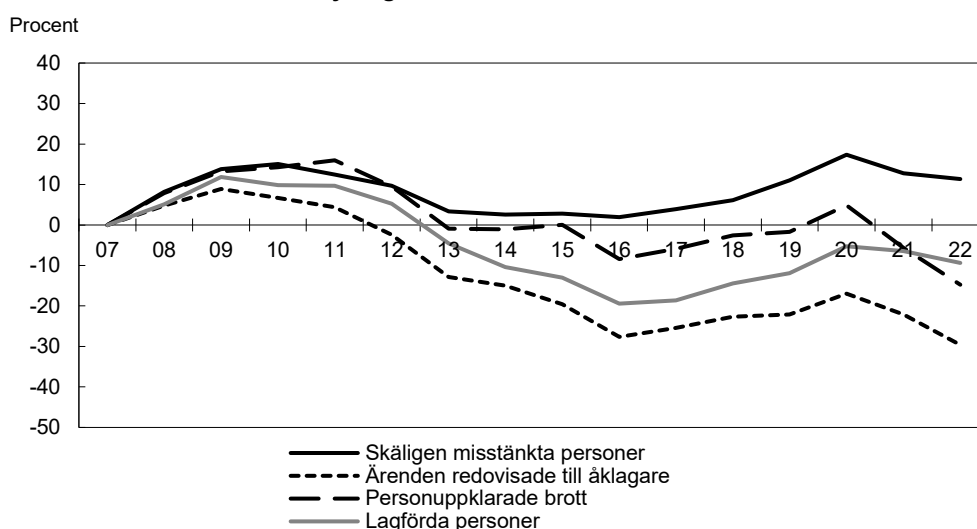
I diagram 2.8 nedan illustreras den procentuella utvecklingen av antalet skäligen misstänkta personer, antalet ärenden som Polismyndigheten redovisat till åklagare, antalet lagförda personer vid Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten samt antalet personupplärade brott sedan 2007. Ärenden som Polismyndigheten redovisar till åklagare är färdigutredda ärenden som redovisas till åklagare för beslut i åtalsfrågan.

Lagförda personer avser personer som åklagare har fattat beslut om att åtala eller på annat sätt lagföra. Med personupplklarade brott avses brott för vilka åklagare har beslutat om åtal, meddelat åtalsunderlåtelse eller utfärdat strafföreläggande, dvs. brott till vilka det har knutits en eller flera gärningspersoner.

Det generella mönstret för dessa resultatmått kännetecknas av tydliga ökningarna åren efter 2007 följt av markanta minskningar fram t.o.m. 2016. Särskilt tydligt minskade antalet ärenden redovisade från Polismyndigheten till åklagare under den senare delen av den perioden. Mellan 2017 och 2020 ökade återigen antalet ärenden redovisade till åklagare och antalet personupplklarade brott. Även antalet misstänkta personer och det totala antalet personer med lagföringsbeslut hos åklagare ökade. Därefter skedde dock en minskning inom samtliga områden 2021, som även fortsatte under 2022.

År 2022 personupplklarades ca 182 200 brott, vilket är en minskning med 10 procent i förhållande till 2021. Antalet personupplklarade brott minskade inom samtliga brottskategorier. Jämfört med 2014, det första året för vilket det finns jämförbara uppgifter, minskade antalet personupplklarade brott med 15 procent.

Diagram 2.8 Procentuell utveckling sedan 2007 av antalet skäligen misstänkta personer, ärenden redovisade till åklagare, personupplklarade brott och lagförda personer hos Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten

Anm.: Definitionen av personupplklarade brott förändrades något i och med en revidering av statistiken 2014. Detta medförde en generell nivåhöjning av antalet personupplklarade brott. Jämförelser mellan perioden 2007–2013 och perioden 2014–2022 ska därför göras med försiktighet. Observera också att den procentuella ökningen 2014–2022 i diagram 2.8 är i relation till nivån 2007, som är beräknad enligt den tidigare definitionen av personupplklarade brott.

Källa: Officiell kriminalstatistik samt Polismyndighetens, Ekobrottsmyndighetens och Åklagarmyndighetens årsredovisningar.

De s.k. mängdbrotten, som bl.a. inkluderar stöld, skadegörelse, bedrägeri och misshandel, utgör mer än 80 procent av alla anmälda brott. Riksrevisionen konstaterar i sin granskning av polisens mängdbrottsshantering att Polismyndigheten inte hanterar mängdbrotten effektivt (RiR 2023:2). Detta beror enligt Riksrevisionen delvis på att myndigheten inte har tillräcklig bemanning i lokalpolisområdena, där de flesta mängdbrott ska utredas, samtidigt som personalen där i alltför stor utsträckning behöver bidra till att utreda grova brott. Även Brå konstaterar i en utvärdering av Polismyndighetens satsning på 10 000 fler polisanställda att myndigheten inte har lyckats med att stärka den lokala nivån (Brå 2023:2).

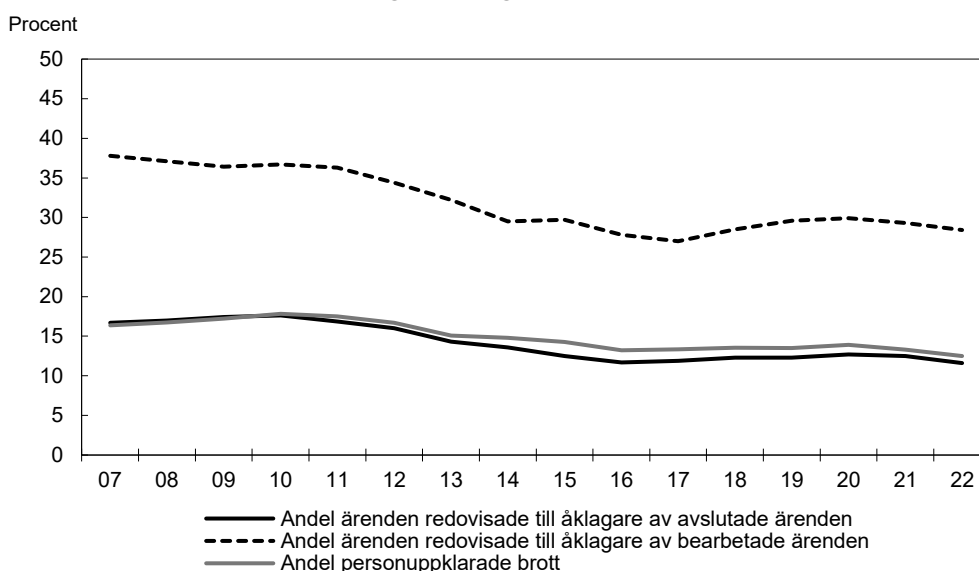
Som framgår av diagram 2.9 nedan minskade andelen personupplklarade brott, av samtliga handlagda brott, totalt mellan 2010 och 2016. År 2016 var andelen personupplklarade brott den lägsta på flera decennier. Att andelen ärenden som Polismyndigheten redovisar till åklagare av avslutade ärenden minskade på ett liknande

sätt indikerar att minskningarna kan härledas redan till detta led. Mellan 2017 och 2020 skedde dock en marginell ökning av såväl andelen ärenden redovisade till åklagare som andelen personupplärd brott, av samtliga handlagda brott. År 2021 minskade återigen både andelen ärenden redovisade till åklagare av avslutade ärenden och andelen personupplärd brott något. Minskningen av andelen redovisade ärenden fortsatte under 2022 och uppgår till den lägsta andelen hittills under den redovisade mätperioden (11,6 procent).

En faktor som troligtvis har bidragit till den minskade ärenderedovisningen är ökad användning av förundersökningsbegränsning¹. Under de senaste sex åren har antalet förundersökningsbegränsade ärenden vid Polismyndigheten nästan fördubblats. Brå bedömer i ovan nämnda rapport (2023:2) att en bidragande orsak till att andelen redovisade ärenden av avslutade inte har ökat vid Polismyndigheten trots ökningen av personal kan vara att andelen förundersökningsbegränsade ärenden har ökat från 2 till 5 procent under den studerade perioden (december 2017 – augusti 2022). En del av dessa ärenden skulle ha kunnat redovisas till åklagare om de inte hade förundersökningsbegränsats. En grov uppskattning av Brå är att en ökning av andelen förundersökningsbegränsade ärenden med 3 procentenheter leder till att redovisningsandelen sjunker med 1,5 procentenheter.

Andelen ärenden som redovisas till åklagare av bearbetade ärenden, dvs. av ärenden där Polismyndigheten inlett förundersökning eller annan utredning, uppvisar en liknande utveckling med en successiv minskning över tid. Efter att ha ökat något mellan 2018 och 2020, har andelen därefter minskat. Under 2022 uppgick andelen till den lägsta sedan 2017. Andelen är högst i de brottskategorier som helt eller till stor del består av s.k. ingripandebrott – narkotikabrott, trafikbrott och tillgrepp i butik.

Diagram 2.9 Andelen ärenden redovisade till åklagare av avslutade ärenden, andelen ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden samt andelen personupplärd brott av samtliga handlagda brott

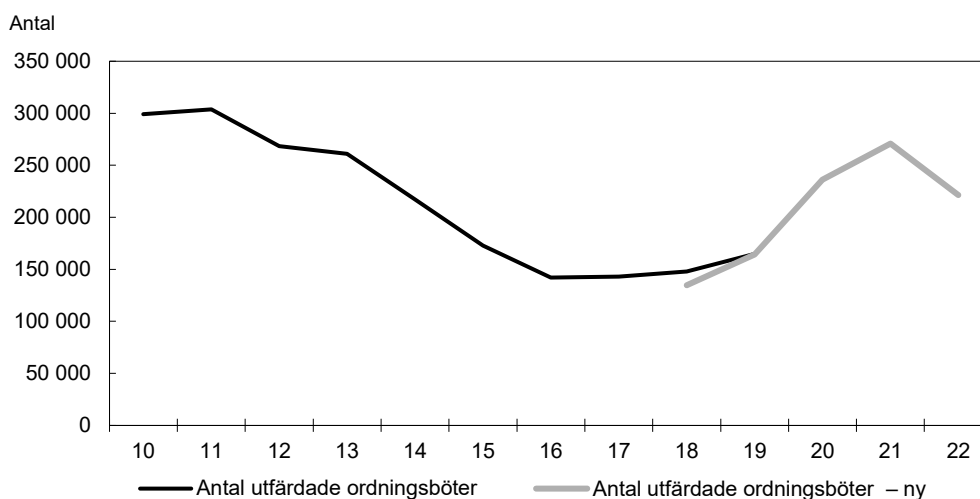
Anm.: Från och med 2014 redovisas en justerad personupplärdningsprocent. Mättet är i princip konstruerat på samma sätt som tidigare, men med den skillnaden att det beräknas på de handlagda brotten i stället för på de anmälda brotten. Justeringen har en marginell påverkan på resultatet. Det är därför möjligt att jämföra den totala personupplärdningsprocenten för att studera utvecklingen över tid. På motsvarande sätt redovisas fr.o.m. 2015 andelen ärenden redovisade till åklagare av avslutade ärenden, i stället för som tidigare andelen ärenden redovisade till åklagare av inkomna ärenden.

Källa: Officiell kriminalstatistik och Polismyndighetens årsredovisningar.

¹Förundersökningsbegränsning innebär att polis eller åklagare begränsar en brottsutredning till att enbart omfatta de mest väsentliga delarna, eller att vissa brott inte alls utreds. Reglerna om förundersökningsbegränsning återfinns i 23 kap. 4 a § RB.

Ordningsbot är en typ av böter som får utfärdas direkt på plats av bl.a. polis. Till följd av pandemin kunde Polismyndigheten under 2020–2021 lägga mer tid på hastighetskontroller, vilket förklarar en del av ökningen av antalet utfärdade ordningsböter mellan 2019 och 2021. Den stora ökningen kan dock framför allt tillskrivas införandet av digital ordningsbot, vilket har effektiviserat utfärdandet av ordningsböter. Under 2022 minskade återigen antalet utfärdade ordningsböter, vilket främst kan förklaras med att pandemins effekter har avtagit och polisen därmed har lagt mindre tid på hastighetskontroller.

Diagram 2.10 Utfärdade ordningsböter

Anm.: Från och med 2020 hämtas statistiken för ordningsbot från en ny statistikkälla där även digitala ordningsböter ingår. Den nya statistikkällan omfattar data fr.o.m. oktober 2017 och redovisas därför fr.o.m. 2018 (se grafen antal utfärdade ordningsböter – ny). En skillnad mellan de två graferna är också att statistiken för 2018–2022 avser antalet unika ordningsböter medan uppgifterna för 2010–2019 återger antalet förseelser som bestraffats med ordningsbot (en ordningsbot kan innehålla flera förseelser).

Källa: Polismyndigheten.

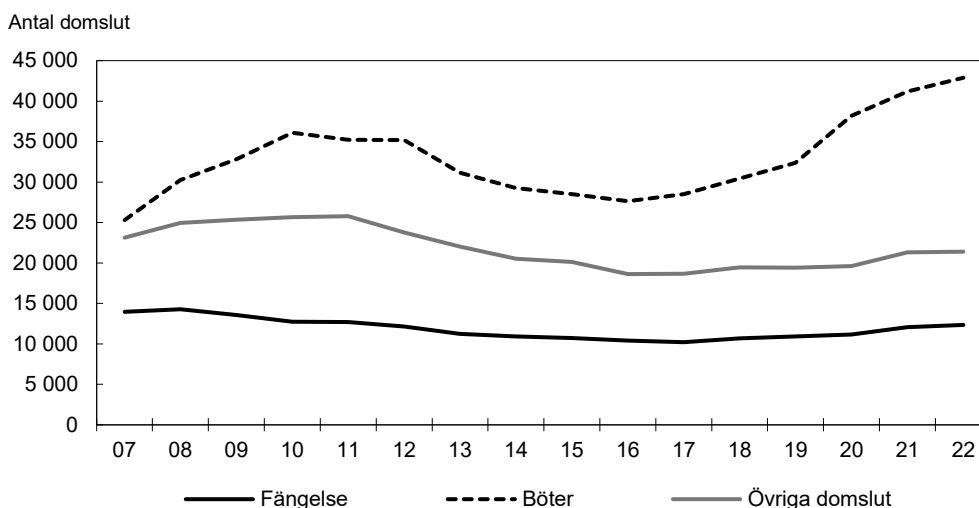
Möjligheterna till ekonomisk vinning är en av de främsta drivkrafterna för en stor del av brottsligheten i samhället. Genom att kombinera arbetet med utredning och lagföring med insatser för att ta brottsvinster från kriminella genom förverkande kan rättsväsendet minska incitamenten att begå brott. Under 2022 framställdes t.ex. 1 817 förverkandeyrkanden genom åklagare till ett belopp om totalt 310 miljoner kronor. Det var en minskning med ca 1,4 miljarder kronor jämfört med föregående år. Minskningen förklaras av ett yrkande om förverkande på ca 1,4 miljarder kronor i ett av Åklagarmyndighetens ärenden under 2021. Beloppen kan variera betydligt mellan åren beroende på enskilda ärenden som omfattar stora belopp. Vidare lagfördes 2 374 personer för penningtvättbrott, vilket är en ökning med 403 personer jämfört med året innan. Med lagföring avses här beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

Det totala antalet lagföringsbeslut har minskat något medan antalet domslut har ökat något

I linje med utvecklingen av antalet ärenden redovisade till åklagare och antalet personuppklarade brott ökade antalet lagföringsbeslut fram t.o.m. 2009, varefter utvecklingen vände. Med lagföringsbeslut avses här fällande dom i tingsrätt, godkänt strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Under perioden 2009–2017 minskade antalet lagföringsbeslut varje år, för att därefter återigen öka år 2018–2021. Under 2022 fattades 110 522 lagföringsbeslut, vilket är ca 1 600 färre beslut än 2021. Av samtliga lagföringsbeslut 2022 avsåg ca 18 procent kvinnor och 82 procent män, en fördelning som varit likartad de senaste tio åren.

Antalet sakprövade brottmål i tingsrätt och antalet fällande domslut i sådana mål följer en liknande utveckling. Efter att ha ökat tydligt mellan 2007 och 2010 minskade dessa fram t.o.m. 2016. Sedan 2017 ökar dock antalet domslut i tingsrätt igen. År 2022 ökade antalet domslut med ca 3 procent jämfört med 2021, till ca 76 600 domslut. Som framgår av diagram 2.11 nedan utgjordes ökningen i antalet domslut fram till början på 2010-talet huvudsakligen av enklare mål där påföljden bestämdes till böter. Även ökningen 2022 utgörs främst av böter.

Diagram 2.11 Domslut i tingsrätt fördelat på påföljderna fängelse, böter och övriga domslut

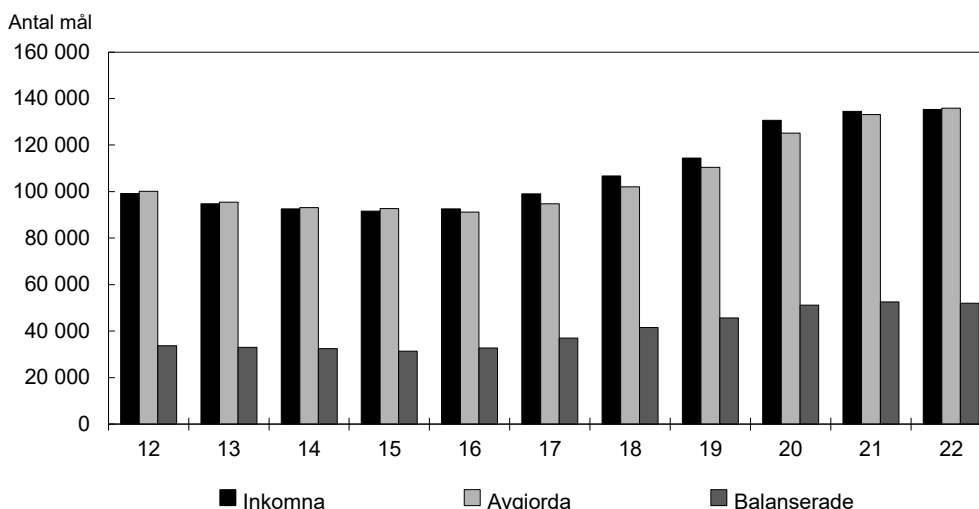

Källa: Officiell kriminalstatistik.

Antalet inkomna, avgjorda och balanserade brottmål i domstol

Antalet inkomna brottmål i tingsrätt minskade marginellt 2022 till 122 013, en minskning med mindre än 1 procent. Därmed bröts den trend av stigande antal inkomna brottmål som funnits från 2016 till 2021. Antalet avgjorda brottmål vid tingsrätterna ökade till 122 733, en ökning med 1 procent. Antalet balanserade brottmål i tingsrätt minskade till 46 623, en minskning med 2 procent. De balanserade målen minskade för första gången sedan 2015.

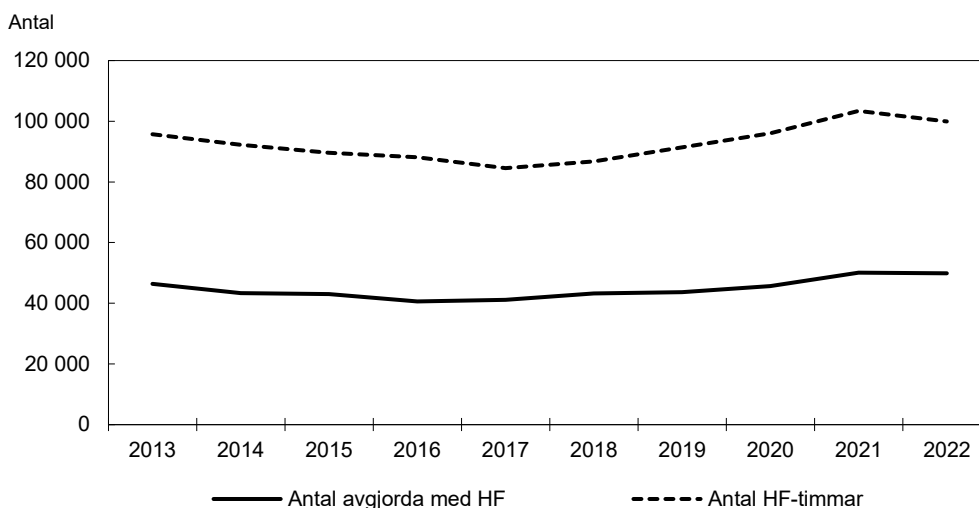
Antalet inkomna brottmål i hovrätt har ökat de senaste fem åren och gjorde så även 2022. Antalet inkomna brottmål ökade till 13 266, en ökning med 10 procent från 2021 till 2022 och även antalet avgjorda brottmål ökade till 12 960, vilket utgör en ökning med 16 procent. Trots ökningen av avgjorda mål ökade antalet balanserade brottmål till 5 465, vilket motsvarar en ökning med 6 procent. I Högsta domstolen ökade antalet inkomna brottmål till 3 185, en ökning med 20 procent jämfört med föregående år.

Diagram 2.12 Inkomna, avgjorda och balanserade brottmål i tingsrätt och hovrätt

Anm.: I diagrammet exkluderas brottmål från Högsta domstolen.

Källa: Domstolsverket.

Av brottmålen i tingsrätterna 2022 avgjordes ca 42 procent efter huvudförhandling. Dessa mål anses vara mer resurskrävande än de som avgörs på handlingarna. Antalet avgjorda brottmål med huvudförhandling i tingsrätterna har ökat något sedan 2013, samtidigt som andelen avgjorda brottmål med huvudförhandling har sjunkit från 55 procent till 42 procent. Antalet huvudförhandlingstimmar ökade mellan 2013 och 2021 med ca 7 000 timmar eller 7 procent. Mellan 2021 och 2022 minskade dock antalet huvudförhandlingstimmar med ca 3 400 eller 3 procent. Enligt Domstolsverkets information i rapporten Framtida verksamhetsvolym i rättskedjan 2023–2026 ökade antalet huvudförhandlingstimmar för de brott som är särskilt resurskrävande mellan 2018–2021, för att minska något under 2022. Den genomsnittliga tiden för en huvudförhandling för ett brottmål i tingsrätt har sedan 2013 legat relativt stabilt kring två timmar.

Diagram 2.13 Antal avgjorda brottmål med huvudförhandling och antal huvudförhandlingstimmar för dessa mål, i tingsrätt

Källa: Domstolsverkets årsredovisning för 2022, rapporten Framtida verksamhetsvolym i rättskedjan 2023–2026 samt Domstolsverket.

Domstolarnas (och även åklagarnas) belastning avseende brottmål har alltså ökat genom att tiderna för huvudförhandling har blivit något längre sett över en tioårsperiod. I hovrätt låg den genomsnittliga tiden för huvudförhandling på 4,1

timmar 2013, för att under tioårsperioden öka till som mest 4,9 timmar 2018. Mellan 2021 och 2022 minskade huvudförhandlingstiden från 4,4 timmar till 4,1.

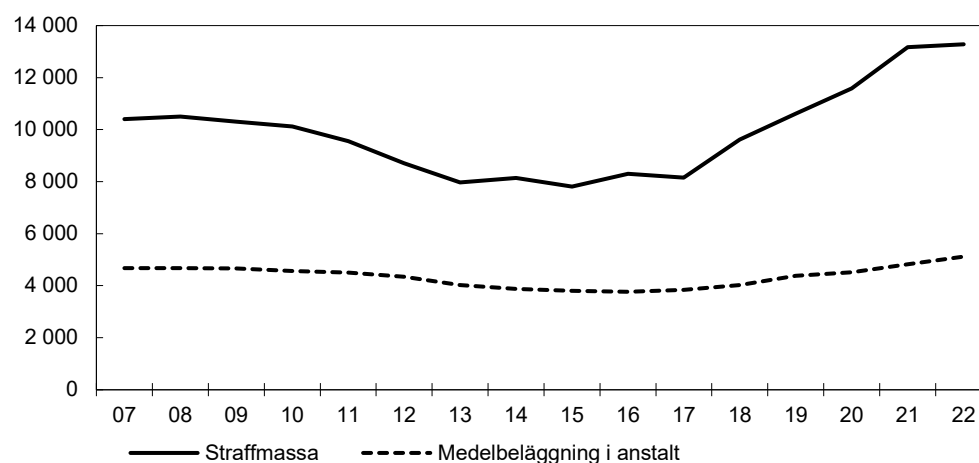
Enligt uppgifter från Domstolsverket utgjorde huvudförhandlingar som pågick över 18 timmar ca 14 procent av den totala förhandlingstiden för brottmål i tingsrätt 2013. År 2022 hade denna andel ökat till 15 procent. I hovrätt är samma siffra 24 procent 2013 och 26 procent för 2022.² Avgjorda större mål har fluktuerat över tid men har på totalen ökat i både antal och huvudförhandlingstid jämfört med 2013.

Fortsatt fler utdömda fängelseår och ökad beläggning i Kriminalvården

Sett ur ett längre tidsperspektiv har antalet domslut med påföljden fängelse minskat. Antalet domslut med påföljden fängelse ökade 2018 för första gången på tio år, en ökning som fortsatte under 2019–2022. År 2022 utdömdes ca 12 300 påföljder med fängelse som huvudpåföljd, vilket är ca 300 fler än året innan men färre än i mitten av 00-talet. De flesta intagna i anstalt är män – andelen kvinnor som är nyintagna i fängelse uppgick 2022 till 7 procent, en andel som är relativt stabil över tid. Straffmassan, dvs. den totala utdömda fängelse tiden under ett kalenderår, har minskat under andra halvan av 00-talet och början av 10-talet men ökade tydligt 2018–2022.

Diagram 2.14 Utdömd straffmassa i antal fängelseår samt medelbeläggning i anstalt

Straffmassa (antal fängelseår) samt medelbeläggning (antal personer)

Källa: Officiell kriminalstatistik samt Kriminalvård och statistik/Kriminalvårdens årsredovisning.

Den ökning av medelbeläggningen i häkte, anstalt och medelantalet klienter i frivården som skett efter 2017 fortsatte även under 2022. Medelbeläggningen har ökat i snabbare takt än vad Kriminalvården har kunnat möta med den pågående långsiktiga utbyggnaden. Myndigheten har i stället hanterat bristen på platser med hjälp av framför allt ytterligare dubbelbeläggningar.

Mellan 2017 och 2022 har medelbeläggningen i anstalt och häkte ökat med över 2 000 intagna, vilket är en ökning med ca 40 procent. I frivården har medelantalet klienter ökat med ca 3 000 under samma period, vilket är en ökning med ca 30 procent. Utvecklingen i frivården förklaras av fler villkorligt frigivna och ändrad lagstiftning som innebär att fler står under övervakning längre tid än tidigare.

Den ökade beläggningen i anstalt beror enligt Kriminalvården på både ett ökat inflöde av klienter och längre strafftider. Strafftiderna för kvinnor ökar i snabbare takt än för män. Kriminalvården ser fortsatt ett ökat inflöde av klienter som begått brott som

² Siffrorna för hovrätterna skiljer sig från tidigare siffror då Domstolsverket numera inkluderar fler förhandlingstyper i begreppet huvudförhandling.

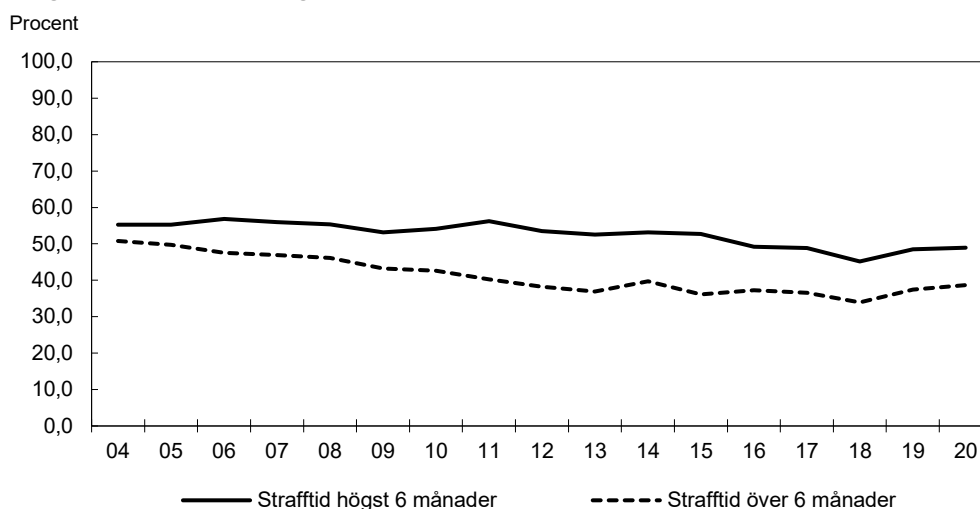
träffas av det myndighetsgemensamma uppdraget för att bekämpa den organiserade brottsligheten. Antalet utdömda fängelseår har också ökat i denna klientgrupp (se avsnitt 2.5.2). Antalet åtalade, dömda och fängelsedömda var dock lägre 2022 än de närmast föregående åren, vilket innebär att det höga antalet fängelseår främst beror på långa utdömda fängelseår per dömd person. Detta kan enligt myndigheternas rapport förklaras av domar gällande grova narkotikabrott och brott kopplade till dödligt våld, vilket innebär långa fängelseår. Även lagföringen för ekonomisk brottslighet ökade klart under 2022, utifrån en redan förhållandevis hög nivå 2021.

Andelen som återfaller i brott har ökat något

Statistiken över återfall i brott visar hur vanligt det är att personer lagförs på nytt efter frigivning eller annan tidigare lagföring. Den senaste slutliga statistik från Brå som finns tillgänglig är från 2016 medan preliminär statistik finns från 2020.

Återfallsproblematiken är särskilt tydlig bland män, ca 26 procent av männen återfaller i något nytt brott inom ett år. Motsvarande andel för kvinnor ligger på 17 procent, enligt preliminär statistik från 2020. Störst är risken för återfall bland dem som är mest brottsbelastade sedan tidigare. Bland dem som frigives efter en fängelsepåföljd återfaller 44 procent inom ett år, enligt preliminär statistik från 2020. Detta kan jämföras med 43 procent 2019. Över tid är trenden dock positiv. Enligt preliminär statistik återföll 54 procent av dem som frigavs från fängelse 2003 inom ett år, jämfört med 44 procent bland dem som frigavs 2020. En jämförelse mellan 2009 och 2018 visar att minskningen är särskilt tydlig bland dem som dömts till fängelsestraff på mellan fyra månader och två år (en minskning med ca 10 procentenheter). Enligt både Kriminalvården (2018) och Brå (kortanalys 4/2017) kan den minskande andelen återfall i brott efter frigivning från anstalt delvis förklaras av en förändrad klientsammansättning vad gäller exempelvis ålder, tidigare brottsbelastning och typ av brott.

Diagram 2.15 Andel frigivna från anstalt som återfaller i brott inom ett år

Källa: Officiell kriminalstatistik (preliminära siffror).

Det är svårt att med säkerhet säga i vilken utsträckning Kriminalvårdens återfallsförebyggande insatser har påverkat den över tid positiva utvecklingen av andelen återfall. Den återfallsförebyggande verksamheten inom myndigheten utgår från den forskning som finns idag om vad som påverkar risken för återfall. Ett välfungerande arbete med att bedöma risker och behov och planera dömdas verkställigheter är en förutsättning för att kunna erbjuda adekvata insatser på individnivå. Omfattningen av de återfallsförebyggande insatserna har utvecklats negativt under året vilket av myndigheten bl.a. förklaras av den hårda belastningen och

svårigheterna att kompetensförsörja den snabbt växande verksamheten. Färre verkställighetsplaner har färdigställts i tid, sysselsättningstiden i anstalt har sjunkit, andelen klienter som fullföljt behandlingsprogram har minskat och färre intagna har kunnat erbjudas studier under tiden i anstalt. Utvecklingen gäller generellt med undantag för en viss ökning av andelen kvinnor respektive unga dömda som har fullföljt behandlingsprogram i anstalt. Andelen intagna som frigavs med någon av de i fängelselagen (2010:610) reglerade särskilda utslussningsåtgärderna uppgick till totalt 15 procent vilket är i nivå med föregående år. För gruppen intagna i anstalter i den lägsta säkerhetsklassen ökade dock andelen något och uppgick till 57 procent.

Något längre genomströmningstider i brottmålsprocessen

Brå har under senare år utvecklat statistik över genomströmningstider i brottmålsprocessen för handläggningen av skäligen brottsmisstankar från registrering till beslut i åtalsfrågan. Den statistik som finns tillgänglig avser genomströmningstider under 2015–2021. För samtliga brottsmisstankar registrerade under 2021 var mediantiden från registrering till beslut i åtalsfrågan 64 dagar. Det är en dag mer än mediantiden för de brottsmisstankar som registrerades under 2020, men två dagar mindre än 2015.

Mediantiderna skiljer sig åt mellan olika brottsmisstankar. Kortast mediantid från registrering till beslut i åtalsfrågan 2021 hade tillgreppsbrott (29 dagar) och längst mediantid hade förmögenhetsbrott (115 dagar). Genomströmningstiderna 2021 var generellt sett längre för brottsmisstankar mot ungdomar 15–17 år än för vuxna (84 respektive 62 dagar). Mediantiden från registrering till beslut i åtalsfrågan för brottsmisstankar mot ungdomar var oförändrad jämfört med 2020. Jämfört med 2015 har mediantiden dock ökat med 11 dagar.

2.5.4 Dömande verksamhet, exklusive migrationsmål och brottmål

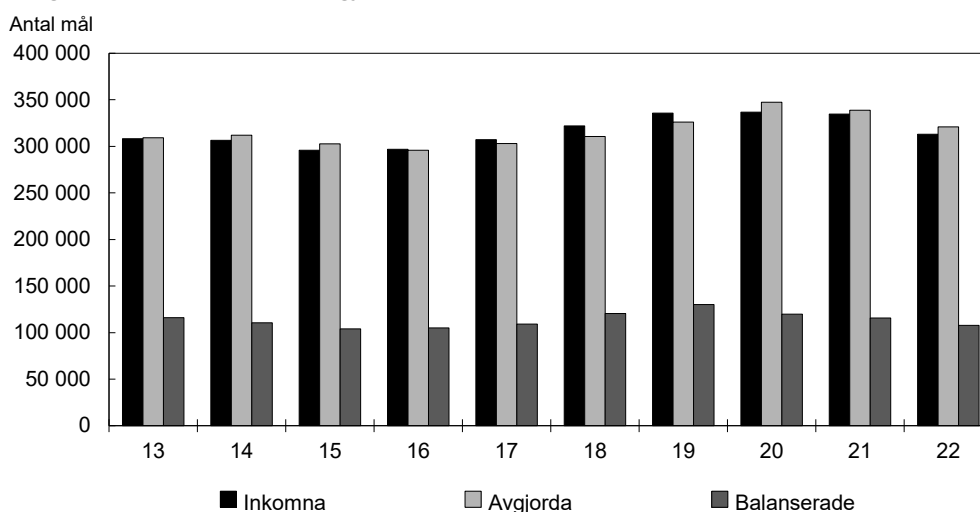
Fortsatt svagt nedåtgående trend för inkomna mål

Mål som inte utgör brottmål och migrationsmål, t.ex. tvistemål, skattemål, socialförsäkringsmål, mål enligt socialtjänstlagen och övriga mål, utgör ca 71 procent av de totalt inkomna målen i den dömande verksamheten. Dessa mål fortsatte att minska under 2022. Antalet inkomna mål minskade mellan 2021 och 2022 till 313 100, vilket motsvarar en minskning med 6 procent. I tingsrätterna minskade tvistemålen med 5 procent från 2021 till 2022 och det var särskilt kategorin övriga familjemål som minskade. En bidragande faktor till detta kan vara ny lagstiftning och krav på att en förälder ska ha deltagit i ett informationssamtal hos socialnämnden innan han eller hon kan få ett yrkande om vårdnad, boende eller umgänge prövat i domstol. I hovrätterna minskade inkomna tvistemål marginellt från föregående år, till 3 136 eller 1 procent. I Högsta domstolen var antalet inkomna tvistemål oförändrat i jämförelse med föregående år.

Även vid förvaltningsrätterna minskade inkomna mål i jämförelse med 2021, till 103 000, en minskning med 12 procent. Den kraftiga minskningen av inkomna mål kan till stor del förklaras av färre mål om stöd vid korttidsarbete, färre s.k. hyperhidros mål dvs. mål om ersättning för vård utomlands samt betydligt färre mål om sjukpenning. Antalet avgjorda mål följde en liknande trend som inkomna mål, de minskade till 108 000, en minskning med 11 procent. Antalet balanserade mål minskade för tredje året i rad, till 35 000, en minskning med 12 procent. Inflödet till kammarrätterna minskade kraftigt och det är särskilt socialförsäkringsmål och kategorin övriga mål, där bl.a. mål om stöd vid korttidsarbete ingår, som står för minskningen. Även avgjorda mål minskade hos kammarrätterna. Antalet inkomna mål till Högsta förvaltningsdomstolen var i princip oförändrat i förhållande till föregående

år, medan avgjorda mål fortsatte stiga samtidigt som balanserna minskade med 5 procent.

Diagram 2.16 Inkomna, avgjorda och balanserade mål

Källa: Domstolsverket.

2.5.5 Hot mot Sveriges säkerhet

Hot mot Sveriges säkerhet har förebyggts och avvärjts

Rysslands anfallskrig mot Ukraina och ett alltmer aggressivt agerande från auktoritära stater har inneburit ett ökat krav på Säkerhetspolisens kontrapionageverksamhet att minska handlingsutrymmet för främmande makt att agera i Sverige. Den snabba tekniska utvecklingen och den pågående svenska totalförsvarsuppbyggnaden innebär ökade sårbarheter och att allt fler verksamheter får betydelse för Sveriges säkerhet. Säkerhetspolisens informationsinsatser på säkerhetsskyddsområdet har bidragit till att antalet inrapporterade incidenter ökat kraftigt under året. Säkerhetspolisen har även genomfört ca 155 000 registerkontroller 2022, att jämföra med ca 135 000 under 2021.

Förmågan att förebygga och avvärja hot mot Sveriges säkerhet har stärkts ytterligare genom den samverkan som sker mellan Säkerhetspolisen, Försvarets radioanstalt, Försvarmaktens militära underrättelse- och säkerhetstjänst, Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten.

Enligt Säkerhetspolisens årsbok och helårsbedömningen för 2023 från Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) har säkerhetsläget förändrats och försämrats vilket har koppling till utvecklingen i Sverige och omvärlden som bidrar till en växande extremism och ett bredare författningshot tillsammans med ett ökat attentatshot. I takt med digitaliseringen har en stor del av den våldsbejakande extremismens aktiviteter dessutom flyttat ut på nätet. På digitala plattformar förekommer även en spridning av konspirationsteorier och antistatliga budskap som ligger nära våldsbejakande extremistisk ideologi. Säkerhetspolisen bedömer att detta på sikt riskerar att undergräva förtroendet för samhällets institutioner, det politiska beslutsfattandet och statens legitimitet.

Enligt Säkerhetspolisen kan attentatshotet snabbt ändras, vilket utvecklingen efter manifestationer som koranbränningarna 2022–2023 visar. Säkerhetspolisen och NCT lyfter också fram att det finns en ökad risk för attacker från ensamagerande gärningspersoner som radikaliserats online. Dessa är ibland minderåriga och har ofta en oklar ideologisk övertygelse med inslag av psykisk ohälsa. Dessa faktorer gör dem

också svårare att upptäcka. Säkerhetspolisen hanterar kontinuerligt stora mängder information för att förebygga konkreta attentatshot. Av helårsbedömningen för 2023 från Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) framkommer även att aktörer med koppling till våldsbejakande extremism utnyttjar svaga kontrollpunkter i välfärdssystemet och därigenom kan skapa sig nya plattformar för att tillskansas sig offentliga medel.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har under året fördjupat sitt samarbete som tar sikte på åtgärder mot tongivande individer inom de våldsbejakande extremistmiljöerna som är brottsaktiva, rekryterar eller finansierar. Under 2022 skapade Polismyndigheten två nya interna utbildningar, främst avsedda för lokalpolisområdenas kommun- och områdespoliser. Kursinnehållet rör bl.a. samverkan med andra myndigheter. I syfte att stärka det förebyggande arbetet mot skolattacker ingår Polismyndigheten sedan 2022 i en aktörsgemensam arbetsgrupp tillsammans med Statens skolverk, Statens skolinspektion och Socialstyrelsen. Gruppen är skapad av Center mot våldsbejakande extremism (CVE) vid Brå och ska ta fram rekommendationer om aktörssamverkan vid oro för en elev eller vid en allvarlig händelse som uppstår på en skola.

CVE har ansvaret för att utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism på nationell, regional och lokal nivå. I stödet till kommuner ligger fokus på de som har störst behov. CVE kan snabbt erbjuda kommuner stöd genom ett mobilt stödteam och en stödfunktion i form av en telefon för yrkesverksamma. Under 2022 tog stödtelefonen emot 62 samtal. CVE har under året gett stöd till de kommuner som tagit emot kvinnor och barn som återvänt från nordöstra Syrien. Insatserna syftar till att förebygga fortsatt radikaliserings och att återanpassa såväl barn som vuxna, oavsett om de vuxna varit eller är föremål för juridiska åtgärder. Utöver detta har CVE gett stöd till kommuner i ärenden som rör hot som riktas mot skolan. I de flesta fall kommer dessa hot från unga personer som har radikaliserats online via olika digitala forum. Det finns nu ett metodstöd, som CVE har utvecklat för att hantera och utreda oro för våldsbejakande extremism. Metodstödet riktar sig framför allt till personal inom socialtjänsten, men kan också användas av andra aktörer. På uppdrag av regeringen ska CVE utveckla metodstödet så att det även kan användas av personal inom skolväsendet (Ju2022/02222).

CVE har under året anordnat två grundutbildningar för yrkesverksamma inom myndigheter och inom kommuner, samt webbseminarier och konferenser. Tillsammans med Jämställhetsmyndigheten har CVE tagit fram studien Män, maskulinitet och våldsbejakande extremism (CVE 2022). Studien kommer att användas av CVE i stödet till kommuner för att utveckla förebyggande insatser, bl.a. om våldsbejakande islamistisk extremism och hedersrelaterat våld och förtryck. På uppdrag av CVE har Försvarshögskolan tagit fram rapporten Webbpoliser, gaming och kontranarrativ – digitalt förebyggande arbete mot extremism och våldsbejakande extremism (FHS, 2022). I studien analyseras 15 nätbaserade insatser som har utvecklats i olika länder och hur dessa insatser används för att förebygga extremism. Studien lyfter bl.a. fram exempel på polisens och socialtjänstens arbete på nätet som visar att det är viktigt för dessa aktörer att etablera en dynamisk online-närvaro i det dagliga arbete och i detta skilja på vem som gör vad i det tidigt förebyggande arbetet och i insatser till individer som identifierats som en risk.

Arbetet med civilt försvar och krisberedskap har fått en ny struktur

Arbetet inom rättsväsendet för att stärka det civila försvaret och genomförandet av förmågehöjande krisberedskapsåtgärder fortsatte under 2022. Myndigheterna har genomfört åtgärder när det gäller bl.a. uppbyggnad av myndigheternas organisation

för civilt försvar, planering och resiliens. Utvecklingen av det civila försvaret inom utgiftsområde 4 har skett utifrån inriktningen i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30). Regeringen har beslutat om en ny struktur för samhällets krisberedskap och civilt försvar som trädde i kraft den 1 oktober 2022. I den nya strukturen är Polismyndigheten sektorsansvarig för beredskapssektorn Ordning och säkerhet. Säkerhetspolisen fortsätter att vara beredskapsmyndighet inom totalförsvaret. Kriminalvården, Åklagarmyndigheten och Domstolsverket är nya beredskapsmyndigheter fr.o.m. 2022. Övriga beredskapsmyndigheter som ingår i sektorn är Kustbevakningen och Tullverket.

2.5.6 Brottsförebyggande arbete

Det brottsförebyggande arbetet är etablerat men utvecklingen på lokal nivå har stannat av

Sedan 2017 tar Brå årligen fram en rapport om hur det brottsförebyggande arbetet har bedrivits och utvecklats på lokal, regional och nationell nivå. Ett kunskapsbaserat arbetssätt i det brottsförebyggande arbetet innebär att åtgärder och insatser väljs, utformas och följs upp utifrån en lokalt framtagen lägesbild. På lokal nivå bedömer Brå att utvecklingen av kommunernas kunskapsbaserade brottsförebyggande arbete har stagnerat. Andelen som arbetar kunskapsbaserat ligger på en för låg nivå och även i de fall då arbetet är kunskapsbaserat har det ofta kvalitetsbrister. De flesta kommuner har de organisatoriska förutsättningarna på plats genom ett lokalt brottsförebyggande råd och en samverkansöverenskommelse med polisen. Ungefär en tredjedel av kommunerna har dock inte genomfört en kartläggning, vilket är det första steget i den brottsförebyggande arbetsprocessen. I mer än hälften av de kommuner som uppger att de har en åtgärdsplan saknar planen en tydlig koppling mellan de åtgärder som föreslås och brottsproblemen. Brå framhåller att det finns ett starkt samband mellan ett kunskapsbaserat arbetssätt av hög kvalitet och att de personer som arbetar med dessa frågor har relevant utbildning och tillräckligt med avsatt tid för arbetet. Det är dock endast runt en tredjedel av kommunerna som har en brottsförebyggande samordnare på minst halvtid, och nivån har varit relativt konstant de senaste fem åren. I hälften av kommunerna finns tjänstepersoner med utbildning i brottsförebyggande arbete, medan andelen kommunpolis som gått utbildning i brottsförebyggande arbete är högre. Det följer samma mönster som tidigare år.

På regional nivå finns sedan 2017 brottsförebyggande samordnare vid länsstyrelserna. Brå bedömer sammantaget att det regionala stödet till den lokala nivån är väletablerat, men att de regionala samordnarnas förutsättningar behöver stärkas för att deras stöd till de lokala aktörerna ska kunna anpassas utifrån de behov som finns. Samtidigt har länsstyrelsesamordnarnas avsatta arbetstid för brottsförebyggande frågor minskat. En utmaning som Brå lyfter är att samordnarna hos länsstyrelserna ofta har breda uppdrag där flera andra arbetsområden ingår. Bara fyra av tio länsstyrelsesamordnare arbetar endast med brottsförebyggande frågor.

På nationell nivå fortsatte och fördjupades under 2022 satsningar för att stärka det brottsförebyggande arbetet, både på generell nivå och avseende specifika brottstyper. Många myndigheter har haft ett särskilt fokus på att förebygga organiserad brottslighet och brottslighet kopplad till barn och unga. Att stärka det förebyggande arbetet mot nyrekrytering till kriminella nätverk är ytterst angeläget, och på detta område pågår även viktiga insatser inom andra utgiftsområden (se utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, avsnitt 6.3). Under 2022 har Statens skolverk, Brå, Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillsammans publicerat kunskapsstöd och tagit fram utbildningar för de operativa

samverkansformerna SIG (sociala insatsgrupper) och SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid). Tillsammans med Socialstyrelsen och Skolverket bedriver Polismyndigheten sedan 2019 ett arbete för att sprida information och höja kunskapen i fråga om möjligheter att dela information mellan polis och socialtjänst.

Även inom området bedrägeribrottslighet har det förebyggande arbetet fortsatt att utvecklas. Under 2022 undertecknades en samverkansöverenskommelse mellan Polismyndigheten och bankerna för att förbättra det gemensamma arbetet med att förebygga bedrägeribrott. Under året inleddes även samverkan mellan ett antal myndigheter för att öka kunskapen om hur föreningar utnyttjas i bedrägeribrottslighet och informationskampanjer genomfördes för att öka skyddet för it-relaterade bedrägerier. Vidare möjliggör nya bestämmelser i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism informationsutbyte mellan banker och brottsbekämpande myndigheter för att förebygga penningtvätt och finansiering av terrorism. Bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 2023 (prop. 2021/22:251). Ett annat angeläget utvecklingsområde är att fler aktörer involveras i det brottsförebyggande arbetet. På initiativ av Brå startade 2022 ett nätverk i syfte att stärka den brottsförebyggande samverkan mellan myndigheter och aktörer inom näringslivet. En vägledande guide har tagits fram, som bl.a. innehåller praktiska exempel på hur näringslivet kan inkluderas i det lokala brottsförebyggande arbetet.

Nationella och regionala stödinsatser för att stärka det brottsförebyggande arbetet

För att säkerställa att kommunernas brottsförebyggande arbete är prioriterat, effektivt och kunskapsbaserat beslutade regeringen i december 2022 en proposition (prop. 2022/23:43) som ger kommunerna ett lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande. Lagen trädde i kraft den 1 juli 2023. För en effektiv implementering av den nya lagen, och ett stärkt lokalt brottsförebyggande arbete generellt, är det viktigt att kommuner och andra brottsförebyggande aktörer erbjuds ett ändamålsenligt stöd. Regeringen har därför förstärkt både Brås och länsstyrelsernas stödinsatser i det brottsförebyggande arbetet. Brå har fått i uppdrag att särskilt utveckla behovsanpassade och praktisknära stödinsatser till kommuner och andra aktörer, stödinsatser till länsstyrelserna, den nationella samordningen, uppföljningen av det brottsförebyggande arbetet och kunskapsutvecklingen om brottsförebyggande åtgärder (Ju2023/00472). Länsstyrelserna har fått i uppdrag att i samarbete med Brå utveckla ett mer samordnat, behovsanpassat och praktisknära stöd till kommunerna i det brottsförebyggande arbetet i hela landet (Ju2023/00475). I juni 2023 beslutade regeringen även om att Brå ska fördela statsbidrag till kommuner för brottsförebyggande åtgärder (SFS 2023:442).

Redan under 2022 påbörjade Brå arbete med att öka och utveckla stödet. Brås utbildningar i brottsförebyggande arbete har utvecklats och blivit fler och myndigheten har publicerat flera nya metodstöd med fokus på att stärka det kunskapsbaserade arbetssättet. Brås stöd har också omfattat åtgärder mot gängrelaterad våldsbrottslighet, stöd till kommuner med socialt utsatta områden och förebyggande arbete inriktat på barn och unga som begår eller riskerar att begå brott. Brå konstaterar att många tar del av myndighetens stöd och att stödet gör nytta, men att färre aktörer på lokal nivå tar del av stödet jämfört med tidigare år. Brå fördelar även ekonomiskt stöd för kunskapsutveckling av brottsförebyggande arbete, framför allt avseende utvärderingar och uppföljningar av lokalt brottsförebyggande arbete. Sammanlagt beviljades stöd om 4,1 miljoner kronor under 2022. Bidrag prioriterades till utvärderingar av brottsförebyggande arbete gällande ekonomisk brottslighet, mängdbrott (t.ex. skadegörelse, stölder, bedrägerier osv), insatser som genomförs i medelstora kommuner samt insatser som beaktar ett glesbygdsperspektiv.

Den lokala polisen närvaron har ökat något

Stark lokal närvaro är en förutsättning för att polisen ska kunna arbeta brottsförebyggande. Tillväxten av antalet polisanställda fortsatte under 2022, vilket bidrar till att säkerställa en polisiär närvaro i hela landet. God samverkan med andra myndigheter och lokala aktörer är också avgörande för polisens brottsförebyggande arbete. Kommunerna är polisens främsta samverkanspart i det lokala brottsförebyggande arbetet och samverkansöverenskommelser finns med de flesta kommuner. I juni 2022 beslutade rikspolischefen om en ny strategi för Polismyndighetens brottsförebyggande arbete. Strategin är ett steg för att utveckla myndighetens arbete med kunskapsbaserade, effektiva arbetsmetoder för att förebygga brottslighet. Under 2022 pågick arbetet med att implementera strategin, som ska ge medarbetare inom myndigheten en gemensam riktning för hur brottsförebyggande arbete ska bedrivas och vilka effekter det ska ge.

Utvecklingen av den polisiära lokala resursen beskrivs i Polismyndighetens årsredovisning 2022 dels genom den samlade lokala resursen för brottsförebyggande arbete och ingripandeverksamheten, dels genom områdes- och kommunpolisverksamheten. Under 2022 ökade antalet anställda i brottsförebyggande arbete och ingripandeverksamheten med 1,8 procent (143 medarbetare) jämfört med 2021. Procentuellt var ökningen av antalet anställda i den kategorin störst i polisregion Mitt (+5 procent vilket motsvarar 32 personer) och Syd (+4,9 procent vilket motsvarar 76 personer). I polisregion Stockholm minskade däremot antalet medarbetare i brottsförebyggande arbete och ingripandeverksamheten jämfört med 2021 (-2,2 procent vilket motsvarar 40 personer). Det hänger sannolikt ihop med att den totala personalresursen i polisregion Stockholm minskade under 2022 enligt Polismyndighetens bedömning.

Antalet områdespoliser, vars huvuduppdrag är att bl.a. arbeta brottsförebyggande och trygghetsskapande i ett utpekad geografiskt ansvarsområde, ökade med 15,2 procent 2022 jämfört med 2021 vilket motsvarar 165 medarbetare. Den tid som områdespoliser arbetade fredat med sitt förebyggande uppdrag har också ökat något 2022, i genomsnitt arbetade områdespoliser 58 procent av sin arbetstid fredat med uppdraget, en ökning med 8 procentenheter jämfört med 2021. Kommunpolisers huvuduppdrag är att driva och samordna lokalpolisområdenas brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete tillsammans med kommunen och andra lokala aktörer. Antalet kommunpoliser har under flera år legat på ungefär samma nivå och under 2022 ökade antalet visserligen men endast marginellt jämfört med 2021, med sex medarbetare totalt.

Ökat fokus på förebyggande av ekonomisk brottslighet

De senaste åren har Ekobrottsmyndigheten lagt större vikt vid sitt brottsförebyggande uppdrag. Målsättningen är att det brottsförebyggande perspektivet ska genomsyra hela verksamheten. Därför har ett brottsförebyggande kansli inrättats på myndigheten och fokus har även varit att fortsätta att anställa fler regionala brottsförebyggande specialister.

Myndigheten har fokuserat på att öka kunskapen i den operativa verksamheten om vilka brottsförebyggande åtgärder som kan vidtas. Ekobrottsmyndighetens samverkan med myndigheter, kommuner och andra aktörer har bl.a. resulterat i att fler kommuner nu har ett ökat fokus på ekonomisk brottslighet. Särskilda insatser har gjorts för att stärka kunskapen om att motverka och förebygga arbetslivskriminalitet. En vägledning har tagits fram om hur arbetslivskriminalitet kan förebyggas genom upphandling. Den har legat till grund för informationsinsatser som har genomförts gentemot aktörer som arbetar med offentlig upphandling. Myndigheten har även

vidtagit åtgärder för att minska risken att offentliga medel hamnar hos oseriösa aktörer genom riktade insatser för att öka kunskapen om ekonomisk brottslighet och därmed minska risken för att välfärdssystemen utnyttjas.

2.5.7 Stöd till brottsoffer

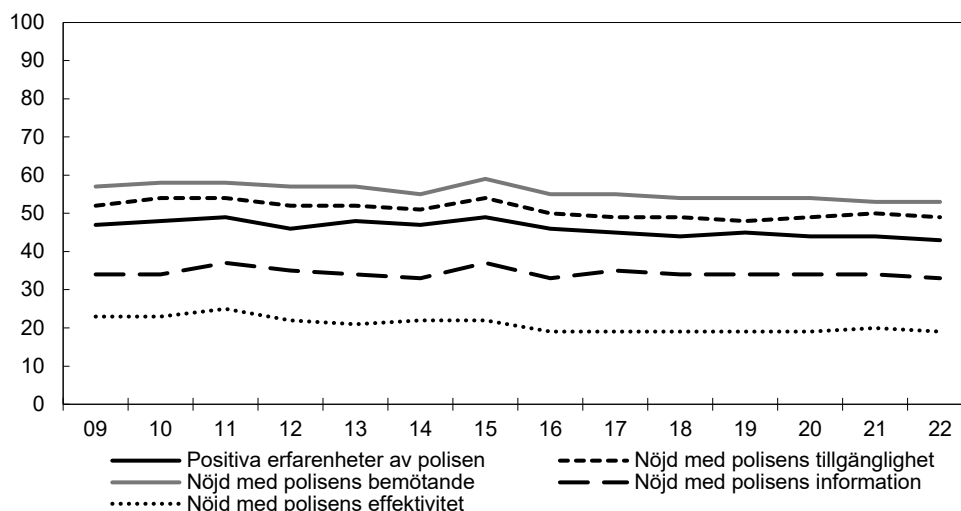
Brottsutsattas upplevelser av kontakterna med rättsväsendet har försämrats något

Brottsutsattas upplevelser av kontakterna med polis, åklagare, domstolar och målsägandebiträden ger värdefull information om hur rättsväsendet lever upp till riksdagens mål vad gäller den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet.

Av NTU 2022 framgår att 30 procent av befolkningen har stort förtroende för att rättsväsendet som helhet behandlar brottsutsatta på ett bra sätt, vilket är samma andel som 2021. Kvinnor har högre förtroende än män (32 respektive 29 procent).

Diagram 2.17 Brottsutsattas erfarenhet av polisen

Andel mycket eller ganska nöjda (procent)

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Av de personer som har utsatts för brott och anmält brottet till polisen under de senaste tre åren har 43 procent en sammantagen positiv erfarenhet. Det är en marginell minskning jämfört med 2021 och den lägsta andelen sedan mätningarna startade 2007. Andelen har gradvis minskat något under en tioårsperiod men legat på en relativt jämn nivå mellan 43 och 45 procent under de senaste fem åren. En högre andel kvinnor än män har en positiv erfarenhet, 46 jämfört med 40 procent 2022. Även andelen brottsutsatta som har en positiv upplevelse av polisens tillgänglighet, bemötande, information samt effektivitet och förmåga att utreda och klara upp brott har gradvis minskat något under en tioårsperiod men har legat på en i stort sett oförändrad nivå de fem senaste åren (se diagram 2.17). Kvinnor är i större utsträckning än män nöjda med polisens tillgänglighet, bemötande, effektivitet och information.

Resultat för hur brottsutsatta upplever bemötandet av åklagare, domstol och målsägandebiträde finns enbart för 2018–2022. Eftersom mätperioden är relativt kort är det svårt att utläsa en trend. För såväl åklagare som domstol och målsägandebiträde har andelen med positiva erfarenheter varierat under mätperioden och minskat mellan 2021 och 2022. Andelen brottsutsatta som under de tre senaste åren har varit i kontakt med en åklagare och som har positiva erfarenheter av kontakten minskade från 43 procent 2021 till 40 procent 2022. Det är framför allt bland kvinnor som andelen med positiva erfarenheter har minskat, från 47 till 40 procent, medan andelen män

med positiva erfarenheter var oförändrad jämfört med 2021 och uppgick till 39 procent. Även bland de personer som varit i kontakt med domstol och målsägandebiträden de senaste tre åren har andelen som har positiva erfarenheter minskat jämfört med 2021. Under 2022 var andelen som uppger sig vara nöjda med det bemötande som de fått i domstolen 52 procent, en minskning med 6 procentenheter jämfört med 2021. Kvinnor är mer nöjda med bemötandet i domstol än män, 53 jämfört med 51 procent. Dock har andelen kvinnor som är nöjda minskat med 10 procentenheter jämfört med 2021.

Andelen som har positiva erfarenheter av målsägandebiträde har minskat från 70 procent 2021 till 66 procent 2022. Minskningen avser både kvinnor och män, men i likhet med erfarenheten av polis, åklagare och domstol har kvinnor i högre grad än män positiva erfarenheter av målsägandebiträde, 74 jämfört med 55 procent.

Myndigheternas åtgärder för att öka brottsutsattas rättssäkerhet och trygghet

Brottsoffermyndigheten har tillsammans med Domstolsverket i uppdrag att verka för att det ska finnas tillgång till vittnesstöd i samtliga tingsrätter och hovrätter. Närmare 30 000 personer fick stöd av vittnesstödsverksamheten under året, vilket är en ökning i förhållande till de senaste två åren. Brottsoffermyndighetens webbaserade grundutbildning för nya vittnesstöd har använts av verksamheterna för att utbilda såväl nya som redan aktiva vittnesstöd.

Polismyndigheten har under året arbetat med att förbättra informationen till brottsutsatta. Myndigheten har bl.a. utvecklat och anpassat stödet till de medarbetare som informerar brottsoffer samt utvecklat rutiner för bättre information till brottsutsatta under hela ärendets gång. Brottsoffermyndigheten har tagit fram informationsmaterial till dem som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med islamofobiska motiv.

I arbetet med särskilt utsatta brottsoffer har Polismyndigheten under 2022 påbörjat ett uppdateringsarbete gällande det särskilda metodstödet som är riktat till dem som arbetar med utredning av brott i nära relation och sexualbrott. Metodstödet har stort fokus på den fysiska brottsplatsen men även på förhör av målsäganden och vittnen. Vidare genomfördes kompetenshöjande åtgärder mot anmälningsupptagare, bl.a. vid polisens kontaktcenter, i syfte att tydliggöra vilken information som är av stor vikt vid utredning och lagföring av brott mot särskilt utsatta brottsoffer. Under 2022 färdigställdes den myndighetsgemensamma vägledningen om hedersrelaterat våld och förtryck som tagits fram i samverkan mellan det nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, Linköpings universitet, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Brottsoffermyndigheten och Socialstyrelsen. Vägledningen ska vara en hjälp för yrkesverksamma inom polisen, socialtjänsten, hälso- och sjukvården och skolan att hantera ärenden om hedersrelaterad brottslighet och förebygga risken att barn förs utomlands för att giftas bort eller könsstympas.

Polismyndigheten har inom ramen för uppdraget *Hatbrott och andra brott som hotar demokratin* kartlagt Polismyndighetens arbete mot hatbrott och andra brott som hotar demokratin och identifierade ett antal utvecklingsområden. Polismyndigheten lyfte bl.a. fram att kompetens om dessa brott skapar förutsättningar för en effektiv utredning och en bättre återkoppling till brottsoffren.

Brottsoffermyndighetens arbete med att främja brottsoffers rättigheter, behov och intressen

Brottsoffermyndighetens verksamhetsområde innefattar bl.a. utbetalning av brottsskadeersättning under anslaget 1:10 *Ersättning för skador på grund av brott*. Myndigheten fördelar även medel ur Brottsofferfonden till bl.a. civilsamhällets organisationer och forskningsprojekt. Brottsofferfondens medel är dock inte uppförda på statens budget utan finansieras huvudsakligen av personer som lagförts för brott, vilka betalar en särskild avgift till fonden.

Transfereringskostnaderna varierar från år till år. Under 2022 uppgick de till ca 161 miljoner kronor, vilket är en ökning med ca 13 miljoner kronor jämfört med 2021.

Förkortade handläggningstider av brottsskadeärenden och fler avgjorda ärenden samt en ökning av utbetald brottsskadeersättning

Den genomsnittliga handläggningstiden vid Brottsoffermyndigheten uppgick 2022 till 62 dagar, vilket är en minskning med ca 16 procent jämfört med 2021. Antalet inkomna brottsskadeärenden 2022 uppgick till knappt 10 300, vilket är något fler än föregående år. Under året avgjordes knappt 10 400 ärenden, en ökning med drygt 6 procent jämfört med 2021. Ärendebalansen uppgår nu till drygt 1 800 ärenden vilket är en minskning med ca 5 procent jämfört med föregående år. Under 2022 fortsatte arbetet med en översyn av e-tjänsten för ansökan om brottsskadeersättning i syfte att ytterligare förenkla ansökningsförfarandet. Under 2022 utbetalades knappt 118 miljoner kronor i brottsskadeersättning, vilket är en ökning med ca 12 procent jämfört med 2021. En bidragande orsak till ökningen var de ändringar i skadeståndslagen som trädde i kraft den 1 juli 2022 och som medförde närmast fördubblade ersättningsbelopp för kränkning. Vidare kan noteras att antalet ärenden med höga belopp generellt var fler under 2022 än tidigare år.

Fortsatt ökade intäkter från regressverksamheten och en minskad registreringsbalans

Intäkterna från regressverksamheten, dvs. den verksamhet där staten kräver gärningspersonen på den brottsskadeersättning som Brottsoffermyndigheten i deras ställe har betalt till brottsoffret, uppgick till närmare 50 miljoner kronor, vilket är ca 24 procent högre än föregående år. Regressintäkterna motsvarade under 2022 drygt 40 procent av statens utgifter för brottsskadeersättningen. Balansen av ännu icke inregistrerade ärenden till regressen kunde sänkas under året tack vare ett tillfälligt bemanningstillskott och effektivare rutiner.

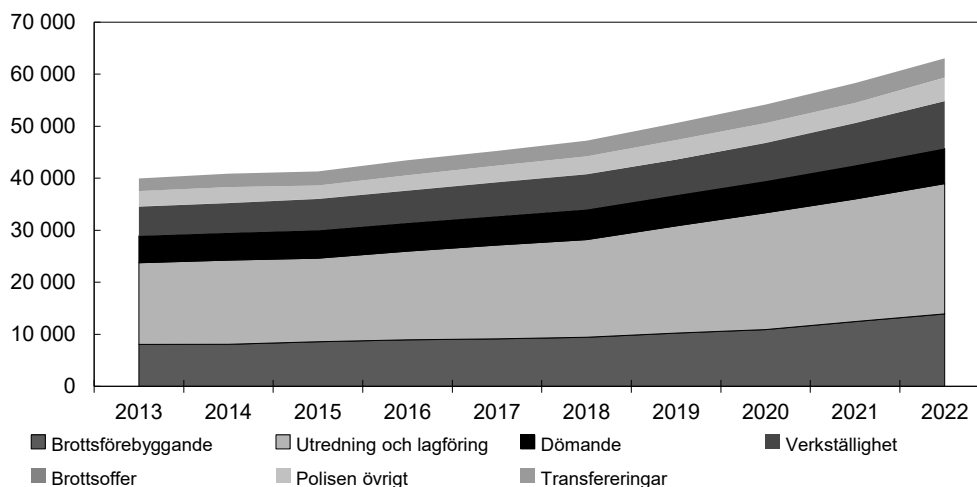
Fortsatt ökade intäkter i Brottsofferfonden och fler inkomna ansökningar

Under 2022 uppgick Brottsofferfondens intäkter till drygt 54 miljoner kronor, vilket är en ökning med knappt 7 procent jämfört med föregående år. Drygt 46 miljoner kronor fördelades under året ur fonden till olika brottsofferinriktade projekt och verksamheter. En mycket stor del av fondens medel går fortsatt till Brottsofferjouren Sverige och de lokala brottsofferjourerna. Vidare beviljades ca 19 procent av fondens fördelade medel till brottsofferinriktade forskningsprojekt. Antalet inkomna ansökningar till fonden ökade med ca 16 procent jämfört med 2021, vilket sannolikt beror på att verksamheterna åter kommit i gång efter pandemin.

2.5.8 Utveckling av rättsväsendets kostnader

Diagram 2.18 Kostnadsutveckling i rättsväsendet

Miljoner kronor

Källor: Årsredovisningar från rättsväsendets myndigheter 2013–2022.

År 2022 uppgick de totala kostnaderna för rättsväsendet till drygt 63 miljarder kronor. Det är en ökning med ca 4,7 miljarder kronor (8,1 procent) jämfört med 2021.

Myndigheternas kostnader för det brottsförebyggande arbetet uppgick till nästan 14 miljarder kronor 2022. Det är en ökning med ca 1,5 miljarder kronor (11,6 procent) jämfört med föregående år. Merparten av ökningen har sin grund i de ökade resurserna vid Polismyndigheten.

Myndigheternas kostnader för arbete med utredning och lagföring (inkl. häktesverksamheten) uppgick 2022 till 25 miljarder kronor, vilket är ca 1,5 miljarder kronor (6,3 procent) mer än föregående år. Även här förklaras kostnadsökningen huvudsakligen av Polismyndighetens ökade resurser.

Kostnaderna för den dömande verksamheten uppgick till ca 10 miljarder kronor, vilket är en ökning med 162 miljoner kronor (1,6 procent) sedan 2021.

Kostnaderna för arbetet med verkställighet har ökat med 992 miljoner kronor (12,2 procent) sedan 2021 och uppgår nu till 9 miljarder kronor. Kostnadsökningen förklaras av fler intagna i anstalt samt fler klienter i frivården.

Verkställighet omfattar verksamhet inom frivården, anstalter och Kriminalvårdens transportverksamhet för såväl nationella som internationella transporter. Internationella transporter inom migrationsområdet redovisas under utgiftsområde 8 Migration.

Merparten av kostnaderna som rör transfereringar avser rättsliga biträden. 2022 minskade kostnaderna med 144 miljoner kronor (-3,9 procent) jämfört med 2021. Förändringen beror delvis på att antalet mål minskade och att den debiterade tiden per förordnande för offentlig försvarare minskade under året.

2.6 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

2.6.1 Brottutvecklingen, organiserad brottslighet och flödet i brottmålsprocessen

Regeringen bedömer att de övergripande målen för kriminalpolitiken och rättsväsendet bara delvis har uppnåtts. Brottslighetens omfattning är svår att beskriva på ett heltäckande sätt och den sammantagna brottutvecklingen uppvisar två parallella trender som pekar åt olika håll. Dels en negativ och mycket allvarlig utveckling vad gäller organiserad brottslighet, där det dödliga skjutvapenväldet ökar och fler barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk. Samtidigt syns en positiv utveckling genom att den självrapporterade utsattheten för brott mot person och egendom sjunker och att färre ungdomar uppger att de utsatts för eller varit delaktiga i brott.

Brottutvecklingen när det gäller grov organiserad brottslighet är mycket allvarlig och hotar människors frihet och trygghet. Under 2022 skedde ett rekordhøgt antal dödsskjutningar, samtidigt som antalet sprängningar fortsatte ligga på en hög nivå. De kriminella nätverken påverkar rättsstaten och den offentliga förvaltningen genom bl.a. hot och infiltration och den bakomliggande brottsligheten som nätverken ägnar sig åt har utvecklats och blivit mer komplex. En särskilt oroande utveckling är också att allt fler barn och ungdomar involveras i de kriminella nätverken och utnyttjas för att t.ex. sälja narkotika, förvara pengar, vapen och narkotika och för att utföra grova våldsbrott.

Konflikter inom kriminella nätverk drabbar inte bara de inblandade själva, utan påverkar hela samhället. De senaste åren har den upplevda otryggheten ökat och stabiliserats på högre nivåer än tidigare. En dryg fjärdedel av befolkningen känner sig otrygg vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet. Regeringen ser allvarligt på detta och på att otryggheten fortsätter vara särskilt utbredd bland kvinnor och i områden med socioekonomiska utmaningar.

Positivt var dock att utsattheten för brott mot både person och egendom minskade enligt NTU 2022. Utsattheten för samtliga brott mot person som mäts i NTU förutom försäljningsbedrägerier minskade eller var oförändrad jämfört med året innan. Totalt sett var utsattheten för brott mot person på den lägsta nivån sedan 2016. Även hushållens utsatthet för egendomsbrott har enligt NTU minskat under en lång tid. Förändrade livsstilmönster till följd av covid-19-pandemin har sannolikt påverkat utsattheten för vissa brott i NTU 2022 (som avser utsatthet 2021), men i vilken utsträckning är svårt att avgöra. I Skolundersökningen om brott (2021) uppger färre ungdomar att de har utsatts för eller varit delaktiga i brott. Även antalet anmälda brott minskade 2022 jämfört med 2021. Minskningen avsåg samtliga brottskategorier förutom tillgreppsbrott som ökade marginellt och bedrägerier som var oförändrat.

De senaste årens negativa utveckling avseende organiserad brottslighet och det grova, dödliga våldet kopplat till den, innebär betydande utmaningar för rättsväsendet. Regeringen bedömer att mer behöver göras och att det krävs mönsterbrytande åtgärder för att vända utvecklingen.

Den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet har gett goda resultat. Under 2022 utdömdes den längsta sammanlagda fängelsetiden inom ramen för satsningen sedan den startade 2009 och även värdet av utmätta tillgångar och förverkande av brottutbyte var det högsta hittills. Regeringen bedömer att det myndighetsgemensamma arbetet inom satsningen ger ett tydligt mervärde i kampen mot den organiserade brottsligheten. Ett exempel på mervärde är arbetet mot arbetslivskriminalitet. I enlighet med uppdraget som regeringen beslutat har de tre

första centren mot arbetslivskriminalitet inrättats vid befintliga regionala underrättelsecenter inom ramen för myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet (A2022/00971). Arbetet med att etablera ytterligare center pågår. I den årliga rapporten från myndigheterna som ingår i satsningen mot organiserad brottslighet framhålls att samlokaliseringen av centren med de redan befintliga regionala underrättelsecentren skapade förutsättningar att mer effektivt motverka brottslighet. Ett särskilt samarbete inleddes också i polisregion Nord för att utveckla arbetet i och med den gröna industrisatsningen som sker i norra Sverige (Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2022).

Allmänhetens förtroende är avgörande för att rättsväsendets myndigheter på ett effektivt sätt ska kunna förebygga, bekämpa och lagföra brott. Under 2022 fortsatte förtroendet för rättsväsendets myndigheter att öka. Särskilt tydligt ökade förtroendet för Polismyndigheten och Kriminalvården till de högsta uppmätta nivåerna hittills.

Brottsligheten och tryggheten påverkas av många faktorer, även sådana som ligger utanför kriminalpolitikens och rättsväsendets räckvidd. Rättsväsendets förutsättningar att hantera brottsligheten påverkas vidare av inflödet av ärenden, vilka resurser som tillförs myndigheterna och hur effektivt dessa resurser används. Samtidigt som antalet ärenden som rättsväsendet myndigheter har att hantera har sjunkit något finns indikationer på att utredningarna av de särskilt resurskrävande brotten tar mer resurser i anspråk, även om redovisningen av resursåtgången behöver utvecklas vidare. Antalet personupplärade brott och antalet ärenden överlämnade till åklagare har minskat och uppgick 2022 till de lägsta nivåerna under den redovisade perioden. Däremot var antalet avgjorda brottmål fortsatt högt. Regeringen anser det vara av stor vikt att antalet redovisade ärenden från polis till åklagare och antalet personupplärade brott ökar, såväl sammantaget som sett till olika brottstyper, särskilt sett till de ökade resurser myndigheterna inom rättsväsendet har fått.

Antalet anställda inom Polismyndigheten hade per den sista december 2022 ökat med mer än 6 600 personer sedan ombildningen 2015 och polistätheten har ökat. Trots de senaste årens personalökningar är polistätheten i Sverige alltså fortfarande för låg. Regeringen gör bedömningen att Polismyndigheten behöver fortsätta växa. Målet är att polistätheten i Sverige minst ska motsvara genomsnittet i EU, men det räcker inte med att polistätheten ökar. Regeringen gör också bedömningen att Polismyndighetens effektivitet måste öka för att uppnå önskade resultat.

Antalet anställda inom Åklagarmyndigheten hade per den sista december 2022 ökat med närmare 400 sedan 2018, varav 225 åklagare. Antalet anställda per den sista december 2022 var ca 1 800, varav ca 1 200 åklagare.

Kriminalvårdens åtgärder för att utöka sin platskapacitet på såväl kort som lång sikt har varit nödvändiga och bidragit till att myndigheten har kunnat ta emot fler häktade och dömda. Platsbristen är dock fortsatt påtaglig. Det är därför angeläget att Kriminalvården fortsatt löpande vidtar nödvändiga åtgärder för att stärka kapaciteten på kort sikt och att den långsiktiga utbyggnaden fortsätter med full kraft. Kriminalvården byggs ut för att kunna möta det expansionsbehov som reformerna i Tidöavtalet medför. Preliminära bedömningar indikerar att det innebär åtminstone en fördubbling av antalet platser på häkten och anstalter. Regeringen avser därför att återkomma med en preciserad analys och plan.

2.6.2 Dömande verksamhet, exklusive migrationsmål och brottmål

Regeringen bedömer att domstolarna har bidragit till målet om den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Antalet inkomna mål minskade under 2022 och

balanserna har samtidigt kunnat minskas. Regeringen bedömer att domstolarna har arbetat för att avgöra mål och ärenden i rimlig takt och minska målbalanserna.

2.6.3 Hot mot Sveriges säkerhet

Säkerhetsläget har allvarligt försämrats vilket ställer ökade krav på Säkerhetspolisen som nationell säkerhetstjänst samt andra samverkande myndigheter. Säkerhetspolisens och Polismyndighetens samarbete har bidragit till att minska hotdrivande aktörers handlingsutrymme. Genom att involvera Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet (Brå) och andra aktörer i denna samverkan har stödet till kommuner och yrkesverksamma utvecklats. Regeringen bedömer att det har vidtagits åtgärder som innebär att arbetet med att förebygga och avvärja hot mot Sveriges säkerhet har utvecklats i positiv riktning.

Utländska direktinvesteringar i svenska företag kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet men också på allmän ordning och allmän säkerhet i Sverige. Det saknas i dag ett regelverk som ger tillräckliga förutsättningar för att förhindra utländska investerarens strategiska förvärv av företag vars verksamhet, information eller teknik har betydelse för dessa säkerhetsintressen. Mot denna bakgrund beslutade regeringen den 11 maj 2023 en proposition (prop. 2022/23:116) som innebär att en granskningsmyndighet får möjlighet att granska utländska direktinvesteringar i svenska företag som bedriver skyddsvärd verksamhet och, om nödvändigt, förbjuda dem. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 december 2023.

2.6.4 Brottsförebyggande verksamhet

Regeringen noterar att utvecklingen av det kunskapsbaserade arbetssättet på lokal nivå har stannat av, samtidigt som färre aktörer på lokal nivå tar del av det stöd som Brå erbjuder och länsstyrelsesamordnarnas avsedda arbetstid för brottsförebyggande frågor har minskat. Regeringen bedömer dock att förutsättningarna för att framöver bedriva ett prioriterat, effektivt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete har förbättrats. Lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete har nyligen trätt i kraft och stödinsatserna på nationell och regional nivå har förstärkts under 2023. Det är viktigt att Brå och länsstyrelserna prioriterar och utvecklar sina stödinsatser som riktas till kommunerna och att dessa blir mer behovsanpassade och praktisknära.

Polismyndigheten har fortsatt utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet och bl.a. börjat implementera den nya brottsförebyggande strategin som beslutades under 2022. Centralt i förberedelserna för att genomföra strategin kommer att vara utvecklingen av kvalitativa och kvantitativa mål, som myndigheten arbetar med att ta fram, så att insatser och åtgärder kan följas upp, vilket regeringen välkomnar. I lokalsamhället är kommunerna Polismyndighetens främsta samverkanspart. Regeringen vill betona att den fortsatta inriktningen om fler lokala poliser är viktig för att det lokala brottsförebyggande arbetet ska upprätthållas och utvecklas, inte minst sedan kommunerna fått ett lagstadgat brottsförebyggande ansvar.

Ekonomisk brottslighet har under åren fått en ökad uppmärksamhet i samhällsdebatten och förebyggande insatser är efterfrågade. Ekobrottsmyndighetens satsningar på det förebyggande uppdraget uppmärksammas i allt högre grad av externa aktörer. Det har varit ett markant ökat inflöde av förfrågningar om samarbeten. Regeringen konstaterar att det är tydligt att offentliga och privata aktörer i högre grad har börjat rikta arbetsinsatser mot att förebygga ekonomisk brottslighet och att Ekobrottsmyndighetens insatser har bidragit till detta.

2.6.5 Stöd till brottsoffer

Brottsskadeersättning är en ersättning från staten som brottsoffer kan ha rätt till om gärningspersonen inte kan betala skadestånd. Brottsoffermyndighetens handläggningstid för brottsskadeärenden har minskat och fler ärenden har avgjorts bl.a. till följd av en ökad digital kommunikation med de brottsutsatta. Vidare har den totala summan utbetald brottsskadeersättning ökat, bl.a. mot bakgrund av ändringar i skadeståndslagen som medfört närmast fördubblade ersättningsbelopp för kränkning. Regeringen bedömer att målen för verksamheten har uppnåtts.

Att staten kräver dömda gärningspersoner på den brottsskadeersättning som Brottsoffermyndigheten, i deras ställe, betalat ut till brottsoffer är en viktig signal från samhället. Intäkterna från regressverksamheten har ökat och registreringsbalansen minskat jämfört med föregående år. Regeringen bedömer att målen för regressverksamheten har uppnåtts.

Intäkterna till Brottsofferfonden har fortsatt öka och har stor betydelse för finansieringen av det brottsofferarbete som utförs av det civila samhällets organisationer samt viktimologisk forskning. Antalet ansökningar till fonden har också ökat och bidragen från Brottsofferfonden når många olika verksamheter som gagnar brottsoffer och regeringen bedömer att målen för Brottsofferfonden har uppnåtts.

Brottsoffermyndighetens insatser med information, utbildning och kunskapsspridning har sammantaget bidragit till ökad kunskap och förbättrat samarbete när det gäller brottsofferfrågor. Regeringen bedömer att målen för myndighetens roll som kunskapscentrum delvis har uppnåtts.

2.7 Återrapportering av vissa tillkännagivanden som gäller rättsväsendet

Kartläggning, uppföljning och statistik om hedersrelaterad brottslighet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om kartläggning, uppföljning och statistik om hedersrelaterad brottslighet (bet. 2016/17:JuU1 punkt 44, rskr. 2016/17:90). Av tillkännagivandet följer att regeringen snarast bör kartlägga omfattningen av det hedersrelaterade våldet och hur utvecklingen ser ut över tid (bet. 2016/17:JuU1 s. 82). I regeringens skrivelse 2017/18:75 angavs mot bakgrund av vidtagna åtgärder att skrivelsen i denna del avsågs läggas till handlingarna. I sitt betänkande (bet. 2017/18:KU21) över behandlingen av riksdagens skrivelser motsatte sig riksdagen inte regeringens hantering av denna punkt. Regeringen beslutade därefter den 21 februari 2019 att lägga riksdagsskrivelsen i denna del till handlingarna och redovisade detta i skrivelse 2018/19:75. Riksdagen har därefter i sitt betänkande (bet. 2018/19:KU21) ansett att tillkännagivandet inte kan anses vara slutbehandlat som regeringen angett i skrivelse 2018/19:75. I regeringens skrivelse 2019/20:75 meddelade regeringen därför riksdagen att punkten åter står som öppen.

Den 24 februari 2022 beslutades propositionen Ett särskilt brott för hedersförtryck (prop. 2021/22:138). Riksdagen antog regeringens förslag den 27 april 2022, och den 1 juni 2022 trädde lagändringen i kraft som innebär att ett särskilt brott för hedersförtryck infördes i brottsbalken. Bestämmelsen innehåller en särskild strängare straffskala för den som upprepat begår vissa brottsliga gärningar mot en person, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla och ett syfte med gärningarna varit att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grups heder. Införandet av ett särskilt brott för hedersförtryck innebär att statistik om anmälda, handlagda och uppklarade brott samt misstänkta och lagförda personer finns tillgänglig inom ramen för den officiella kriminalstatistiken.

Vetenskapsrådet fick 2021 i uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram om brottslighet som inkluderar bl.a. hedersrelaterat våld och förtryck. Den 15 februari 2022 redovisade Forte, som komplement till det nationella forskningsprogrammet, ett uppdrag att kartlägga forskning om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck i syfte att identifiera kunskapsluckor. Vetenskapsrådet har fortsatt i uppdrag att ansvara för det nationella forskningsprogrammet om brottslighet.

Brottsförebyggande rådet redovisade den 1 juni 2023 ett regeringsuppdrag om att följa upp brottet grov fridskränkning. Inom ramen för uppdraget har myndigheten bl.a. analyserat vad som karakteriserar de brott som rubriceras som grov fridskränkning och om det finns hedersproblematik i sammanhanget.

Den 1 oktober 2022 inrättades Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland. Centret ska, enligt dess instruktion, stödja kommuner och regioner i deras arbete med att kartlägga förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck samt regelbundet undersöka omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige och utvecklingen av samhällets insatser på området.

Mot bakgrund av de redovisade åtgärderna anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Införande av vapen till Sverige m.m.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en översyn av reglerna för europeiskt skjutvapenpass (bet. 2018/19:JuU29 punkt 25, rskr. 2018/19:298). Av tillkännagivandet följer att regeringen ska ta initiativ till en översyn av reglerna om europeiskt skjutvapenpass och reglerna om införseltillstånd i syfte att underlätta för jägare och sportskyttar att ta med sig vapen över gränserna vid resor inom EU (bet. 2018/19:JuU29 s. 46).

Den 30 mars 2023 beslutades tilläggsdirektiv till 2022 års vapenutredning (dir. 2023:50). Enligt direktiven ska utredaren bl.a. ta ställning till om det förenklade förfarande för tillfällig införsel av vapen som avses i artikel 17.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 av den 24 mars 2021 om kontroll av förvärv och innehav av vapen bör genomföras. Enligt det förenklade förfarandet får bl.a. jägare och sportskyttar under vissa förutsättningar inneha skjutvapen under en resa genom två eller flera medlemsstater förutsatt att de har ett europeiskt skjutvapenpass och kan styrka skälet för sin resa.

Genom tilläggsdirektiven har en översyn av reglerna om europeiskt skjutvapenpass och reglerna om införseltillstånd initierats. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Översyn av sekretesslagstiftningen

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av sekretesslagstiftningen för att dels säkerställa att Säkerhetspolisen i tillräcklig omfattning har direktåtkomst till Migrationsverkets asylsystem, dels öka möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter i syfte att förebygga och förhindra brott (bet. 2019/20:JuU32 punkt 7, rskr. 2019/20:178).

I mars 2020 beslutades propositionen Ett effektivare informationsutbyte mellan polis och socialtjänst vid samverkan mot terrorism (prop. 2019/20:123). I propositionen föreslogs att Polismyndigheten skulle få förenklade och utökade möjligheter att lämna ut uppgifter till den kommunala socialtjänsten i syfte att förebygga terroristbrottslighet. Regeringen föreslog också att myndigheter inom socialtjänsten skulle få utökade möjligheter att dela med sig av uppgifter till Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Utlämnande skulle i större utsträckning kunna ske vid misstankar om att terroristbrottslighet har begåtts, men också när det krävs för att förebygga sådan brottslighet. Lagändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2020. Den 20 maj 2020 beslutade regeringen även om en ändring i utlämningsdataförordningen (2016:30) som medförde en utökad direktåtkomst till Migrationsverkets personuppgifter för Säkerhetspolisen. Genom ändringen fick Säkerhetspolisen medges direktåtkomst till sådana uppgifter hos Migrationsverket som myndigheten behöver bl.a. i sin brottsbekämpande verksamhet. Ändringen trädde i kraft den 1 juli 2020.

I juni 2021 gavs en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av möjligheterna att stärka arbetet med att bekämpa bidragsbrott mot Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen (dir. 2021:39). I uppdraget ingick en översyn av möjligheter och behov till samverkan och informationsdelning mellan myndigheter. Uppdraget slutredovisades den 6 september 2023.

För att säkerställa att myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor har tillgång till den information om enskilda personer och företag som de behöver för att fatta korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdssystemen, och för att motverka arbetslivskriminalitet, gavs en bokstavsutredare i uppdrag att kartlägga möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor

(Fi2021/02442). I uppdraget ingick att utifrån översynen bedöma om det fanns behov av ändrade regler för att få till stånd ett mer ändamålsenligt och effektivt informationsutbyte, och i så fall föreslå nödvändiga författningsändringar. Uppdraget har redovisats genom departementspromemoria Utökad informationsutbyte (Ds 2022:13) och ärendet bereds nu inom Regeringskansliet.

I april 2022 gavs en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på hur informationsutbytet med brottsbekämpande myndigheter ska kunna förbättras (dir. 2022:37). Uppdraget omfattar brottsbekämpande myndigheters informationsutbyte med statliga och kommunala myndigheter, huvudmän för fristående skolor, samt – vid behov – andra aktörer. Genom tilläggsdirektiv (dir. 2023:11) som beslutades den 26 januari 2023 fick utredaren även i uppdrag att bl.a. ta ställning till hur det kan inrättas en huvudregel i sekretesslagstiftningen som innebär att de myndigheter och andra aktörer som omfattas av uppdraget ska kunna utbyta information med brottsbekämpande myndigheter när det behövs för att förebygga och bekämpa brott och, oavsett bedömning i sak, lämna författningsförslag som innebär en sådan ny huvudregel. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023.

Genom de vidtagna åtgärderna anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Utredning vid dödligt våld i nära relationer

Riksdagen har den 9 juni 2021 tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om kartläggning av dödligt våld i nära relationer (bet. 2020/21:JuU27 punkt 5, rskr. 2020/21:345). Av tillkännagivandet följer att det bör tillsättas en utredning som tittar närmare på varför hjälpsökande och sedermera våldsdödade har fallit genom samhällets skyddsnet trots kontakter med myndigheter och vården. Riksdagen har därefter, den 11 maj 2022, tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om utredning vid dödligt våld i nära relationer (bet. 2021/22:JuU26 punkt 10, rskr. 2021/22:293). Av det tillkännagivandet följer att riksdagen anser att det finns anledning att återigen rikta ett sådant tillkännagivande till regeringen eftersom det förefaller som att några konkreta åtgärder inte har vidtagits med anledning av det första tillkännagivandet (bet. 2021/22:JuU26 s. 32–33).

I budgetpropositionen för 2023 redovisades det första tillkännagivandet (bet. 2020/21:JuU27 punkt 5, rskr. 2020/21:345) som slutbehandlat eftersom det redan bedrivs utredningar av Socialstyrelsen för att förebygga vissa skador och dödsfall i enlighet med lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall och förordningen (2007:748) med samma namn. Utredningarna är sektorsövergripande och rör samtliga berörda myndigheters arbete. I början av 2022 redovisade Socialstyrelsen resultatet av sådana utredningar för åren 2018–2021, inbegripet den typ av uppgifter som riksdagen efterlyst. Riksdagen har inte invänt mot regeringens bedömning.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns skäl att anse att även det senare tillkännagivandet (bet. 2021/22:JuU26 punkt 10, rskr. 2021/22:293) är tillgodosett och slutbehandlat.

Försvarets radioanstalts förmåga att bistå Polismyndigheten

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en översyn av Försvarets radioanstalts förmåga att bistå Polismyndigheten (bet. 2020/21:JuU41 punkt 3, rskr. 2020/21:389). Genom budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 6, bet. 2022/23:FöU1, rskr. 2022/23:80) har Försvarets radioanstalts anslag ökat. Ökningen genomfördes i syfte att ytterligare stärka stödet till Polismyndighetens

arbete med att bekämpa grov gränsöverskridande brottslighet. För samma syfte föreslår regeringen i denna budgetproposition ytterligare förstärkningar av Försvarets radioanstalt (utg.omr. 6 avsnitt 4.6.8). Därmed har Försvarets radioanstalt ökad förmåga att bistå Polismyndigheten. Mot bakgrund av detta anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Genomlysning av kapaciteten hos rättsväsendets myndigheter m.fl.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en bred genomlysning av kapaciteten hos rättsväsendets myndigheter samt övriga myndigheter som samverkar med polisen (bet. 2020/21:JuU41 punkt 4, rskr. 2020/21:389).

Anslagen till rättsväsendet ökade genom riksdagens beslut om budget för 2022 med drygt 6 miljarder kronor och i budgetpropositionen för 2023 med drygt 3 miljarder kronor. I årets budget föreslår regeringen att ytterligare resurser tillförs med 3 miljarder kronor.

Regeringen bedriver ett ambitiöst arbete med att stärka och vidareutveckla polisverksamheten. Polismyndigheten ska växa med målet att polistätheten åtminstone ska motsvara genomsnittet i EU. För att sätta fokus på ökad effektivitet har regeringen beslutat om en ny målstruktur i regleringsbrevet för 2023 avseende Polismyndigheten. Dessa mål åtföljs av ett antal återrapporteringskrav. Exempel på frågor som särskilt ska återrapporteras är verksamhetsanpassning av arbetstidsförläggning och administration för poliser i yttre tjänst. I regleringsbrevet finns också uppdrag att ta fram förslag på utvecklade resultatmått med tillhörande kvantitativa mål för den brottsutredande verksamheten, inklusive den forensiska verksamheten samt vid behov andra relevanta verksamhetsområden. Genom ett särskilt beslut har regeringen dessutom gett Polismyndigheten i uppdrag att säkerställa ökad operativ förmåga att bekämpa grov kriminalitet, med särskilt fokus på utredning och ökad upplösning av grova brott med koppling till kriminella nätverk.

Kriminalvården har sedan regleringsbrevet 2020 haft regeringens uppdrag att redovisa en långsiktig utbyggnadsplan och därefter redovisa vidtagna och planerade åtgärder för att utöka platskapaciteten både på kort och på lång sikt. Kriminalvården har dessutom på regeringens uppdrag redovisat en uppskattning av vilken ytterligare kapacitet som myndigheten kommer behöva för att kunna omhänderta i Tidöavtalet aviserade straffrättsliga reformer. Regeringen har härefter gett Kriminalvården i uppdrag att redovisa en ny plan för kapacitetsökningen som inkluderar beräknat kapacitetsbehov med anledning av dessa föreslagna reformer (Ju2023/01574).

Åklagarmyndigheten fick i regleringsbrevet för 2023 ett återrapporteringskrav om att redovisa hur myndigheten stärkt den egna förmågan och samverkat med Polismyndigheten i arbetet med att bekämpa den grova brottsligheten, särskilt grova våldsbrott med koppling till kriminella nätverk. Åklagarmyndigheten ska vidare enligt regleringsbrevet redovisa hur myndighetens arbete har utvecklats för att effektivare kunna återta brottsvinster och förbättra uppföljningen av förverkande av utbyte från brott eller brottslig verksamhet. Ett motsvarande återrapporteringskrav gavs också till Ekobrottsmyndigheten i regleringsbrevet för 2023.

I budgetpropositionen för 2021 ökades Skatteverkets anslag med 30 miljoner kronor för att förstärka och intensifiera arbetet mot skattefusk, skattebrott och organiserad brottslighet. I budgetpropositionen för 2020 ökades Kronofogdemyndighetens anslag med 25 miljoner kronor för 2020 samt 20 miljoner kronor för 2021 respektive 2022 för att bekämpa välfärdsbrott och annan ekonomisk brottslighet. I regleringsbrevet för 2020 fick Kronofogdemyndigheten ett återrapporteringskrav att redovisa vilka

åtgärder som vidtagits för att förstärka arbetet med att förhindra och motverka ekonomisk brottslighet och vilket resultat det gav samt att redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att utveckla samverkan med relevanta statliga och kommunala myndigheter. I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2022/21:1, utg.omr. 10) ökades Försäkringskassans anslag med 110 miljoner kronor fr.o.m. 2021 för att förstärka förutsättningarna att effektivt kunna motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. I mars 2020 beslutade regeringen att de myndigheter som deltar i det myndighetsgemensamma arbetet mot grov och organiserad brottslighet får uppgiften inskriven i sina respektive instruktioner.

Från och med den 1 juli 2023 är kommunernas ansvar att arbeta brottsförebyggande reglerat i lag. I budgetpropositionen för 2022 tillfördes kommunerna 109 miljoner kronor för denna uppgift för 2023. Från och med 2024 beräknas kommunerna ersättas med 219 miljoner kronor. För en effektiv implementering av den nya lagen, och ett stärkt lokalt brottsförebyggande arbete generellt, behöver kommuner och andra brottsförebyggande aktörer erbjudas ett ändamålsenligt stöd. Regeringen har därför förstärkt både Brottsförebyggande rådets (Brå) och länsstyrelsernas stödsatser i det brottsförebyggande arbetet. Regeringen har i budgetpropositionen för 2023 förstärkt Brå med 42 miljoner kronor fr.o.m. 2023. Vidare har regeringen i budgetpropositionen för 2022 förstärkt länsstyrelserna med 11 miljoner kronor 2023 och fr.o.m. 2024 beräknas de tillföras 21 miljoner kronor. Därutöver har regeringen i budgetpropositionen för 2022 också avsatt medel som kommunerna ska kunna söka för vissa brottsförebyggande åtgärder. Det är 26 miljoner kronor 2023 och fr.o.m. 2024 beräknas 52 miljoner kronor, varav högst 2 miljoner kronor får användas för kostnader för Brås administration av bidraget.

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och redovisas anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Polisers anställningsvillkor

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om åtgärder för att förbättra polisernas anställningsvillkor (bet. 2020/21:JuU41 punkt 5, rskr. 2020/21:389). Av tillkännagivandet följer att en bred översyn ska göras för att långsiktigt stärka polisyrkets attraktivitet (bet. 2020/21:JuU41 s. 29).

Regeringen gav den 22 december 2022 Polismyndigheten i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå målet om en polistäthet som åtminstone motsvarar genomsnittet i Europeiska unionen. Polismyndigheten redovisade uppdraget den 31 mars 2023 och av redovisningen framgår deras förslag på vilka åtgärder som behöver vidtas, av vem och vid vilken tidpunkt, samt vilka förutsättningar som måste finnas för att nå målet så snart som möjligt. Förslagen bereds nu i Regeringskansliet.

Polisycket har väsentligt uppvärderats de senaste åren. Regeringens beslut om att fortsätta polistillväxten och riksdagens beslut om särskilda polislönesattningar har ökat förutsättningarna för bättre arbetsvillkor. För närvarande pågår en lönesattning för åren 2022–2024 omfattande tillskott med 400 miljoner kronor för 2022, 800 miljoner kronor för 2023 och beräknat till 1 200 miljoner kronor fr.o.m. 2024. Tidigare lönesattning, för perioden 2019–2021, omfattade tillskott med 360 miljoner kronor för 2019, 720 miljoner kronor för 2020 och 1 100 miljoner kronor fr.o.m. 2021. De ökade resurserna har bidragit till att lönerna, pensionsavsättningen och ersättningen för arbete på obekvämt arbetstid har ökat.

Vid utgången av 2015 uppgick den genomsnittliga grundlönen för poliser till drygt 32 000 kronor per månad. För 2023 bedöms den genomsnittliga grundlönen uppgå till

strax över 40 000 kronor per månad. Det innebär att medellönen för landets poliser har ökat med nära 8 000 kronor sedan ombildningen 2015.

En central komponent för vidareutvecklad polisverksamhet och ett ökat antal anställda är polisyrkets attraktivitet. Åtgärder för såväl bättre arbetsvillkor och karriärvägar som bättre arbetsmiljö och säkerhet är viktiga delar i detta arbete. Mot bakgrund av de åtgärder som hittills har vidtagits för att höja polisyrkets attraktivitet anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Teknisk inhämtningsförmåga

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om polisens tekniska inhämtningsförmåga (bet. 2020/21:JuU41 punkt 7, rskr. 2020/21:389). Av tillkännagivandet följer att regeringen ska vidta åtgärder som säkerställer att Polismyndigheten utvecklar sin tekniska inhämtningsförmåga (bet. 2020/21:JuU41 s. 35).

I budgetpropositionen för 2022 föreslogs en satsning på att utveckla Polismyndighetens tekniska förmåga genom en permanent anslagsökning med 400 miljoner kronor per år fr.o.m. 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.9.1 s. 58). I riksdagens beslut om budget tillfördes dessutom engångsvis för 2022 ytterligare 300 miljoner kronor för att stärka polisens tekniska förmåga (bet. 2021/22:JuU1, rskr. 2021/22:89).

I regleringsbrevet för 2022 beslutades att Polismyndigheten skulle redovisa hur det ekonomiska tillskottet för att utveckla myndighetens tekniska förmåga har använts i verksamheten och hur det bidrar till att utveckla den tekniska förmågan i den brottsbekämpande verksamheten. Av den redogörelse som lämnas i årsredovisningen för 2022 framgår att myndighetens insatser på området ska resultera i ökade verksamhetsförmågor inom sex utpekade och prioriterade områden: kamera och sensorer, kroppsburna kameror, it-forensik och it-brott, forensik, hemliga tvångsmedel och teknikspaning samt för teknik kopplad till Polismyndighetens service till medborgare.

Polismyndigheten redovisar en ökad bevakningsförmåga genom en fördubbling av antalet fasta och tillfälliga kamerapunkter. Medlen har vidare möjliggjort satsningar inom it-forensik, vilket har lett till ökad förmåga till dataåtkomst vid undersökningar av bl.a. mobiltelefoner. Andra områden som nämns är förbättrad förmåga inom internetinhämtning, utredning av komplexa cyberbrott, utredningar av internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn och andra utredningar med digitala inslag. Polismyndigheten har även utökat användningen av hemliga tvångsmedel, vilket främst har avsett hemlig dataavläsning och hantering av stora datamängder.

I regleringsbrevet för 2023 har regeringen beslutat att Polismyndigheten även fortsatt ska redovisa hur tilldelade medel har använts och vilka resultat som har uppnåtts. Av redovisningen, som lämnas i årsredovisningen för 2023, ska också framgå hur resursförstärkningarna fortsatt avses användas och vilka resultat som framledes kan förväntas.

Mot bakgrund av de insatser som genomförs anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Bedrägerier mot välfärdssystemen

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om samverkan för att förhindra bedrägerier mot välfärdssystemen (bet. 2020/21:JuU41 punkt 8, rskr. 2020/21:389). Av tillkännagivandet följer att riksdagen anser att en ökad grad av

samverkan och samordning mellan myndigheter behövs för att stoppa utbetalningar av felaktiga bidrag till kriminella aktörer, samt att tydliga krav bör ställs på samtliga relevanta myndigheter om samverkan och att vidta åtgärder. Riksdagen anser att myndigheter som betalar ut någon form av bistånd och ersättning ska ges ett tydligt uppdrag att motverka bidragsbrott och annat missbruk. Vidare anges det att fler myndigheter bör ingå i den myndighetsgemensamma samverkan mot grov organiserad brottslighet (bet. 2020/21:JuU41 s. 41–42).

Sedan 2009 samverkar tolv myndigheter med underrättelser och operativa insatser mot kriminella individer, nätverk och fenomen i en myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet. Brottslighet kopplat till bedrägerier och till utnyttjande av och brott mot välfärdssystemen är en viktig del av det myndighetsgemensamma arbetet. I den inriktning som myndigheterna gemensamt beslutar framgår att förebygga, förhindra samt upptäcka brott mot välfärdssystemet särskilt ska beaktas. Till arbetet inom den myndighetsgemensamma satsningen har ett antal så kallade nätverksmyndigheter knutits. De tio nätverksmyndigheterna är Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Centrala studiestödsnämnden, Finansinspektionen, Inspektionen för vård och omsorg, Pensionsmyndigheten, Statens Institutionsstyrelse, Transportstyrelsen, Lantmäteriet samt Länsstyrelsen i Stockholms län (som samordnar övriga länsstyrelser). Nätverksmyndigheterna kan delta i den strategiska och operativa samverkan inom de områden som de berörs av, exempelvis bedrägeribrott eller utnyttjande av och brott mot välfärdssystemen.

En särskild utredare har i uppdrag att genomföra bildandet av en ny myndighet – Utbetalningsmyndigheten (dir. 2022:8). Myndigheten ska förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt ta över ansvaret för att betala ut vissa förmåner och stöd från de statliga välfärdssystemen. Myndigheten ska också genomföra systemövergripande dataanalyser och granskningar. Utbetalningsmyndigheten ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2024 (prop. 2022/23:34, bet. 2022/23:FiU35, rskr. 2022/23:266).

Under de senaste åren har ett stort antal åtgärder genomförts för att stärka arbetet mot bl.a. bidrags- och skattefusk samt felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Bland åtgärderna, som löpande har redovisats för riksdagen, återfinns ett nytt mål för att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen, ökade medel till ett antal myndigheter för att intensifiera arbetet mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, motverka skattefusk och missbruk och upprätthålla förtroendet för välfärdssystemen. Vidare har regeringen beslutat förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen och en s.k. bokstavsutredare har haft i uppdrag att utvärdera möjligheten till stärkt informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor (Fi2021/02442). Uppdraget redovisades den 30 juni 2022. Promemorian har remitterats och ärendet bereds inom Regeringskansliet.

En särskild utredare har i uppdrag att göra en översyn av möjligheterna att stärka arbetet med att bekämpa bidragsbrott mot Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen (dir. 2021:39).

En ändring i utsködningsbalken innebär att förvaltningsmyndigheters beslut som avser betalningsskyldighet är direkt verkställbara. Även arbetslöshetskassornas beslut om återkrav är direkt verkställbara. Slutligen kan nämnas att Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassorna (via Sveriges a-kassor), Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Migrationsverket och Pensionsmyndigheten har besvarat en enkät från Ekonomistyrningsverket om hur digitalisering och ny teknik har använts för att säkerställa korrekta utbetalningar. Svaren visar att alla myndigheter, förutom

Migrationsverket, har automatiserade handläggningsprocesser i någon grad. Vid Migrationsverket pågår en utveckling för att införa automatiserade processer för utbetalningar till enskilda. Vid samtliga myndigheter och vid arbetslöshetskassorna pågår en utveckling i riktning mot mer informationsutbyte, mer automatisering och mer utvecklade riskbaserade kontroller, även om myndigheterna har kommit olika långt i sitt digitaliseringsarbete.

Ett stort antal åtgärder har alltså genomförts i syfte att förhindra bedrägerier mot välfärdssystemen, inkluderat inrättandet av Utbetalningsmyndigheten och stärkt samverkan mellan myndigheterna i den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

2.8 Politikens inriktning

Organiserad brottslighet och kriminella nätverk utgör, tillsammans med andra staters alltmer offensiva agerande mot Sverige och den höga terrorhotnivån, ett allvarligt hot mot det fria och öppna samhället. Samhällets förmåga att bekämpa och motverka organiserad brottslighet behöver stärkas. De senaste åren har den negativa utvecklingen i Sverige accelererat, med fortsatt höga nivåer av otrygghet och kraftig ökning av det dödliga skjutvapenvåldet. Ett annat mycket allvarligt problem är otillbörlig påverkan från den grova organiserade brottsligheten på politiken och offentlig förvaltning, samt en växande tystnadskultur i form av att människor är rädda för att tala med polisen eller vittna i domstol. Detta är en utveckling som i förlängningen hotar att kullkasta grundvalarna för ett fritt och öppet samhälle. Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck utgör allvarlig kriminalitet och samhället måste stå upp för dem som utsätts för sådan allvarlig brottslighet. Att öka tryggheten för enskilda och bekämpa den organiserade brottsligheten samt våld mot kvinnor och barn är därför en central uppgift för hela samhället.

Regeringen föreslår omfattande åtgärder som syftar till att stärka rättsväsendets brottsbekämpande förmåga och effektivitet samt att förstärka samhällets reaktion på brott genom mer resurser, nya verktyg och skärpta straff. Också skyddet för den nationella säkerheten behöver stärkas. Samtidigt intensifieras arbetet med att förebygga brott och förhindra att unga dras in i kriminalitet.

2.8.1 Fortsatta förstärkningar av rättsväsendet

Att med kraft trycka tillbaka brottsligheten är en av regeringens mest prioriterade uppgifter. Det förutsätter fler poliser, att Kriminalvården kraftigt byggs ut och att Sveriges Domstolar och Åklagarmyndigheten tillförs ytterligare resurser. Regeringen fortsätter därför att tillföra stora resurser för att stärka förmågan hos rättsväsendets myndigheter att utföra sina uppdrag och för att bekämpa brottsligheten.

Polismyndigheten stärks

Antalet polisanställda ska öka. Polismyndigheten ska växa med målet att polistätheten åtminstone ska motsvara genomsnittet i Europeiska unionen. Tillväxten är finansierad för 2024. Från 2025 tillförs ytterligare resurser för fortsatt tillväxt. En hög polistillväxt ska gynna såväl den brottsförebyggande som den utredande verksamheten. Regeringens styrning av Polismyndigheten fokuseras på ökad effektivitet och förbättrade resultat. Polismyndighetens operativa förmåga ska utvecklas, inte minst avseende arbetet mot organiserad brottslighet. Kärnverksamheten ska stärkas. Regeringen bedriver dessutom ett arbete för att renodla myndighetens verksamhet.

Säkerhetspolisens operativa förmåga stärks

Omvärldsutvecklingen innebär att skyddet för den nationella säkerheten fortsatt behöver stärkas. Auktoritära stater agerar alltmer aggressivt och Ryssland utgör ett allvarligt säkerhetshot mot Sverige. Den våldsbejakande extremismen drivs på av en växande bredare extremism som till stor del sprids via digitala plattformar. Detta påverkar såväl det kortsiktiga attentatshotet som det långsiktiga författningshotet. Hotbilden mot Sverige har successivt förändrats det senaste året och attentatshotet mot Sverige har ökat. Säkerhetspolischefen har beslutat att höja terrorhotnivån från ett förhöjt till ett högt hot. Sammantaget blir Säkerhetspolisens uppdrag mer komplext och omfattande. Regeringen tillför därför Säkerhetspolisen medel.

Ytterligare resurser till Åklagarmyndigheten

För att bekämpa den allvarliga brottsligheten behöver Åklagarmyndighetens resurser fortsätta att öka. Antalet medarbetare vid myndigheten behöver ökas ytterligare och fler åklagare behövs när åklagarnas brottsbekämpande verktyg förbättras. Regeringen tillför därför Åklagarmyndigheten ytterligare resurser.

Långsiktiga förutsättningar för domstolarnas verksamhet

Domstolarna är en grundbult i demokratin och rättsväsendet. För att nå riksdagens mål om den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet krävs att allmänheten har förtroende för den dömande verksamheten. Den alltmer komplexa brottsligheten i samhället ställer stora krav även på domstolarna. För att den dömande verksamheten ska ha allmänhetens förtroende och för att de ska kunna fullgöra sina uppgifter behöver domstolarnas resurser fortsätta att öka för att kunna ha en god personalförsörjning, kunna avgöra mål och ärenden inom rimlig tid och säkerställa tryggheten för alla som befinner sig i domstol. För att ge domstolarna goda planeringsförutsättningar tillför regeringen därför ytterligare resurser till Sveriges Domstolar.

Rättsmedicinalverket stärks

När brottsligheten blir alltmer komplex får den tekniska bevisningen allt större betydelse. Rättsmedicinalverkets analyser och utlåtanden är av stor vikt för brottsutredningar och kan vara avgörande som bevisning i brottmål. Regeringen förstärker Rättsmedicinalverket för att myndigheten fortsatt ska kunna öka effektiviteten och kvaliteten i sina bidrag till brottmålsprocessen.

Fortsatt förstärkning av kapaciteten inom Kriminalvården

Kriminalvården utmanas fortsatt av ett ökande tillflöde av klienter i kombination med längre häktes- och verkställighetstider. Det är därför angeläget att den påbörjade expansionen kan fortsätta. Antalet platser i häkte och anstalt måste öka kraftigt de närmaste åren för att regeringens politik ska kunna förverkligas. Parallellt med den kraftiga utbyggnaden är det angeläget att säkerheten inom myndigheten kan upprätthållas och att det kan bedrivas en kvalitativ återfallsförebyggande verksamhet. I syfte att ge myndigheten förutsättningar för detta föreslår regeringen ökade medel till Kriminalvården.

2.8.2 Åtgärder för att stärka det brottsförebyggande arbetet

Brottsförebyggande insatser är en central del av kampen mot den organiserade brottsligheten. Regeringen föreslår därför att medel ska tillföras för att förstärka myndigheternas kapacitet inom området.

Fortsatt fokus på att förebygga gängkriminalitet

Det behövs ett bättre kunskapsläge om hur omfattande de kriminella nätverken är i Sverige och hur strukturerna inom dem ser ut. Polismyndigheten kommer därför på uppdrag av regeringen att senast den 24 februari 2024 lämna en lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige (Ju2023/01941). För att säkerställa att kommunernas brottsförebyggande arbete är effektivt och kunskapsbaserat har Sveriges kommuner sedan den 1 juli 2023 ett lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande. För att lagen ska implementeras effektivt och det lokala brottsförebyggande arbetet stärkas generellt, har både Brå och länsstyrelserna i uppdrag att utveckla det brottsförebyggande arbetet (Ju2023/00472, Ju2023/00475). Regeringen beslutade i januari 2023 om ett tilläggsdirektiv till en pågående utredning om förbättrade

möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter (dir. 2023:11). Det pågår även viktiga insatser inom andra utgiftsområden (se utg.omr. 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, avsnitt 6.3).

Fortsatt stöd till befintliga etableringar av GVI i Sverige

Sedan 2021 har Brottsförebyggande rådet (Brå), Polismyndigheten och Kriminalvården i uppdrag att sprida Group Violence Intervention (GVI), ett samverkansbaserat arbetssätt mot grovt våld i kriminella miljöer, till fler orter i Sverige. GVI syftar till att minska dödligt våld i kriminella miljöer, och har i flera internationella studier visat på goda resultat när det gäller att minska det allra grävsta våldet. I mars 2024 lämnar Brå, Polismyndigheten och Kriminalvården en slutredovisning över det befintliga uppdraget med att sprida strategin till fler orter. Stöd från den nationella nivån behövs för att säkerställa strategitrogenhet, vilket är avgörande för att GVI-arbetet ska kunna få avsedd effekt. För att nationellt stöd ska kunna ges till arbetet på de befintliga etableringsorterna föreslår regeringen därför att Brå tillförs medel för detta syfte.

Ett nytt regelverk för att förhindra att offentliga medel fördelas till antidemokratiska miljöer

Regeringskansliet bereder förslagen som har lämnats i betänkandet Rätt mottagare – granskning och integritet (SOU 2021:99) som syftar till att förhindra att offentliga medel fördelas till verksamheter med kopplingar till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer. Förslagen innebär bl.a. att det ska inrättas en central stödfunktion vid Center mot våldsbejakande extremism (CVE) vid Brå. För att ge Brå förutsättningar att bedriva verksamheten föreslår regeringen att myndigheten tillförs medel.

Ett nytt regelverk om säkra identitetshandlingar

Regeringskansliet bereder förslagen om nya regler om svenska identitetshandlingar som lämnats i betänkandet Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation (SOU 2019:14). Det huvudsakliga syftet med förslagen är att försvåra identitetsmissbruk och att motverka bedrägerier och andra brott som begås med hjälp av oriktiga id-handlingar. Enligt betänkandet ska staten framöver bara utfärda två allmängiltiga id-handlingar: ett nytt statligt identitetskort och det vanliga passet. Regeringen förstärker Polismyndigheten för att förslagen innebär förändringar för främst myndighetens verksamhet med utfärdande av id-handlingar. Det är också viktigt att så många som möjligt ska få tillgång till en säker e-legitimation. Regeringen avser därför även att utveckla en statlig e-legitimation (utg.omr. 22 avsnitt 4.5).

2.8.3 Skärpta straff och fokus på brottsoffret

Regeringen anser att det länge har varit för stort fokus på gärningsmannen. Det är något som behöver ändras. Av det skälet genomför regeringen ett perspektivskifte, där fokus flyttas från gärningsmannen till brottsoffret och samhällsskydd. Detta innebär ett grundläggande perspektivskifte i hur vi ser på brott och straff. Det stora arbetet med att reformera det straffrättsliga systemet har inletts. Brotten behöver därutöver förhindras och förebyggas. Regeringen avser också att se över regelverket för rättsliga biträden i syfte att dämpa den samlade kostnadsutvecklingen samtidigt som stödet till de mest utsatta brottsoffren ges ökat fokus.

Skärpta straff för flerfaldig brottslighet

En del i ett ökat brottsofferperspektiv i straffrätten är skärpta straff när någon döms för flera brott. De enskilda brotten behöver få större betydelse för påföljdsbestämningen. Flerbrottsutredningen har i sitt betänkande bl.a. lämnat ett sådant förslag (SOU 2023:1). Enligt förslaget ska varje tillkommande brott få betydelse för påföljdsbestämningen. Förslaget innebär strängare straff vid flerfaldig brottslighet, framför allt för dem som döms för ett stort antal brott eller för flera brott som innefattar en allvarlig kränkning av brottsoffret. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025. Regeringen har även tillsatt en utredning som bl.a. ska lämna ytterligare förslag om en skärpt syn på flerfaldig brottslighet (dir. 2023:115). Regeringen föreslår med anledning av dessa kommande lagförslag ökade resurser till Kriminalvården.

Skärpta straff för brott som möjliggör skjutningar och sprängningar

I en promemoria som har remitterats och nu bereds inom Regeringskansliet föreslås att straffen skärps för de allvarigare formerna av vapenbrott, brott mot tillståndsplikten för explosiva varor, vapensmuggling och smuggling av explosiva varor. Syftet med straffskärpningarna är att markera allvaret i vissa brott som möjliggör skjutningar och sprängningar och som typiskt sett begås inom kriminella nätverk, samt att ge rättsväsendet bättre möjligheter att bekämpa sådan kriminalitet. Förslaget kommer att leda till längre strafftider. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2024. Regeringen föreslår med anledning av dessa kommande lagförslag ökade resurser till Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse.

Inrättandet av särskilda ungdomsfängelser

Den grova brottsligheten kryper nedåt i åldrarna samtidigt som regeringen har aviserat flera straffskärpningar. Det är därför sannolikt att fler unga kommer att dömas till längre frihetsberövande påföljder än idag, vilket bl.a. påverkar åldersstrukturen på SiS särskilda ungdomshem. För tilltron till straffsystemet är det också viktigt att den dömda kan hindras från att avvika eller på annat sätt hindra verkställigheten. En trygg och säker miljö under ett frihetsberövande är av grundläggande betydelse för att försäkra barn och unga deras rätt till skydd och stöd. Institutioner där barn befinner sig behöver också vara speciellt anpassade för barn och barnets rättigheter ska tillgodoses enligt barnkonventionen. Särskilda ungdomsfängelser ska inrättas som Kriminalvården ska vara huvudman för. Genom att låta Kriminalvården ansvara för unga som dömts till en frihetsberövande påföljd kan SiS ha ett ökat fokus på sitt vårdande uppdrag. Med anledning av förslagen från Utredningen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44) beräknas utgifterna för Kriminalvården att öka och därför föreslår regeringen ökade medel fr.o.m. 2025.

Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringen ser allvarligt på mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck och vill därför skärpa lagstiftningen. Utredningen om åtgärder mot kontroller av flickors och kvinnors sexualitet har i sitt betänkande som överlämnades i juni i år bl.a. föreslagit att s.k. oskuldkontroller och oskuldsingrepp ska kriminaliseras (SOU 2023:37). Utredningen har också lämnat förslag på en kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller på annat sätt avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott. Regeringen avser tillsätta en utredning som bl.a. ska analysera och ta ställning till om straffskalorna för vissa hedersrelaterade brott bör skärpas och se över reglerna om utländska månggiften och fullmaktsäktenskap. Den har också tillsatt en utredning om förbud mot kusinäktenskap för att motverka hedersförtryck och äktenskap som ingås till följd av påtryckningar eller annan påverkan. Vidare har regeringen remitterat ett

förslag om ett utökat utreseförbud för barn för att förhindra att barn, särskilt unga flickor, far illa utomlands. I regeringens stora översyn av straffskalorna och reform av påföljdssystemet betonas brottsoffret och hans eller hennes rätt till upprättelse. I översynen ingår också, bl.a. i ljuset av det samhällsproblem som mäns våld mot kvinnor utgör, att lämna förslag till skärpta straff för vålds- och sexualbrott.

Viktigt att vittna

Fler vittnen måste medverka vid brottsutredningar. Kunskapen om hur brottmålsprocessen fungerar och vilka rättigheter och skyldigheter ett vittne har behöver öka så att vittnen inte känner oro för att lämna sin utsaga inför polis eller domstol. Regeringen avser därför att ge Brottsoffermyndigheten i uppdrag att bl.a. informera om hur viktigt det är att vittna. Syftet med uppdraget är att få fler att vittna genom att förbättra den allmänna kunskapen hos vittnen och brottsoffer men även andra om hur brottmålsprocessen fungerar.

En utredning om ersättningsregler med brottsoffret i fokus

En central del i att ge brottsoffer den upprättelse de förtjänar är att se till att de får sitt skadestånd så snabbt och enkelt som möjligt. Regeringen har därför tillsatt en utredning som bl.a. ska se över reglerna om rätt till brottsskadeersättning. Utredningen är ett led i regeringens arbete med att genomföra ett rättspolitiskt perspektivskifte och sätta brottsoffren i första rummet.

Rätt till offentligt biträde vid prövningen av vissa frågor om vårdnadsöverflyttning

Den 20 januari 2023 överlämnades betänkandet Tryggare hem för barn (SOU 2022:71) till regeringen. Ett av förslagen är att barn och vårdnadshavare ska ha rätt till ett offentligt biträde vid prövningen av frågor om vårdnadsöverflyttning till familjehemsföräldrar. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

2.8.4 Effektivare verktyg för det brottsbekämpande arbetet

Samhällsutvecklingen är sådan att en mer effektiv brottsbekämpning är en nödvändighet för att långsiktigt säkra förutsättningarna för ett fritt och öppet samhälle. Regeringen arbetar därför för att ge de brottsbekämpande myndigheterna kraftigt förbättrade möjligheter att förebygga, förhindra och utreda brott. Exempelvis har regeringen i en proposition till riksdagen föreslagit att polis och åklagare redan i höst ska få tillgång till mer effektiva verktyg mot gängen, i form av utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel. Det ska till exempel bli möjligt att i hemlighet och utan konkret brottsmisstanke avlyssna och övervaka gängkriminella i syfte att förhindra allvarliga brott, däribland sprängningar och skjutningar.

Ytterligare möjligheter att använda preventiva tvångsmedel

En pågående utredning (Ju 2021:15) har i uppdrag att föreslå ytterligare möjligheter att använda preventiva tvångsmedel i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet, bl.a. om det bör införas en möjlighet att hämta in uppgifter om meddelanden i realtid enligt den s.k. inhämtningslagen (2012:278) och utökade möjligheter till preventiv husrannsakan. Utredningen redovisas i oktober 2023. Regeringen föreslår med anledning av dessa kommande lagförslag ökade resurser till Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten.

Visitationszoner ska förebygga och förhindra brott

En pågående utredning har i uppdrag att utreda frågan om visitationszoner i syfte att ge polisen ytterligare ett verktyg för att förebygga och förhindra skjutningar och sprängningar. Regeringen avser att gå vidare med lagförslag om visitationszoner.

En ny huvudregel i sekretesslagstiftningen

En pågående utredning har i uppdrag att ge förslag på förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter. Enligt tilläggsdirektiv ska utredaren även lämna författningsförslag som innebär en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen. Huvudregeln ska utgångspunkt innebära en uppgiftsskyldighet för de myndigheter och andra aktörer som omfattas av direktiven. Utredningen ska redovisas senast den 31 oktober 2023 och regeringen avser därefter att gå vidare med lagförslag.

Förbättrade regler om datalagring och åtkomst till elektronisk information

2021 års datalagringsutredning har lämnat förslag som innebär nya skyldigheter för leverantörer att lagra information om kommunikation, liksom att anpassa verksamheten så att hemliga tvångsmedel kan verkställas (SOU 2023:22). Hemliga tvångsmedel är ett viktigt verktyg i kampen mot den organiserade brottsligheten. Betänkandet bereds i Regeringskansliet. Regeringen föreslår med anledning av kommande lagförslag ökade resurser till Säkerhetspolisen och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.

2.9 Budgetförslag

2.9.1 1:1 Polismyndigheten

Tabell 2.6 Anslagsutveckling 1:1 Polismyndigheten

Tusental kronor

2022	Utfall	33 313 212	Anslagssparande	580 046
2023	Anslag	37 043 384 ¹	Utgiftsprognos	37 253 890
2024	Förslag	40 765 012		
2025	Beräknat	44 015 502 ²		
2026	Beräknat	47 189 661 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 42 483 299 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 44 459 534 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende Polismyndighetens verksamhet. Anslaget får också användas för bidrag till organisationer som hjälper personer att lämna ett liv i kriminalitet (avhopparverksamhet).

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.7 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:1 Polismyndigheten

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	37 043 384	37 043 384	37 043 384
Pris- och löneomräkning ²	1 185 600	2 564 244	3 532 884
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	2 536 028	4 407 874	6 613 393
varav BP24 ³	7 700	1 827 700	4 089 700
– Förstärkning FRA	-14 000	-23 000	-23 000
– Finansiering för EU-revision ESV	-900	-900	-900
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-2 400	-2 400	-2 400
– Säkra identitetshandlingar	25 000	34 000	46 000
– Fortsatt tillväxt		1 820 000	4 070 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	40 765 012	44 015 502	47 189 661

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att finansiera Polismyndighetens fortsatta tillväxt beräknas anslaget öka med 1 820 000 000 kronor för 2025. Anslaget beräknas öka med 4 070 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

För kostnader med anledning av kommande lagstiftningsförslag om säkra identitetshandlingar ökas anslaget med 25 000 000 kronor 2024. För 2025 beräknas anslaget öka med 34 000 000 kronor och för 2026 med 46 000 000 kronor.

För att finansiera Ekonomistyrningsverkets revision av verksamhet som bedrivs inom ramen för fonden för inre säkerhet och fonden för integrerad gränsförvaltning, instrumentet för gränsförvaltning och visering, minskas anslaget med 900 000 kronor 2024–2029.

För att ytterligare stärka Försvarets radioanstalts stöd till Polismyndigheten i arbetet med att bekämpa grov gränsöverskridande brottslighet minskas anslaget med 14 000 000 kronor för 2024. Anslaget beräknas minska med 23 000 000 kronor fr.o.m. 2025. Anslaget 1:8 *Försvarets radioanstalt* inom utgiftsområde 6 Försvaret och samhällets krisberedskap ökas med motsvarande belopp.

Till följd av avskaffad avgift för årlig revision minskas anslaget med 2 400 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 40 765 012 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Polismyndigheten* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 44 015 502 000 kronor respektive 47 189 661 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 2.8 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Polismyndigheten

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. Resultat t.o.m. 2022	Resultat 2023	Verksam- hetens intäkter 2024	Kostnader som ska täckas 2024	Resultat 2024	Ack. Resultat utgående 2024
Verksamheter där intäkterna inte disponeras						
Offentligrättslig verksamhet	-	-	91 600	-	-	-
<i>varav tillståndsgivning</i>	-	-	91 300	-	-	-
<i>varav bevakning av Riksbankens penningtransporter</i>	-	-	300	-	-	-
Verksamheter där intäkterna disponeras						
Offentligrättslig verksamhet	-308 911	-200 000	919 000	994 000	-75 000	-583 911
<i>varav passhantering</i>	-308 911	-160 000	719 000	789 000	-70 000	-538 911
<i>varav nationella id-kort</i>	-	-40 000	200 000	205 000	-5 000	-45 000
Uppdragsverksamhet ¹	-153 691	-700	14 500	14 400	100	1 300
<i>varav utbildning av ordningsvakter</i>	-153 790	-1 800	-	-	-	-
<i>varav övrigt</i>	100	1 100	14 500	14 400	100	1 300
Verksamhet där intäkterna disponeras och redovisas mot anslag						
Offentligrättslig verksamhet						
<i>varav stämningmannadelgivning</i>	-	-	38 000	-	-	-
Uppdragsverksamhet	-	-	30 000	-	-	-

¹ Förordningen (2023:422) om ordningsvakter träder i kraft den 1 januari 2024. Den innebär att avgifterna i verksamheten utbildning av ordningsvakter ska bidra till att finansiera verksamheten. Från och med 2024 redovisas därför utbildning av ordningsvakter som uppdragsverksamhet under rubriken Verksamhet där intäkterna disponeras och redovisas mot anslag.

Källa: Polismyndigheten.

Under 2022 ökade efterfrågan på pass kraftigt och Polismyndigheten vidtog åtgärder för att kunna tillgodose denna efterfrågan. För innevarande år bedöms efterfrågan bli lägre än vad som tidigare var beräknat. Detta, i kombination med vidtagna åtgärder för

att hålla hög servicenivå och godtagbara väntetider, beräknas medföra ett underskott i passhanteringen 2023. Av motsvarande skäl prognostiseras även underskott för 2024.

För att få fler att ansöka om id-kort i stället för pass ändrades det ekonomiska målet för nationellt id-kort under perioden 10 maj 2022–31 december 2022, från full kostnadstäckning till att avgiften ska bidra till att täcka verksamhetens kostnader. Det ackumulerade överskottet som fanns i verksamheten vid bytet av mål betalades in på inkomsttitel. Från och med den 1 januari 2023 bedrivs verksamheten åter med full kostnadstäckning. På samma sätt som för passverksamheten prognostiseras ansökningsvolymerna för nationella id-kort bli lägre än vad som tidigare var beräknat. Därför väntas negativa resultat för 2023 och 2024 även i denna verksamhet.

Den 1 januari 2024 träder förordningen (2023:422) om ordningsvakter i kraft. Förordningen innebär att verksamheten går från ett bestämt ekonomiskt mål, avgifterna ska täcka utgifterna i verksamheten, till att den ska bedrivas med ett obestämt ekonomiskt mål, avgifterna ska bidra till att finansiera verksamheten. Genom budgetpropositionen för 2023 ökades anslaget 1:1 *Polismyndigheten* för att finansiera denna reform (prop. 2022/23:1 utg.omr. 4, bet. 2022/23:JuU1, rskr. 2022/23:85). Finansieringen avser avgifter för utbildning och ärendehandläggning. Övergången till ett obestämt ekonomiskt mål medför att det ackumulerade underskottet per den 31 december 2023 kommer belasta anslaget 1:1 *Polismyndigheten* med motsvarande belopp.

2.9.2 1:2 Säkerhetspolisen

Tabell 2.9 Anslagsutveckling 1:2 Säkerhetspolisen

Tusental kronor

2022	Utfall	1 939 074	Anslagssparande	11 503
2023	Anslag	2 110 983 ¹	Utgiftsprognos	2 103 682
2024	Förslag	2 449 651		
2025	Beräknat	2 676 079 ²		
2026	Beräknat	2 771 549 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 2 582 844 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 2 611 107 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Säkerhetspolisens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.10 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:2 Säkerhetspolisen

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	2 060 983	2 060 983	2 060 983
Pris- och löneomräkning ²	64 943	141 685	195 573
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	323 725	473 411	514 993
varav BP24 ³	179 558	252 558	282 558
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-442	-442	-442
– Datalagring och åtkomst till elektronisk information		8 000	16 000
– Anpassning efter säkerhetsläget	180 000	245 000	267 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 449 651	2 676 079	2 771 549

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att säkerställa operativ förmåga anpassad efter säkerhetsläget ökas anslaget med 180 000 000 kronor för 2024. För 2025 beräknas anslaget öka med 245 000 000 kronor och fr.o.m. 2026 beräknas anslaget öka med 267 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande lagstiftningsförslag om förbättrade regler för datalagring och åtkomst till elektronisk information beräknas anslaget öka med 8 000 000 kronor 2025. Anslaget beräknas öka med 16 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

Till följd av avskaffad avgift för årlig revision minskas anslaget med 442 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 2 449 651 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Säkerhetspolisen* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 2 676 079 000 kronor respektive 2 771 549 000 kronor.

2.9.3 1:3 Åklagarmyndigheten

Tabell 2.11 Anslagsutveckling 1:3 Åklagarmyndigheten

Tusental kronor

2022	Utfall	2 006 751	Anslagssparande	83 092
2023	Anslag	2 302 661 ¹	Utgiftsprognos	2 256 355
2024	Förslag	2 633 893		
2025	Beräknat	2 791 270 ²		
2026	Beräknat	2 856 885 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 2 704 926 tkr i 2024 års prishivå.

³ Motsvarar 2 704 925 tkr i 2024 års prishivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Åklagarmyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.12 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:3 Åklagarmyndigheten

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	2 302 661	2 302 661	2 302 661
Pris- och löneomräkning ²	67 248	142 898	200 387
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	263 984	345 711	353 837
varav BP24 ³	49 557	49 557	49 557
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-443	-443	-443
– Förstärkt rättsväsende	50 000	50 000	50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 633 893	2 791 270	2 856 885

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att bekämpa den allvarliga brottsligheten behöver antalet medarbetare fortsatt öka och fler åklagare behövs när åklagarnas verktyg förbättras. Anslaget ökas därför med 50 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

Till följd av avskaffad avgift för årlig revision minskas anslaget med 443 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 2 633 893 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Åklagarmyndigheten* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 2 791 270 000 kronor respektive 2 856 885 000 kronor.

2.9.4 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tabell 2.13 Anslagsutveckling 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tusental kronor

2022	Utfall	830 852	Anslagssparande	31 800
2023	Anslag	952 757 ¹	Utgiftsprognos	946 760
2024	Förslag	1 078 513		
2025	Beräknat	1 132 373 ²		
2026	Beräknat	1 164 013 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 078 513 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 078 513 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Ekobrottsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.14 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	952 757	952 757	952 757
Pris- och löneomräkning ²	43 574	93 330	122 559
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	82 182	86 286	88 697
<i>varav BP24³</i>	<i>-318</i>	<i>-318</i>	<i>-318</i>
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-318	-318	-318
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 078 513	1 132 373	1 164 013

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Till följd av avskaffad avgift för årlig revision minskas anslaget med 318 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 1 078 513 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Ekobrottsmyndigheten* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 1 132 373 000 kronor respektive 1 164 013 000 kronor.

2.9.5 1:5 Sveriges Domstolar

Tabell 2.15 Anslagsutveckling 1:5 Sveriges Domstolar

Tusental kronor

2022	Utfall	6 768 864	Anslagssparande	108 937
2023	Anslag	7 051 168 ¹	Utgiftsprognos	7 179 309
2024	Förslag	7 559 106		
2025	Beräknat	7 931 105 ²		
2026	Beräknat	8 206 067 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 7 668 861 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 7 748 173 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende de allmänna domstolarnas, de allmänna förvaltningsdomstolarnas, hyres- och arrendenämndernas, Rättshjälpsmyndighetens, Rättshjälpsnämndens, Notarienämndens samt Domstolsverkets verksamhet. Vidare får anslaget användas för utgifter avseende den regionala avdelningen vid den enhetliga patentdomstolen.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.16 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:5 Sveriges Domstolar

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	7 051 168	7 051 168	7 051 168
Pris- och löneomräkning ²	215 146	463 625	644 563
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	292 792	416 312	510 336
varav BP24 ³	58 955	83 955	167 955
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-1 045	-1 045	-1 045
– Förstärkt rättsväsende	50 000	75 000	150 000
– Myndighetsmedel för en reformerad arbetslöshetsförsäkring			9 000
– Effektivare miljöprövning	10 000	10 000	10 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	7 559 106	7 931 105	8 206 067

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att bl.a. möta målinflödet med bibehållen rättssäkerhet och upprätthålla allmänhetens förtroende för domstolarna beräknas anslaget öka med 50 000 000 kronor för 2024. Anslaget beräknas öka med 75 000 000 kronor 2025 och fr.o.m. 2026 beräknas anslaget öka med 150 000 000 kronor.

För att domstolarna fortsatt ska bidra till en effektiv tillståndsprövning enligt miljöbalken (utg.omr. 20 avsnitt 3.22) ökas anslaget med 10 000 000 kronor 2024. För 2025–2026 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp.

Regeringen avser att återkomma med förslag till en reformerad arbetslöshetsförsäkring (utg.omr. 14 avsnitt 3.6). Med anledning av detta beräknas anslaget öka med 9 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

Till följd av avskaffad avgift för årlig revision minskas anslaget med 1 045 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 7 559 106 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 7 931 105 000 kronor respektive 8 206 067 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 2.17 Offentligrättslig verksamhet vid Sveriges Domstolar

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. Resultat t.o.m. 2022	Resultat 2023	Verksam- hetens intäkter 2024	Kostnader som ska täckas 2024	Resultat 2024	Ack. Resultat utgående 2024
Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras av myndigheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Ansökningsavgifter m.m.	-	-	164 000	-	-	-
Summa offentligrättslig verksamhet	-	-	164 000	-	-	-
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Uthyrning av lokaler m.m.			25 000			
Summa offentligrättslig verksamhet			25 000			

Källa: Domstolsverket.

2.9.6 1:6 Kriminalvården

Tabell 2.18 Anslagsutveckling 1:6 Kriminalvården

Tusental kronor

2022	Utfall	11 939 512	Anslagssparande	312 263
2023	Anslag	14 133 310 ¹	Utgiftsprognos	14 586 848
2024	Förslag	16 145 316		
2025	Beräknat	19 659 852 ²		
2026	Beräknat	22 642 365 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 18 870 861 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 21 184 649 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Kriminalvårdens förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för utgifter för:

- övervakningsnämnderna,
- övervakare, biträdande övervakare, förtroendemän och
- statsbidrag till organisationer inom kriminalvårdens område.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.19 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:6 Kriminalvården

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	13 383 310	13 383 310	13 383 310
Pris- och löneomräkning ²	488 770	1 068 762	1 443 308
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	2 273 236	5 207 780	7 815 747
varav BP24 ³	1 481 272	1 495 272	3 968 272
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-1 728	-1 728	-1 728
– Fortsatt kapacitetsförstärkning	1 475 000	1 200 000	2 850 000
– Skjutvapen och explosiva varor - skärpta straff	8 000	160 000	480 000
– Skärpta straff för flerfaldig brottslighet		120 000	540 000
– Frihetsberövande påföljder för unga		17 000	100 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	16 145 316	19 659 852	22 642 365

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Kriminalvården bör ges ökade förutsättningar för att fortsätta den påbörjade nödvändiga kapacitetsförstärkningen med bibehållen kvalitet, effektivitet och säkerhet, varför anslaget ökas med 1 475 000 000 kronor 2024. För 2025 beräknas anslaget ökas med 1 200 000 000 kronor och 2 850 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

Regeringen avser att lämna en proposition om skärpta straff för de allvarigare formerna av bl.a. vapenbrott. Förslagen kommer innebära ökade kostnader för Kriminalvården varför anslaget ökas med 8 000 000 kronor 2024. För 2025 beräknas anslaget ökas med 160 000 000 kronor och fr.o.m. 2026 med 480 000 000 kronor.

Regeringen avser att lämna en proposition om införande av särskilda ungdomsfängelser. Förslagen kommer innebära ökade kostnader för Kriminalvården. För 2025 beräknas anslaget ökas med 17 000 000 kronor och för 2026 med 100 000 000 kronor. Därefter beräknas anslaget öka ytterligare.

Regeringen avser att lämna en proposition om skärpta straff för flerfaldig brottslighet. Förslagen kommer innebära ökade kostnader för Kriminalvården. För 2025 beräknas anslaget ökas med 120 000 000 kronor och för 2026 med 540 000 000 kronor. Därefter beräknas anslaget öka ytterligare.

Till följd av avskaffad avgift för årlig revision minskas anslaget med 1 728 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 16 145 316 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Kriminalvården* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 19 659 852 000 kronor respektive 22 642 365 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 2.20 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Kriminalvården**

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2022	Resultat 2023	Verksamhetens intäkter 2024	Kostnader som ska täckas 2024	Resultat 2024	Ack. resultat utgående 2024
Verksamhet där intäkterna inte disponeras						
Offentligrättslig verksamhet	0	0	3 200	3 200	0	0
<i>varav intensivövervakning</i>	0	0	3 200	3 200	0	0
Verksamheter där intäkterna disponeras						
Uppdragsverksamhet	0	0	198 000	198 000	0	0

Källa: Kriminalvården.

Under 2024 beräknas avgifterna för intensivövervakningen för Kriminalvården medföra intäkter motsvarande 3 200 000 kronor. Klienterna betalar avgiften till Kriminalvården som vidarebefordrar den till Brottsoffermyndigheten.

Därutöver väntas uppdragsverksamheten uppgå till totalt 198 000 000 kronor för 2024.

2.9.7 1:7 Brottsförebyggande rådet**Tabell 2.21 Anslagsutveckling 1:7 Brottsförebyggande rådet**

Tusental kronor

2022	Utfall	172 892	Anslagssparande	8 533
2023	Anslag	231 644 ¹	Utgiftsprognos	223 433
2024	Förslag	256 552		
2025	Beräknat	306 862 ²		
2026	Beräknat	311 430 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 295 007 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 292 006 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Brottsförebyggande rådets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för verksamheten vid ett nationellt centrum för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism och för bidrag till projekt eller verksamhet som bedrivs utanför myndigheten som syftar till att stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.22 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:7 Brottsförebyggande rådet

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	231 644	231 644	231 644
Pris- och löneomräkning ²	8 257	17 898	24 215
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	16 651	57 320	55 571
<i>varav BP24³</i>	<i>12 740</i>	<i>22 740</i>	<i>19 740</i>
– <i>Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision</i>	–260	–260	–260
– <i>Fortsatt stöd till befintliga etableringar av GVI</i>	3 000	3 000	
– <i>Rätt mottagare - granskning och integritet</i>	10 000	20 000	20 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	256 552	306 862	311 430

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen avser att fortsätta stödja arbetet med GVI (Group violence intervention), som är ett samverkansbaserat arbetssätt mot grovt våld i kriminella miljöer, och som i flera internationella studier visat på goda resultat. Regeringen följer arbetet. Mot bakgrund av den allvarliga problematiken med skjutvapenvåld i kriminella miljöer bör arbetet fortsätta på befintliga etableringsorter. Anslaget ökas därför med 3 000 000 kronor 2024 och beräknas öka med motsvarande belopp 2025.

Regeringen avser att ge Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet utökade uppgifter i syfte att förhindra att offentliga medel fördelas till verksamheter med kopplingar till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer. För att finansiera arbetet ökas anslaget med 10 000 000 kronor 2024. Från och med 2025 beräknas anslaget ökas med 20 000 000 kronor.

Till följd av avskaffad avgift för årlig revision minskas anslaget med 260 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 256 552 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Brottsförebyggande rådet* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 306 862 000 kronor respektive 311 430 000 kronor.

2.9.8 1:8 Rättsmedicinalverket

Tabell 2.23 Anslagsutveckling 1:8 Rättsmedicinalverket

Tusental kronor

2022	Utfall	551 230	Anslagssparande	16 539
2023	Anslag	587 265 ¹	Utgiftsprognos	586 451
2024	Förslag	605 838		
2025	Beräknat	644 247 ²		
2026	Beräknat	660 428 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 620 279 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 620 280 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Rättsmedicinalverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för bidrag till forskning av relevans för Rättsmedicinalverkets uppgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.24 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:8 Rättsmedicinalverket

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	587 265	587 265	587 265
Pris- och löneomräkning ²	19 062	42 490	58 307
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer <i>varav BP24³</i>	-489	14 492	14 856
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-489	-489	-489
– Förstärkt rättsväsende		15 000	15 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	605 838	644 247	660 428

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att Rättsmedicinalverket bl.a. ska kunna göra investeringar i verksamheten i syfte att utveckla och effektivisera myndighetens bidrag till brottmålsprocessen ökas anslaget med 15 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

Till följd av avskaffad avgift för årlig revision minskas anslaget med 489 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 605 838 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 Rättsmedicinalverket för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 644 247 000 kronor respektive 660 428 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 2.25 Uppdragsverksamhet vid Rättsmedicinalverket

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2022	Resultat 2023	Verksamhetens intäkter 2024	Kostnader som ska täckas 2024	Resultat 2024	Ack. resultat utgående 2023
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Uppdragsverksamhet</i>						
Summa uppdragsverksamhet	42	-1 169	115 925	117 836	-1 911	-3 038

Källa: Rättsmedicinalverket.

Rättsmedicinalverket bedriver avgiftsbelagd verksamhet inom rättsgenetik, delar av rättskemien samt inom rättsmedicin vad gäller utfärdande av rättsintyg. Rättsmedicinalverket tar även ut avgifter för rättsmedicinska åldersbedömningar. Rättsmedicinalverket har sedan flera år ett ackumulerat överskott i de avgiftsbelagda verksamheterna, framför allt på grund av ett överskott i den rättskemiska verksamheten. Inför 2023 slopades förtursavgifter som tagits ut i vissa rättskemiska ärenden och varit en bidragande orsak till att överskottet byggts upp. Myndigheten följer utvecklingen noga och prognosen för 2023 pekar på ett planerat underskott.

2.9.9 1:9 Brottsoffermyndigheten

Tabell 2.26 Anslagsutveckling 1:9 Brottsoffermyndigheten

Tusental kronor

2022	Utfall	43 823	Anslagssparande	1 446
2023	Anslag	53 390 ¹	Utgiftsprognos	54 288
2024	Förslag	58 712		
2025	Beräknat	58 846 ²		
2026	Beräknat	58 097 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 56 782 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 54 712 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Brottsoffermyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.27 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:9 Brottsoffermyndigheten

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	53 390	53 390	53 390
Pris- och löneomräkning ²	1 698	3 700	5 106
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	3 624	1 756	-399
<i>varav BP24³</i>	<i>3 624</i>	<i>1 624</i>	<i>-376</i>
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-376	-376	-376
– Viktigt att vittna	4 000	2 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	58 712	58 846	58 097

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att få fler att vittna genom att förbättra den allmänna kunskapen hos vittnen och brottsoffer får Brottsoffermyndigheten ett uppdrag att ta fram ett informations- och utbildningsmaterial. Inom ramen för uppdraget ska myndigheten samtidigt informera om den nya lagstiftningen om anonyma vittnen som regeringen avser att gå fram med under 2024. Anslaget ökas därför med 4 000 000 kronor 2024 och beräknas öka med 2 000 000 kronor 2025.

Till följd av avskaffad avgift för årlig revision minskas anslaget med 376 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 58 712 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Brottsoffermyndigheten* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 58 846 000 kronor respektive 58 097 000 kronor.

2.9.10 1:10 Ersättning för skador på grund av brott

Tabell 2.28 Anslagsutveckling 1:10 Ersättning för skador på grund av brott

Tusental kronor

2022	Utfall	117 684	Anslagssparande	83 269
2023	Anslag	221 953 ¹	Utgiftsprognos	148 845
2024	Förslag	221 953		
2025	Beräknat	221 953 ²		
2026	Beräknat	221 953 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 221 953 tkr i 2024 års prishnivå.

³ Motsvarar 221 953 tkr i 2024 års prishnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för ersättningar för skador på grund av brott i enlighet med bestämmelserna i brottsskadelagen (2014:322).

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.29 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:10 Ersättning för skador på grund av brott

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	221 953	221 953	221 953
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	221 953	221 953	221 953

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 221 953 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Ersättning för skador på grund av brott* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 221 953 000 kronor respektive 221 953 000 kronor.

2.9.11 1:11 Rättsliga biträden m.m.

Tabell 2.30 Anslagsutveckling 1:11 Rättsliga biträden m.m.

Tusental kronor

2022	Utfall	3 525 642	Anslagssparande	363 195
2023	Anslag	3 911 357 ¹	Utgiftsprognos	3 616 943
2024	Förslag	3 667 357		
2025	Beräknat	3 670 357		
2026	Beräknat	3 670 357		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för rättsliga biträden som enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken, lagen (1988:609) om målsägandebiträde och rättshjälpslagen (1996:1619) ska betalas av allmänna medel. Anslaget får vidare användas för utgifter som enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde ska betalas av allmänna medel, exklusive utgifter som avser offentligt biträde i ärenden enligt utlänningslagen (2005:716) och lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar. Anslaget får även användas för utgifter för medlare enligt 6 kap 18 a § och 21 kap. 13 § andra stycket föräldrabalken samt rättegångsbiträde enligt 20 kap 2 b § föräldrabalken. Anslaget får användas för utgifter för särskilda företrädare för barn enligt 12 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn samt för utgifter för bevisning, parter, tolk, översättning och god man, förvaltararvoden m.m. i konkurser samt ersättning till likvidatorer och bouppteckningsförrättare. Dessutom får anslaget användas för utgifter som hänför sig till internationellt straff- och civilrättsligt samarbete och som inte ska betalas av annan myndighet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.31 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:11 Rättsliga biträden m.m.

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	3 961 357	3 961 357	3 961 357
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-294 000	-291 000	-291 000
varav BP24	1 210 000	1 213 000	1 213 000
– Förstärkning rättsliga biträden m.m.	1 210 000	1 210 000	1 210 000
– Ny lag om tvångsvård för barn och unga		3 000	3 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 667 357	3 670 357	3 670 357

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Statens utgifter för rättsliga biträden påverkas av flera faktorer, bl.a. utvecklingen av antalet förordnanden, debiterad tid per förordnande och uppräkningsen av timkostnadsnormen. Anslaget utgifter för 2024 beräknas uppgå till 3 667 000 000 kronor. Anslaget ökas därför med 1 210 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

För kostnader med anledning av kommande förslag om en ny lag om tvångsvård för barn och unga (utg.omr. 9 avsnitt 6.5) beräknas anslaget öka med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

Regeringen föreslår att 3 667 357 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Rättsliga biträden m.m.* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 3 670 357 000 kronor respektive 3 670 357 000 kronor.

2.9.12 1.12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Tabell 2.32 Anslagsutveckling 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Tusental kronor

2022	Utfall	89 055	Anslagssparande	3 932
2023	Anslag	94 987 ¹	Utgiftsprognos	94 256
2024	Förslag	90 987		
2025	Beräknat	90 987 ²		
2026	Beräknat	90 987 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 90 987 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 90 987 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter som uppkommer för staten i samband med vissa skaderegleringar samt för utgifter för ersättning till vissa ombuds- och rättegångskostnader. Anslaget får även användas för utgifter i samband med statens skadeståndsansvar om den enhetliga patentdomstolen överträder EU-rätten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.33 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	94 987	94 987	94 987
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-4 000	-4 000	-4 000
varav BP24	-4 000	-4 000	-4 000
– Förstärkning av Justitiekanslern	-4 000	-4 000	-4 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	90 987	90 987	90 987

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att stärka Justitiekanslerns kapacitet att möta den ökade komplexiteten och omfattningen i de rättegångar där Justitiekanslern företräder staten minskas anslaget med 4 000 000 kronor fr.o.m. 2024. Anslag 6:3 *Justitiekanslern* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse ökas med 3 200 000 kronor.

Regeringen föreslår att 90 987 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 90 987 000 kronor respektive 90 987 000 kronor.

2.9.13 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tabell 2.34 Anslagsutveckling 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tusental kronor

2022	Utfall	17 540	Anslagssparande	1 634
2023	Anslag	19 174 ¹	Utgiftsprognos	10 018
2024	Förslag	19 174		
2025	Beräknat	19 174		
2026	Beräknat	19 174		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till årsavgifter och bidrag till vissa internationella sammanslutningar, internationellt samarbete och forskning med anknytning till rättsväsendets område.

Kompletterande information

Vidare får bidrag till vissa andra internationella sammanslutningar samt internationellt samarbete och forskning med anknytning till Justitiedepartementets område betalas från anslaget.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.35 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	19 174	19 174	19 174
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	19 174	19 174	19 174

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 19 174 000 kronor anvisas under anslaget 1:13 *Avgifter till vissa internationella sammanslutningar* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 19 174 000 kronor respektive 19 174 000 kronor.

2.9.14 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

Tabell 2.36 Anslagsutveckling 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

Tusental kronor

2022	Utfall	69 241	Anslagssparande	916
2023	Anslag	100 157 ¹	Utgiftsprognos	99 386
2024	Förslag	121 157		
2025	Beräknat	121 157		
2026	Beräknat	111 157		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter i syfte att stimulera lokalt brottsförebyggande arbete. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för brottsförebyggande åtgärder och administration av dessa, för statsbidrag för åtgärder mot våldbejakande extremism samt för utvärderingar.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.37 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	100 157	100 157	100 157
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	21 000	21 000	21 000
Överföring till/från andra anslag			-10 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	121 157	121 157	111 157

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 121 157 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 121 157 000 kronor respektive 111 157 000 kronor.

2.9.15 1:15 Säkerhet- och integritetsskyddsnämnden

Tabell 2.38 Anslagsutveckling 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Tusental kronor

2022	Utfall	22 302	Anslagssparande	2 936
2023	Anslag	28 231 ¹	Utgiftsprognos	28 752
2024	Förslag	33 034		
2025	Beräknat	39 819 ²		
2026	Beräknat	42 136 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 38 440 tkr i 2024 års prisnivå.³ Motsvarar 39 859 tkr i 2024 års prisnivå.**Ändamål**

Anslaget får användas för Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.39 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden**

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	28 231	28 231	28 231
Pris- och löneomräkning ²	879	1 923	2 542
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer <i>varav BP24³</i>	3 924	9 665	11 363
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-76	6 424	7 924
– Datalagring och åtkomst till elektronisk information		-76	-76
– Preventiva tvångsmedel		1 500	3 000
– Preventiva tvångsmedel		5 000	5 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	33 034	39 819	42 136

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För kommande förslag med anledning av utredningen om utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel beräknas anslaget öka med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

För kostnader med anledning av kommande lagstiftningsförslag om förbättrade regler för datalagring och åtkomst till elektronisk information beräknas anslaget öka med 1 500 000 kronor 2025. Anslaget beräknas öka med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

Till följd av avskaffad avgift för årlig revision minskas anslaget med 76 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 33 034 000 kronor anvisas under anslaget 1:15 *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 39 819 000 kronor respektive 42 136 000 kronor.

2.9.16 1:16 Domarnämnden

Tabell 2.40 Anslagsutveckling 1:16 Domarnämnden

Tusental kronor

2022	Utfall	9 764	Anslagssparande	349
2023	Anslag	11 433 ¹	Utgiftsprognos	11 114
2024	Förslag	11 758		
2025	Beräknat	12 210 ²		
2026	Beräknat	12 464 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 758 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 758 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Domarnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.41 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:16 Domarnämnden

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	11 433	11 433	11 433
Pris- och löneomräkning ²	383	837	1 092
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-58	-60	-61
varav BP24 ³	-58	-58	-58
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-58	-58	-58
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 758	12 210	12 464

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Till följd av avskaffad avgift för årlig revision minskas anslaget med 58 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 11 758 000 kronor anvisas under anslaget 1:16 *Domarnämnden* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 12 210 000 kronor respektive 12 464 000 kronor.

2.9.17 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tabell 2.42 Anslagsutveckling 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2022	Utfall	78 820	Anslagssparande	250 461
2023	Anslag	202 000 ¹	Utgiftsprognos	186 553
2024	Förslag	310 000		
2025	Beräknat	321 000		
2026	Beräknat	238 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende verksamhet som bedrivs inom ramen för fonden för inre säkerhet och fonden för integrerad gränsförvaltning, instrumentet för gränsförvaltning och visering, samt för administration av bägge.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.43 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	202 000	202 000	202 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	108 000	119 000	36 000
varav BP24	44 000	17 000	-66 000
– Justerad ram	44 000	17 000	-66 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	310 000	321 000	238 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att justera anslagsnivån efter beräknade utbetalningar ökas anslaget med 44 000 000 kronor 2024. För 2025 beräknas anslaget öka med 17 000 000 kronor och fr.o.m. 2026 minskas anslaget med 66 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 310 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 321 000 000 kronor respektive 238 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag om högst 571 000 000 kronor 2025–2027.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom fonden för inre säkerhet respektive instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik inom fonden för integrerad gränsförvaltning omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 571 000 000 kronor 2025–2027.

Tabell 2.44 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tusental kronor

	Utfall 2022	Prognos 2023	Förslag 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027
Ingående åtaganden	96 706	194 045	476 000			
Nya åtaganden	173 871	374 000	300 000			
Infriade åtaganden	-76 532	-92 045	-205 000	-290 000	-200 000	-81 000
Utestående åtaganden	194 045	476 000	571 000			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	347 000	476 000	571 000			